

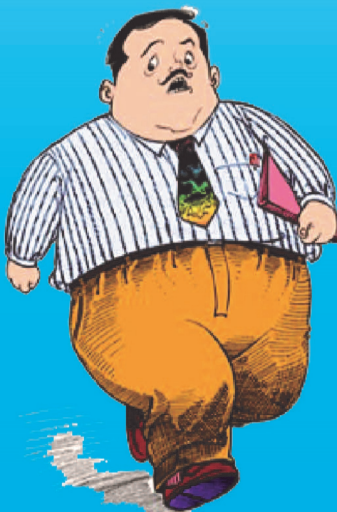
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ขอเสนอ
เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชน...ว่าด้วย

หนังสือรับรองการเกิด

- ✓ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ติบัตร (ท.ร.๑, ท.ร.๒, ท.ร.๓, ท.ร.๐๓, และ ท.ร.๐๓๑)
- ✓ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)
- ✓ หนังสือรับรองสถานที่เกิด
- ✓ กระบวนพิจารณาทางปกครองและการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครอง
- ✓ การติดตามผลการยื่นคำร้องและการร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ
- ✓ เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” ๕ เรื่อง
- ✓ ความรู้ และความหมายของเลขประจำตัวประชาชน (เลข ๑๓ หลัก)

เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้

ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ (ทำอะไรก็ได้) เท่าที่ไม่ผิดกฎหมายห้าม

เรียบเรียงโดย

สมมา นันต์รับ

มานะ งามเนตร

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

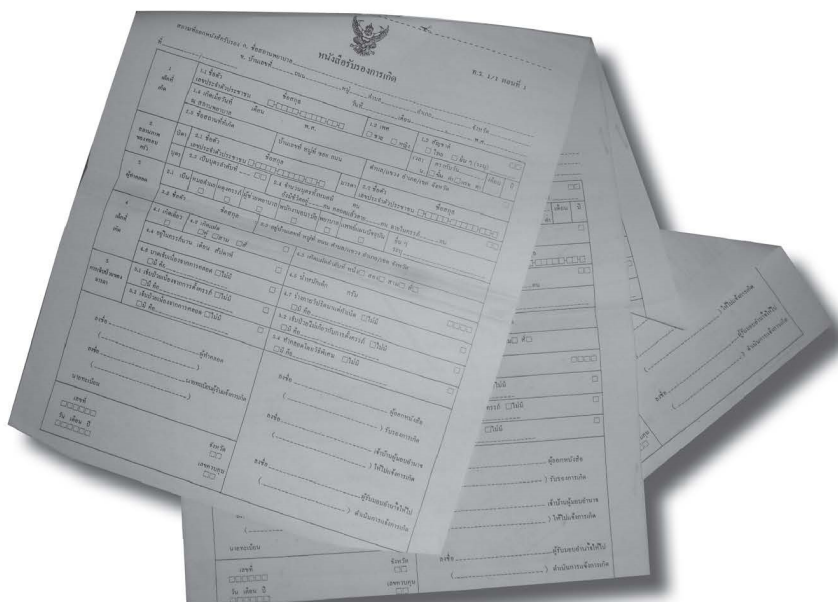
คุณรู้จักเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอะไรบ้าง

- ☐ ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า) ที่ผู้ใหญ่บ้านเขียนให้
- ☐ ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑๐๐) ที่นายทะเบียนออกให้
- ☐ หนังสือรับรองสถานที่เกิด ที่นายอำเภอออกให้
- ☐ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑ ตอนหน้า) ที่สถานพยาบาลออกให้
- ☐ สมุดบันทึกการเกิดที่ผู้นำศาสนา หรือผู้นำชุมชน หรือผู้อาวุโสบันทึกไว้
- ☐ สมุดบันทึกการเกิดที่ญาติ หรือพ่อ แม่ หรือปู่ ย่า ตา ยาย บันทึกไว้
- ☐ แหล่งความเชื่อตามจารีต วัฒนธรรมของชุมชนที่บันทึกการเกิดบันทึกไว้
- ☐ สมุดบันทึกการเกิดที่ผู้ทำคลอดของห้องสูติในสถานพยาบาลบันทึกไว้
- ☐ ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑๐๐)
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๑๙ ตอน ๑) ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเก็บไว้
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๑ ตอน ๒) ที่นายทะเบียนเก็บไว้
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๒ ตอน ๓) ที่นายทะเบียนออกให้
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๓ ตอน ๑) ที่นายทะเบียนออกให้
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๐๓) ที่นายทะเบียนออกให้
- ☐ สูติบัตร(ท.ร.๐๓๑) ที่นายทะเบียนออกให้
- ☐ แบบรับรองรายการจากทะเบียนคนเกิด(ท.ร.๒๕) ที่สำนักทะเบียนออกให้
- ☐

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกิดของคุณ คือ

- ☐ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า ออกเมื่อวันที่.....๒๕.....
- โดย ☐ โรงพยาบาล ☐ สถานีอนามัย ☐จังหวัด.....
- ☐ สูติบัตร (ท.ร.....) ออกเมื่อวันที่.....๒๕..... โดยสำนักทะเบียน ☐ อำเภอ
- ☐ ตำบล ☐ ท้องถิ่น ☐ เทศบาลจังหวัด.....
- ☐ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ออกเมื่อวันที่.....๒๕.....
- โดยสำนักทะเบียน ☐ อำเภอ ☐ ท้องถิ่น ☐ เทศบาลจังหวัด.....
- ☐ หนังสือรับรองสถานที่เกิด เลขที่..... ออกเมื่อวันที่๒๕..... โดย
- อำเภอ..... จังหวัด.....

เอกสารชิ้นนี้มีความสำคัญมากไม่ใช่ "สูติบัตร" แต่ใช้เป็นหลักฐานในการขอสูติบัตร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ขอเสนอ เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชน...ว่าด้วย

หนังสือรับรองการเกิด

- ✓ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถือบัตร (ท.ร.๑, ท.ร.๒, ท.ร.๓, ท.ร.๐๓, และ ท.ร.๐๓๑)
- ✓ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)
- ✓ หนังสือรับรองสถานที่เกิด
- ✓ กระบวนการพิจารณาทางปกครองและการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครอง
- ✓ การติดตามผลการยื่นคำร้องและการร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆ
- ✓ เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” ๕ เรื่อง
- ✓ ความรู้ และความหมายของเลขประจำตัวประชาชน (เลข ๑๓ หลัก)

เรียบเรียงโดย

สมมา นังดริบ

มานะ งามเนตร

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เลขที่ ๑๒๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี(อาคาร บี) ชั้น ๖ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์สายด่วนร้องเรียน ๑๓๗๗

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๐๐ และ ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๕ ข้อมูลเพิ่มเติม www.nhrc.or.th

คำนิยมของประธาน

ในโอกาสที่ข้ามารับผิดชอบในฐานะ **"ประธานอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และแรงงานข้ามชาติ"** มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะบุคคล และได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในหลายประเด็น มีมาตรการการแก้ไขปัญหา รวมถึงมีข้อเสนอแนะต่างๆ ให้รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปรับปรุง ผู้ร้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และหรือไร้รากเหง้า ได้รับการพิจารณากำหนดสถานะบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดและนโยบายของรัฐบาลกำหนดไว้ได้มากพอสมควร แต่ยังมีกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยจำนวนมากที่รอการกำหนดสถานะบุคคลอยู่อีกมาก กระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภารกิจที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ความถึงภาคประชาสังคมในระดับต่างๆ ต้องปฏิบัติร่วมกัน

การทำหน้าที่ของอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ฯ อาศัยหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายภายใน และนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก โดยพิจารณาเป็นองค์รวมจากบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในที่นี้รวมถึงบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณาจากผู้มีอำนาจในระดับต่างๆ ด้วย ทั้งหมดนี้ ถือเป็นภารกิจที่จะต้องนำสืบอ้างพยานหลักฐานต่างๆ ประกอบการพิสูจน์ และนำไปสู่การกำหนดสถานะบุคคลที่สอดคล้องกฎหมาย อาศัยอยู่ได้อย่างถูกต้องในราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่ภาครัฐจะต้องอำนวยความสะดวก ในการให้บริการสาธารณะในรูปแบบต่างๆ โดยที่มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคอยเฝ้าติดตามและให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเสมอภาค

สิ่งหนึ่งที่สามารถสรุปได้จากการปฏิบัติหน้าที่ คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนที่เป็นเจ้าของเรื่องที่ต้องการกำหนดสถานะบุคคล ยังมีองค์ความรู้ไม่เพียงพอในหลายๆ เรื่อง และแต่ละเรื่องมีรายละเอียดในกระบวนการที่ต้องปฏิบัติมากมาย คณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลฯ มีความเห็นพ้องกันว่าควรจะต้องมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ในเรื่องความรู้ในการกำหนดสถานะบุคคลจากมติสิทธิมนุษยชน จึงได้นำเรื่องที่นายมานะ งามเนตร ในฐานะข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อีกทั้งยังทำหน้าที่อนุกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการด้านสถานะบุคคลฯ เรียบเรียงไว้ ๒ เรื่อง คือ เรื่องเล่าในมิติของสิทธิมนุษยชนว่าด้วย "การออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)" กับ เรื่องเล่าในมิติของสิทธิมนุษยชนว่าด้วย "แนวทางการปฏิบัติเมื่อพบบุคคลไร้บัตรฯ ไร้ทะเบียน ไม่มีเลข ๑๓ หลัก" และที่เรียบเรียงร่วมกันกับนายวิษัฏ สีสู่ ผู้อำนวยการส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ในฐานะอนุกรรมการ พร้อมด้วยนางยิณดี ห้วยหงษ์ทอง ผู้จัดการสถานีสัญชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กในเรื่อง "แนวทางการกำหนดสถานะบุคคล" รวมเป็น ๓ เรื่อง โดยจัดทำเป็นเล่มแยกต่างหากกัน เพื่อความสะดวกสำหรับการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ที่ต่างกัน หรืออาจจะต้องปฏิบัติตามกรณีใดเล่มหนึ่งก่อน แล้วจึงนำองค์ความรู้อีก ๒ เล่มมาใช้เป็นแนวทาง นอกจากนี้ อาจจะต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องอื่นๆ ที่อยู่ในกระบวนการมาเป็นแนวทางเพิ่มเติมอีกก็ได้เพราะสิ่งที่นำเสนอเพียง ๓ เล่มนี้ มิใช่กระบวนการที่สิ้นสุดในการกำหนดสถานะบุคคล ยังมีอีกหลายลักษณะซึ่งอาจจะมีการเรียบเรียง และจัดพิมพ์เพิ่มในโอกาสต่อไป

คำนิยมของประธาน (ต่อ)

จากหนังสือ ๓ เล่มดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ฯ มีความปรารถนาดี และตั้งใจที่จะเผยแพร่ข้อมูล รายละเอียดในกระบวนการที่ต้องปฏิบัติเพื่อกำหนดสถานะบุคคลที่เป็นธรรม มีประสิทธิภาพและร่วมสร้างสรรค์วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้กับบุคคลทั้งมวลที่ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์กับความมั่นคงของชาติ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งทั้งประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ฯ ขอชื่นชมการนำองค์ความรู้ที่มีทั้งในมิติของกฎหมายที่บัญญัติไว้การกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่มีในส่วนของภาครัฐและภาคส่วนอื่นๆ แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นเอกสารทางวิชาการทิ้งเรื่องเล่าให้เข้าใจง่ายที่มีหลักการ มีข้อกฎหมาย มีหนังสือสั่งการในหลายลักษณะ และอธิบายความตามขั้นตอนตั้งแต่เตรียมการ เตรียมพยานหลักฐาน การไปติดต่อกับผู้มีหน้าที่การพิจารณาของผู้มีอำนาจหน้าที่ การติดตามผลการพิจารณา ผลสำเร็จจากคำสั่งทางปกครองที่อนุญาต หรืออนุมัติ รวมถึงกระบวนการพิจารณาทางปกครองที่ไม่อนุญาตหรือไม่อนุมัติ จำต้องมีการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ ไปจนถึงการใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองที่มีกระบวนการยุติธรรมเข้ามาเป็นที่พึ่งอีก ๒ ระดับ หนังสือทั้ง ๓ เรื่องนี้ หากศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว อาจจะทำให้เข้าใจกระบวนการต่างๆ มากขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี และหากยังมีประเด็นใดที่ขาดตกบกพร่อง ผู้เรียบเรียงก็จะได้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบใจ ผู้เรียบเรียงทั้ง ๓ พี่ๆมเห ระดมสรรพกำลังความสามารถอย่างเต็มที่ ใส่ใจในรายละเอียดเพื่อสร้างงานที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ หวังว่า คงจะมีเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานในการกำหนดสถานะบุคคลออกมาเผยแพร่ สร้างองค์ความรู้ให้เกิดความเข้าใจอีกต่อไป

ศาสตราจารย์ อมรา พงศาพิชญ์
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประธานคณะกรรมการด้านสถานะบุคคลและ
สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ฯ และแรงงานข้ามชาติ
๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

คำนำผู้เรียบเรียง ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

ดังที่ได้กล่าวไว้ในคำนำของผู้เรียบเรียงในการจัดพิมพ์เผยแพร่ก่อนหน้านี้ ได้จัดทำและปรับปรุงเพื่อใช้เผยแพร่ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สนับสนุนโดย มูลนิธิศึกษาและพัฒนาประชาชนแบบที่สูง(พปส.) จังหวัดเชียงราย ที่ให้ทำหน้าที่วิทยากรเพื่อกำหนดสถานะบุคคล ด้วยการเลือกการนำเสนอกระบวนการขอ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” มาให้เรียนรู้ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะ ท.ร.๒๐/๑ เป็นเอกสารที่นายทะเบียนตรวจสอบพยานหลักฐานจนกระทั่งเชื่อว่าบุคคลที่ยื่นคำร้องขอ นั้น เกิดในราชอาณาจักรไทยจริง “มีศักดิ์เทียบเท่ากับสูติบัตร” เพราะออกโดยนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ที่ต่างจากหนังสือรับรองสถานที่เกิดที่ออกโดยอาศัยกฎหมายเทียบเคียง ไม่ได้ตรวจสอบแล้วออกโดยนายทะเบียน และใช้เรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลที่สนใจทั่วไป ทั้งที่จัดทำเอกสารเป็นเล่มและส่งให้ศึกษาเรียนรู้ผลได้ด้วยตนเองจากการขอเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์จากอีเมล หรือสื่อในลักษณะอื่นๆ จำนวนนับไม่ถ้วน มีเสียงสะท้อนตอบรับว่า เรื่องเล่าเรื่องนี้มีความน่าสนใจมาก ทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานของภาครัฐ องค์กรต่างๆ และผู้ยื่นคำร้อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย เห็นภาพรวมทุกกระบวนการ เห็นภาพเฉพาะจุดที่สำคัญ เพราะเรียบเรียงลำดับจากการนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องของหลายฉบับมาเรียงร้อยทำให้เรื่องที่ดูยาก ต้องเชื่อมโยงหลายเรื่องให้เห็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสำรวจสิทธิของตัวผู้ยื่นคำร้องเอง ที่ต้องเตรียมการให้พร้อม การปฏิบัติงานของภาคส่วนต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน จนกระทั่งถึงกระบวนการทำหน้าที่ การใช้อำนาจพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง การดำเนินงานเมื่อได้รับอนุญาต หรือไม่อนุญาต ใครจะมีหน้าที่อย่างไร พร้อมแผนผังการดำเนินงาน และตัวอย่างเรื่องเล่าให้เข้าใจจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้น เท่าที่ได้รับข้อมูลและมีโอกาสให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ความเข้าใจ จนกระทั่งไปดำเนินงานด้วยตนเอง จนสำเร็จเรียบร้อย บรรลุถึงขั้นตอนสุดท้าย นั่นคือ ได้รับ ท.ร.๒๐/๑ แล้วนำไปเป็นพยานเอกสารสำคัญแสดงคุณสมบัติว่า “เกิดในราชอาณาจักรไทยจริง” อันอาจจะทำให้สามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิ วรรคสอง และการขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.๒๕๐๘ ฉบับแก้ไข พ.ศ.๒๕๓๕ และ พ.ศ.๒๕๕๑ โดยจะได้รับการกำหนดสถานะให้ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด ตามหลักดินแดน

ในการพิมพ์ครั้งนี้ เป็นการจัดพิมพ์ด้วยงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จากความเห็นชอบของคณะกรรมการด้านสถานะบุคคลและสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และแรงงานข้ามชาติ โดยปรับปรุงให้มีข้อมูลเพิ่มขึ้นหลายส่วน นำเรื่องที่เกี่ยวข้องมาเพิ่มเติมเป็นข้อมูลให้เรียนรู้และเข้าใจง่าย ด้วยวิธีการเล่าเรื่อง ขอขอบคุณท่านที่เกี่ยวข้องมีส่วนสนับสนุนทุกภาคส่วน หวังว่าคงยังเป็นประโยชน์มากกว่าเดิม

สมหมาย นอดริบ

สิงหาคม ๒๕๕๘

คำนำผู้เรียบเรียง ในการเผยแพร่

สิ่งสำคัญที่ประชาคมโลกตกลงกันไว้อย่างหนึ่ง คือ เมื่อมีเด็กเกิดมาแล้วทุกรัฐทุกประเทศต้องทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือมนุษย์คนนั้นไว้ พร้อมทั้งตั้งชื่อ กำหนดสัญชาติให้ เพื่อจะได้เรียกขานกันได้ถูกต้อง และทราบว่า บุคคลนี้เป็นใคร เป็นบุตรหลานของใคร นั่นก็คือ เอกสารแสดงการเกิด ของประเทศไทยเรียกว่า สูติบัตร หรือในภาษาอังกฤษทั่วโลกจะใช้คำว่า Birth Registration

ในเรื่องนี้ทั่วโลกแทบจะทุกรัฐ หรือประเทศต่างกำหนดเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ มิให้ประชากรในรัฐของตนหลบเลี่ยงที่จะไม่แจ้งกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะรัฐต้องการควบคุมบุคคล และรัฐจะได้ทราบว่า ในรัฐมีประชากรทั้งหมดเท่าใด จะได้วางแผนพัฒนาประเทศ หรือกำหนดหน้าที่ในลักษณะต่างๆ ได้

เมื่อรัฐบันทึกชื่อ รายการบุคคลของแต่ละคนไว้แล้ว รัฐก็มีภาระที่จะออกเอกสารรับรองว่า บุคคลใดได้ถูกบันทึกไว้แล้ว และสามารถนำหลักฐานนั้นไปใช้สิทธิในสวัสดิการของรัฐ หรือแสดงตนควบคู่กับกรรมสิทธิ์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน้าที่อื่นๆ จะได้ทราบและแยกประเภทได้ นอกจากนี้ เมื่อต้องมีการเดินทางไปยังประเทศอื่น ก็ยังเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ระบุการเป็นพลเมืองของแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาคได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้ภาษาพูดเลย

ใครที่ได้รับเอกสารก็คงสะดวกสบายไปตามกฎหมาย แต่ใครที่ยังไม่มีเอกสารแสดงการเกิด เวลาที่ผ่านมาในอดีต แม้ว่าจะไม่สามารถนำหวนกลับคืนมาได้ แต่ด้วยเหตุแห่งการบริการสาธารณะของรัฐที่ต้องรับผิดชอบชีวิตประชาชน อย่างหนึ่งก็คือ การออกเอกสารรับรองสิทธิในเรื่องต่างๆ ในกรณีที่เกิดในประเทศไทยไม่มีเอกสารแสดงการเกิด ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร มีสถานะบุคคลตามกฎหมายอย่างไร ถ้ามีพยานหลักฐานว่าเกิดในประเทศไทยแล้ว กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่แก้ไขเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐/๑ และประกาศสำนักทะเบียนกลางเรื่องหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้สามารถยื่นคำร้อง เพื่อขอให้นายทะเบียนทุกแห่งรับคำร้องและพิจารณาพยานหลักฐานที่ผู้ยื่นคำร้องนำมาอ้าง หากเชื่อได้ว่า เป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยจริง ก็ให้ออก “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” ให้

แต่ถ้าไม่เชื่อ ก็ให้มีคำสั่งทางปกครอง โดยปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้สิทธิในการโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง โดยได้เรียบเรียงให้เรียนรู้เข้าใจง่าย ๆ ด้วยวิธีการเล่าเรื่อง ประกอบภาษากฎหมายที่เข้าใจได้ไม่ยากนัก ซึ่งหวังว่า จะเป็นประโยชน์ หากท่านที่ศึกษาแล้ว พบว่ายังมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง ขอความกรุณาแจ้งให้ทราบ จะขอบพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณท่านที่มีส่วนร่วมเผยแพร่หนังสือฉบับนี้ ด้วยจิตคารวะที่กรุณาสร้างความเข้าใจร่วมกัน.

ณณดา นนทบุรี

สิงหาคม ๒๕๕๕

คำนิยม

คำนำผู้เรียบเรียง

♦ บทนำ	๑
♦ ความเป็นมาและความสำคัญของการแจ้งการเกิด	๓
♦ สัตติบัญญัติรุ่น มีลักษณะอย่างไรบ้าง	๕
♦ หนังสือรับรองการเกิดที่สถานพยาบาลออกให้ ให้ประโยชน์อะไรได้บ้าง	๘
♦ ไปรับแจ้งการเกิดที่ผู้ใหญ่บ้านออกให้ มีผลทางกฎหมายแล้วหรือยัง และให้ประโยชน์อะไรได้บ้าง	๑๑
♦ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑	๑๔
✓ กำหนดวันเวลา สำหรับผู้ยื่นคำร้อง ผู้รับคำร้อง และผู้พิจารณาคำร้อง	๑๕
✓ สถานที่ยื่นคำร้อง	๑๕
✓ หน้าทีของผู้รับผิดชอบในการรับคำร้องและพิจารณาพยานหลักฐานเบื้องต้น	๑๖
✓ หน้าทีของนายทะเบียนผู้รับผิดชอบในการพิจารณาพยานหลักฐานและออกคำสั่ง	๑๗
♦ พยานบุคคลผู้ต้องหาเชื่อถือ	๑๘
♦ ถ้านายทะเบียนจะมีคำสั่งไม่ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ให้จะต้องทำอย่างไรบ้าง	๑๘
♦ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) มีลักษณะอย่างไร	๒๐
♦ คำถามที่พบเป็นประจำ	๒๗
♦ เรื่องเล่า...เคล้าสีทมิฬมนุษย์ชน	๓๑
✓ หมอตำแยวัยเยาว์	๓๑
✓ วิชัย...ไม่ไกลเกินเอื้อม	๓๓
- ตัวอย่างหนังสืออุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองของวิชัย...	๓๔
✓ เจ้าหน้าทีไม่รับแจ้ง...ผลที่เกิดขึ้น (คงไม่ต้องบอก)	๔๔
✓ น้องมาย ผู้ไม่ยอมแพ้	๕๔
✓ น้องอะดาวฯ และเพื่อนอีกหลายคน...ที่รอคอยความหวัง	๖๐
✓ ประโยชน์ของหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)	๖๓
♦ ความรู้ และความหมายของเลขประจำตัวประชาชน(เลข ๑๓ หลัก)	๖๕

บทนำ

เรื่องราวที่จะเล่าให้ผู้ที่สนใจในเรื่องเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการเกิดที่จะถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่ผ่านงานด้านนี้ต่อเนื่องมามากกว่า ๓๐ ปี จึงมีเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาให้เรียนรู้ ขบคิด หาทางออกและร่วมสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบการของทางราชการ จนกระทั่งอยู่ในชุดเบื้องหลังของการศึกษาปัญหาต่างๆ อันนำไปสู่การร่างกฎหมายซึ่งที่มีสำเนียงจนกระทั่งมีการประกาศใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันอย่างน้อย ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ แม้ว่าจะมีกฎหมาย ๒ ฉบับออกมาแก้ไขปัญหของสังคมที่สะสมกันมานาน โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับเรื่องของมนุษย์ นั้น สิ่งที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ยังไม่เข้าใจก็ยังมีอีกมากมายหลายเรื่อง และแนวทางปฏิบัติ อันเป็นผลมาจากการมีกฎหมายออกมาบังคับกับพี่น้องประชาชนทุกคน ไม่ว่าคนๆ นั้น จะมีสถานะบุคคลในลักษณะใดในสังคม หรือในชุมชน เพราะทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติ หรือต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติด้วยกระบวนการใดๆ ทั้งสิ้นจากกรณีที่กำลังกล่าวถึงนี้ ตั้งใจสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้ทุกคนได้พิจารณานำไปใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะสำนักทะเบียนทุกแห่ง รวมถึงภาคประชาชน หรือองค์กรต่างๆ ที่อาจจะยังมีข้อมูลไม่เพียงพอ และอาจจะยังไม่เห็นถึงความสำคัญของ **“หนังสือรับรองการเกิด”** ที่ต้องออกมาอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อันจะนำไปสู่การรับรองถึงสิทธิของผู้ที่เป็นเจ้าของเอกสารสำคัญที่ผู้มีอำนาจจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายให้สมบูรณ์ให้มากที่สุด

มีผู้รู้กล่าวกันไว้ถึงการที่กล่าวจะเกิดและพัฒนาเป็น “มนุษย์” นั้น ยากนักหนา ว่ากันว่าระหว่างเส้นทางเพียงไม่กี่ก้าวที่เชื้อของฝ่ายชายจะมุ่งไปสู่รังไข่ เพื่อการปฏิสนธิก็ต้องต่อสู้แข่งขันกับเชื้อชายด้วยกันนับล้านๆ ตัว จนกระทั่งเชื้อที่แข็งแรงที่สุดเท่านั้นที่จะเจาะไข่สำเร็จ นั่นแหละถือว่าได้เริ่มต้นชีวิตน้อยๆ ภายในรังไข่ของเพศแม่และเจริญเติบโตจนถึงวันที่พร้อมจะลืมตาอู่ออกมา

เมื่อมีมนุษย์เกิดในโลก จากการค้นพบของนักโบราณคดีนักประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานน่าเชื่อถือ พบว่า สังคมตั้งแต่บรรพกาลต่างพุ่มไฟบุตรหลานที่เกิดมา เพื่อสืบทอดสายตระกูล ในสังคมที่มีสมาชิกไม่มากคงไม่เกิดความสับสน แต่เมื่อมีประชากรของสังคมมากขึ้น ก็ต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่จะให้มีการบันทึกผู้ที่เกิดมาใหม่ได้เป็นสมาชิกของสังคมให้ทราบว่าจะเรียกเด็กน้อยว่าอย่างไร ใครเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นสมาชิกของสายตระกูลไหน

^๑ เคยฝึกเรียนรู้เรื่องนี้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอบางมูลนาก ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๖ จนกระทั่งทำหน้าที่ปลัดอำเภอเมืองเลย (๒๕๓๑-๒๕๓๕) และหัวหน้างานหลายงานในกรมการปกครองรวมถึงหัวหน้างานกฎหมายและระเบียบชนกลุ่มน้อย ส่วนการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง หรือสำนักทะเบียนกลางถึง พ.ศ.๒๕๔๕ และยังเรียนรู้ ศึกษา ร่วมพัฒนาเรื่องราวเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของบุคคลจนถึงปัจจุบัน (๒๕๕๙)

การรับแจ้งการเกิดได้ก่อกำเนิดในแต่ละสังคมของโลกนี้ ล้วนแล้วแต่มีพัฒนาการที่ไม่แตกต่างกัน จนกระทั่งมีการกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ใช้กันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ประเทศไทยก็เป็นภาคีสมาชิกที่พึงจะเข้มงวดต่อกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๑ นี้เอง ก่อนหน้านั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๙๙ รวมถึงกฎหมายลำดับรองที่ออกมาให้บังคับตลอดอายุของกฎหมายจะไม่ระบุไว้ แต่ในฉบับต่อมาทางราชการของประเทศไทยได้ออกกฎหมายยกเว้นสำหรับใครก็ตามที่เป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออยู่ในลักษณะทางราชการยังไม่มีนโยบาย หรือไม่ยอมรับ ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

ถ้าเด็กที่เกิดมาในประเทศไทยเป็นบุตรของบุคคลต่างด้าวที่อาศัยอยู่ชั่วคราว หรืออยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกรณีที่เกิดมา มารดา เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่เกินกว่าที่ได้รับอนุญาต หากยังอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อไป ก็เท่ากับว่า เป็นผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน บุตรที่เกิดมาทุกคน ถือเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ในอดีตจะถือว่า รัฐไม่รับรู้ ได้รับยกเว้น ไม่ต้องแจ้งการเกิด แต่ถ้าบุคคลคนนั้น ยังมีชีวิตอยู่ต่อมาจนถึงปัจจุบันและในอนาคตต่อไป การไม่มีเอกสารแสดงว่าเกิดในประเทศไทย ซึ่งยิ่งนานวันพยานหลักฐานต่างๆ ก็จะสูญสิ้นไปเรื่อยๆ ในที่สุดก็จะหาไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ไม่สามารถอยู่เป็นหลักฐานได้ จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายไปในที่ต่างๆ อาศัยอยู่ในแต่ละชุมชน แต่ละหมู่บ้าน ในเวลาไม่นานนัก ก็จะยิ่งประสบความยากลำบากในการค้นหาพยานหลักฐาน เรื่องนี้ไม่ใช่จะเกิดเฉพาะกรณีของบุคคลต่างด้าวเท่านั้น บุคคลที่มีเชื้อสายเป็นผู้มีสัญชาติไทย ก็มีเยอะแยะมากมาย ยังไม่สามารถประมาณการได้ว่า มีจำนวนเท่าใด เพราะไม่มีการสำรวจตรวจสอบกันเลยตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานมากกว่า ๓๐ ปี จะมีการนับประชากรก็ในเมื่อมีการสำรวจสำมะโนประชากร แต่ก็ไม่ได้ตรวจสอบอย่างจริงจัง เพราะเป็นการสำรวจเชิงสถิติ ไม่ได้ลงลึกไปในรายละเอียดของแต่ละคนที่อาศัยอยู่ในแต่ละบ้าน จึงทำให้มีบุคคลที่ยังไม่มีชื่อ รายการบุคคลในทะเบียนราษฎร ยังไม่มีเอกสารแสดงการเกิดในประเทศไทยอีก ไม่ทราบเท่าใด แล้วเรื่องนี้จะแก้ไขกันอย่างไร เพราะผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก

แต่ก็ยังดีที่ในการแก้ไขพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๒๐/๑ ให้มีการออกเอกสารที่นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรได้ตรวจสอบพยานหลักฐานแล้ว เชื่อได้ว่า บุคคลคนไหนที่ยื่นคำร้องขอให้พิสูจน์เป็นผู้เกิดในประเทศไทย ก็จะออก **“หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)”** ให้ไว้เป็นหลักฐาน มีศักดิ์ใช้ยืนยันบุคคลทั่วไปได้เทียบเท่าสูติบัตร ซึ่งรวมไปถึงกรณีที่บุคคลที่เคยมีสูติบัตรแบบเดิมๆ แต่ชำรุด สูญหาย โดยที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบแทนให้ได้ไม่ว่าจะในกรณีใด บุคคลที่ไม่มีสูติบัตรแล้ว ก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบแล้วออก **“หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)”** ให้ โดยอำนวยความสะดวกสะดวกในการยื่นขอได้ทั้งที่สำนักทะเบียนอันเป็นสถานที่เกิดสำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร และที่สำนักทะเบียนอันเป็นสถานที่พักอาศัยที่เรียกว่า มีภูมิลำเนาในปัจจุบันด้วย เรื่องนี้ ก็มีรายละเอียดในเนื้อหาที่จะเล่าให้ฟังต่อไป

ในการยื่นคำร้อง เมื่อได้ทราบกระบวนการต่างๆ แล้ว หากไม่ได้รับการอนุญาต นายทะเบียนไม่ออกหนังสือรับรองการเกิด หรือไม่ยอมรับคำร้อง เมื่อทำจนประสบเหตุการณ์นี้ จะทำอย่างไร ลงมาจะก็นำเอาประสบการณ์ที่ได้ให้คำปรึกษากับผู้ที่ยื่นคำร้องมาแล้วให้ทราบพร้อมกับตัวอย่าง เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง แล้วปิดท้ายในแต่ละเรื่องว่า ท่านได้เรียนรู้เรื่องนั้น และจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

^๒ ใช้บังคับระหว่างวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ถึงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕

^๓ กฎกระทรวง ออกตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๕

ความเป็นมาและความสำคัญของการแจ้งการเกิด

เริ่มจากในอดีต เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ ๕ ทรงเห็นความสำคัญของการจดทะเบียนประชากรของประเทศ ที่ให้เริ่มจดทะเบียนการเกิดและจดทะเบียนการตาย เพื่อเป็นเอกสารสำหรับแสดงให้ทราบว่า มีผู้เกิด และมีผู้ตายในแต่ละท้องที่เป็นจำนวนเท่าใด ด้วยการออกกฎหมาย ชื่อว่า พระราชบัญญัติสำหรับทำบาญชีคนในพระราชอาณาจักร (ร.ศ.๑๒๘ ตรงกับ พ.ศ.๒๔๕๒) มาตั้งแต่มากกว่าหนึ่งร้อยปี เริ่มขยายพื้นที่ออกไปยังหัวเมืองก่อน มียอดรวมผู้ที่ได้รับการสำรวจในสมัยนั้น ทั้งประเทศมีประชากรประมาณแปดล้านเก้าแสนคนเศษ หลังจากนั้น จึงมีการตรากฎหมายให้สำรวจสำมะโนประชากร แล้วจัดทำสำมะโนครัว ภายหลังจึงได้ตราเป็นกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๙๙ ใช้พร้อมกันทั่วประเทศ มาตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙ และมีการแก้ไขโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๓๔ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๐๕ ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๐๖ จนกระทั่งมีการตราพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ ออกมาใช้ใหม่ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ โดยทุกฉบับจะมีการออกกฎกระทรวงออกระเบียบ ออกประกาศและมีหนังสือสั่งการเป็นแนวทางปฏิบัติกันมากมาย เรียกว่า ต้องติดตามกันอย่างใกล้ชิดอย่างกระพริบตา เพราะฉะนั้น อาจจะไม่ทราบว่า มีเรื่องชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติเวียนแจ้งให้ทราบกันในเรื่องใหม่ๆ อยู่เสมอๆ ยิ่งในยุคปัจจุบันที่สื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การสั่งการจากส่วนกลาง เมื่อสั่งการโดยผู้มีอำนาจ แล้วส่งผ่านไปยังผู้รับปฏิบัติได้ในทันที หากไม่ได้รับทราบข่าวสาร ก็อาจจะตกยุคปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่สั่งการใหม่ๆ ได้ สำหรับพี่น้องประชาชนผู้ขอรับบริการ ก็ต้องเหนื่อยตาไว เพราะการสั่งการหลายเรื่องกรมการปกครองก็นำขึ้นสั่งการไว้บนหน้าเว็บไซต์ www.dopa.go.th ในหมวดว่าด้วยหนังสือสั่งการ หากมีโอกาสอย่าลืมนั่งแวะเวียนไปสืบค้นข้อมูลได้

ในยุคแรก ทางราชการได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๙ ซึ่งใช้บังคับในอดีตเมื่อ ๗๕ ปีมาแล้ว เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น ส่วนในท้องถื่นชนบทยังไม่มีกฎหมายบังคับ โดยมาตรา ๑๗ บัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านต้องไปแจ้งความต่อนายทะเบียนท้องถื่นภายในกำหนด ๑๕ วันนับตั้งแต่เด็กเกิด ซึ่งเป็นหลักการใช้มาตั้งแต่วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๔๘๐ จนถึงปัจจุบัน และในมาตรา ๒๑ วรรคสาม บัญญัติไว้เกี่ยวกับการจดทะเบียนการเกิด ว่า **“ให้นายทะเบียนท้องถื่นใส่ชื่อในลงในต้นหัวทะเบียนคนเกิด”** จึงสรุปได้ว่า เอกสารที่แสดงว่า นายทะเบียนท้องถื่นรับแจ้งการเกิดเด็กตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๐ นั้น เรียกว่า **“ทะเบียนคนเกิด”**

กฎหมายฉบับก่อนหน้าใช้บังคับเฉพาะผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งในอดีตเมื่อ ๗๕ ปีก่อนหน้านั้น จนมาถึงคราวที่มีการตราพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๙๙ ใช้บังคับทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙ เป็นต้นมาในบางมาตรา และมีการประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา และกฎกระทรวงในระยะเวลาหลังจากนั้นไม่นาน ก็มีผลใช้บังคับครบทั้งฉบับ ส่วนเฉพาะของการแจ้งการเกิด ในกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ฉบับแรกคือ **มาตรา ๑๓** ที่บัญญัติว่า **“เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งการมีคนเกิดแล้ว ให้ออกสูติบัตรเป็นหลักฐาน”** และแม้ว่ามีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้โดยมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๓๔ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๐๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๐๖ ก็ได้มีการบัญญัติให้มีการจัดทำทะเบียนคนเกิดจากสูติบัตรไว้จนถึงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ เพราะได้มีการตราพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ ออกมาใช้แทนกฎหมายฉบับเดิมแล้ว ก็ยังคงใช้คำว่า **“สูติบัตร”** กันตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

มูลเหตุที่เด็กทำให้หลายคนไม่มีสติบัตร

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๙๙ ประกาศใช้บังคับ จนกระทั่งถึงวันที่หน่วยราชการของไทยนำเอาระบบคอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูลของบุคคลเข้ามาใช้ประโยชน์โดยเริ่มอย่างเต็มรูปแบบเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๗ จนถึงวันที่มีพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ ยกเลิกพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๙ บรรดา กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และหนังสือสั่งการต่างๆ จึงมีอันต้องถูกยกเลิกไปด้วย ในส่วนของบุคคลสัญชาติไทย หรือบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนจะได้รับอนุญาตให้มิถุนันที่อยู่ถาวร หรือได้รับการผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราว หรือบางรายอาจจะกลายเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็มากมาย เมื่ออยู่ๆ ไป อาจจะมีความรักเกิดความสัมพันธ์จนมีบุตรด้วยกันระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าว หรือระหว่างบุคคลต่างด้าวด้วยกัน ในทางกฎหมายนั้น เมื่อมีเด็กเกิดตามปกติจะต้องไปแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วัน แต่หากใครที่เป็นบุคคลต่างด้าว เมื่อได้พบกับการออกกฎกระทรวงฉบับที่ออกเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๓๕ นี้ จะทำอย่างไรดี มาดูกฎกระทรวงที่ประกาศเรื่องนี้กัน แล้วค่อยมาเรียนรู้กันต่อไปว่า จะทำอย่างไรกับบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์นี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมาถึง พ.ศ.๒๕๔๘

เมื่อศึกษาแล้ว คิดว่า ถ้าท่านเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีบุตร ด้วยกันระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าว หรือระหว่างบุคคลต่างด้าวด้วยกัน บุตรเกิดเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕ จะต้องไปแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วัน แต่เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ยกเอากฎกระทรวงฉบับนี้มาอ่านให้ได้อ่าน ส่วนจะอ่านทั้งหมด หรืออ่านเฉพาะบางส่วน หรือให้ชาวบ้านอ่านเอง ก็สุดแล้วแต่ ส่วนชาวบ้านอ่านแล้วจะเข้าใจว่า อย่างไร จะมีการอธิบายอย่างไร หรือไม่ ก็เกินจะคาดเดา หลายคนอาจจะเข้าใจว่า กฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้รักษาการตามกฎหมาย ออกประกาศยกเว้นแบบนี้แล้ว ไม่ต้องแจ้งการเกิด ก็ได้ เดินกลับบ้าน และอาจจะยังเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือทั้งเอกสารนั้น หรือภายหลังเมื่อย้ายถิ่นที่อยู่ ก็ไม่ได้ให้ความสนใจ เพราะถือว่า ไม่มีประโยชน์แล้ว แต่อาจจะมีส่วนหนึ่งที่บางคนที่อ่านกฎกระทรวงให้ฟังไปถึงข้อ ๒ ไปจนถึงบรรทัดสุดท้าย ที่บอกว่า “คนต่างด้าวซึ่งได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง หากประสงค์จะดำเนินการตามข้อ ๑ อาจขอให้นายทะเบียนดำเนินการได้” ถ้ามีการพูดคุยซักถามกัน หรือเจ้าหน้าที่เปิดโอกาส ก็อาจจะรับแจ้งการเกิดออกสู่มือบัตรให้ หากบันทึกข้อมูลต่างๆ ถูกต้องครบถ้วน ก็ดีไป ได้เอกสารสำคัญที่นายทะเบียนผู้รับแจ้งออกให้ มีชื่อ รายการบุคคลของเด็กในเอกสารการทะเบียนราษฎร เข้าระบบแล้ว ก็คงไม่ยุ่งยากอะไร

เรื่องราวที่ต้องมาเรียนรู้ร่วมกันในที่นี้ ก็เพราะ บุคคลต่างด้าวจำนวนมากเมื่อทราบถึงกฎกระทรวง ฉบับ พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังกล่าว หรือต่อมาบรรดานายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิดไม่รับแจ้งการเกิดให้กับบุตรบุคคลต่างด้าวที่เข้าเกณฑ์ของกฎกระทรวง โดยมีได้บังคับว่า จะต้องมีการบันทึกชื่อ รายการบุคคลไว้ด้วยทุกคน จึงเป็นเหตุให้บุตรบุคคลต่างด้าวจำนวนมากไม่ได้รับการบันทึกข้อมูลรายการบุคคล และชื่อในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ไม่มีเอกสารแสดงการเกิดจากนายทะเบียนฯ

เมื่อวันเวลาผ่านไป บุคคลเหล่านี้ จะมีความหวังอะไรอย่างไรหรือไม่ ไม่มีใครคาดเดาได้ จนกระทั่งเมื่อมีกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแก้ไขฉบับที่ ๔ ที่คืนสิทธิในการได้สัญชาติไทยโดยอาศัยการเกิดในราชอาณาจักรไทยตามหลักดินแดนเป็นหลักเพราะกฎหมายสัญชาติฉบับ พ.ศ.๒๕๐๘ มาตรา ๗ (๓) ยังไม่ถูกยกเลิก จึงยังคงให้สิทธิกับบุตรของบุคคลต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรไทยก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิวัติ (ปว.) ฉบับที่ ๓๓๗ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ แม้ว่าจะถูกถอนสัญชาติไทยเพราะบุตรบุคคลต่างด้าวคนนั้น เคยได้สัญชาติไทย และ ปว.๓๓๗ บัญญัติไว้ไม่ให้บุตรบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองอยู่ชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่เกิดถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ รวมถึงรุ่นหลานที่เกิดถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ก็จะไม่ได้รับสัญชาติไทยด้วย แต่เมื่อพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ที่ประกาศมีผล

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เป็นผลให้บุตรบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองอยู่ชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่เกิดในราชอาณาจักรไทยถึงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ รวมถึงรุ่นหลานที่เกิดในราชอาณาจักรไทยถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ที่ไม่ได้สัญชาติไทย ให้ทุกคนสามารถยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ อำนาจการรับคำร้องเป็นของนายทะเบียน ส่วนอำนาจในการพิจารณาเป็นของนายอำเภอทั่วประเทศหรือผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร โดยมีพยานหลักฐานสำคัญคือ สูติบัตร หรือหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) หรือใครที่เคยมีหนังสือรับรองสถานที่เกิดที่ออกโดยอำนาจของนายอำเภอ ก็สามารถนำมาเป็นหลักฐานสำคัญได้ นอกเหนือจากคุณสมบัติสำคัญที่ต้องมีพยานเอกสารทั้ง ๓ มายืนยันแล้ว หากบุตรบุคคลต่างด้าวรายใดเป็นบุคคลที่บิดา มารดาเป็นชนกลุ่มชาติพันธุ์ ๑๘ กลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายในการกำหนดสถานะบุคคลและบิดา มารดาเกิดนอกราชอาณาจักรไทย แต่เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยถึงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๓๘ บุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทยที่เกิดตั้งแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ เป็นต้นมา สามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคสอง (ใหม่) ให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนเป็นการทั่วไป โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๗ ทวิวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศให้ดำเนินการได้มาตั้งแต่วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ แล้ว รวมถึงได้มีการปรับปรุงกระบวนการให้เป็นอำนาจเด็ดขาดของผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายนี้แหละ เป็นเหตุให้บุคคลต่างด้าวในชั้นบิดามารดาที่เกิดนอกราชอาณาจักรไทย แล้วเข้ามาสืบบุตรและหลานเกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ยังไม่สูติบัตร หรือหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) หรือหนังสือรับรองสถานที่เกิดที่ออกโดยอำนาจของนายอำเภอ จะต้องเตรียมการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ให้มากที่สุดเพื่อประกอบการยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป ในชั้นนี้ขอเกริ่นให้เห็นถึงความเป็นมาของสาเหตุแห่งการที่บุตรและหลานของบุคคลต่างด้าวจำนวนหนึ่งไม่สามารถแจ้งการเกิดได้ในอดีต เพราะมีกฎกระทรวงยกเว้นไว้ ต่อมากฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวงฉบับ พ.ศ.๒๕๔๘ กระบวนการรับแจ้งการเกิดกับเด็กทุกคนจึงกลับมารับแจ้งการเกิดอีกครั้ง และเข้มงวดขึ้นเมื่อมีการแก้ไขพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ นับได้ว่า การแก้ไขกฎหมายครั้งนี้ จะยังประโยชน์ให้กับเด็กทุกคนได้รับการพิจารณาจากนายทะเบียนให้รับแจ้งการเกิด บันทึกรายการบุคคลและกำหนดสถานะบุคคลให้ตามกฎหมาย แต่ก็ยังมีบางพื้นที่ อาจจะยังไม่ดำเนินการที่ครอบคลุมครบถ้วน ก็ต้องช่วยกันปรับปรุง ดูแล เพื่อรักษาประโยชน์ของชาติ และแก้ไขความบกพร่องในอดีต โดยคำนึงถึงการปฏิบัติตามกฎหมายทั้งกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี โดยเฉพาะในเรื่องพันธกรณีระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป็นต้น

สูติบัตรมีกี่รุ่น มีลักษณะอย่างไรบ้าง

เอกสารที่แสดงว่า นายทะเบียนในแต่ละท้องที่ๆ เด็กเกิดได้รับแจ้งแล้ว และได้ตรวจสอบความถูกต้องจึงออกเอกสารเป็นหลักฐานสำคัญให้แก่ผู้แจ้งว่ามีเด็กเกิด ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ เอกสารที่ใช้ชื่อว่า “สูติบัตร” จากการศึกษาพบว่า สูติบัตรที่ทางราชการกำหนดไว้ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีทั้งหมด ๗ รุ่น มีลักษณะที่แตกต่างกันไปดังนี้

สูติบัตรรุ่นแรก ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาล พ.ศ.๒๔๗๘ ไม่มีการกำหนดรูปแบบไว้ตายตัว เท่าที่ศึกษาและพบมีแตกต่างกันไป ที่คล้ายกันก็จะเป็นการของผู้เกิด ได้แก่วัน วันที่ เดือน ปีที่เกิด ข้างขึ้น ข้างแรม เวลาที่เกิด ข้อมูลของผู้ให้กำเนิด และลงนามโดยนายทะเบียน

สูติบัตรรุ่นที่สอง ออกเมื่อครั้งมีพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๔๙๙ เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวตั้ง ข้อมูลต่างๆ จะคล้ายกับฉบับที่กล่าวมาแล้ว ถ้าเป็นในเขตเทศบาลก็จะเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลลงนามในเอกสาร ส่วนที่มีเด็กเกิดในตำบลหมู่บ้านก็จะเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนตำบล คือ กำนันลงนามในเอกสาร แล้วนำข้อมูลส่งให้สำนักทะเบียนอำเภอลงรายการในทะเบียนบ้าน ถ้ากำนันตำบลไหนหลงๆ ลืมๆ ก็อาจเป็นเหตุให้เด็กมีแต่สูติบัตร แต่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านได้ และเมื่อสูติบัตรหาย หรือชำรุด หรือถูกทำลาย แล้วยังภายหลังกำนันไม่นำต้นข้อส่งให้อำเภอละก็ งานเข้า เกิดเรื่องยุ่งให้กับลูกบ้าน กว่าจะรู้ตัวก็สายเสียแล้ว บางคนถึงวันนี้อายุ ๕๐-๖๐-๗๐ ปีก็ยังไม่มีชื่อ รายการบุคคลในทะเบียนบ้านกับเขาเลย ไม่ทราบ ว่า ตกหล่นสมัยกำนันคนไหน หรือไม่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนบ้านมาตั้งแต่สมัยไหน

สูติบัตรรุ่นที่สาม ออกตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๑๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๖ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๐ ตอนที่ ๗ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๖ เป็นไปตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๓๔ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๑๕) เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในแนวอนาชนาประมาณครึ่งหน้ากระดาษ A๔ เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๑๙ มีทั้งหมด ๓ ตอน ๓ สี ตอนที่ ๑ จะเป็นต้นฉบับมอบให้กับผู้แจ้งการเกิดเป็นเอกสารสำคัญ ส่วนสำเนาที่เป็นตอนที่ ๒ สำนักทะเบียนจะเก็บไว้ ตอนที่ ๓ จะส่งให้หน่วยงานสาธารณสุขเก็บประวัติเกี่ยวกับการเกิดเป็นสถิติ

สูติบัตรรุ่นที่สี่ ออกตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ.๒๕๒๖ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๖ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๒๐๔ วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๒๖) ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๗ ถึง วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๘ เป็นการเริ่มกำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก โดยสำนักทะเบียนกลางจัดพิมพ์เลข ๑๓ หลักไปให้ทุกสำนักทะเบียนที่ขอเบิก สูติบัตรรุ่นนี้พบความผิดพลาดในเรื่องของการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักอยู่พอสมควร เพราะเป็นการใช้ระบบเลขประจำตัวประชาชนครั้งแรก ทำให้การกำหนดเลขที่ยังไม่เสถียร ต้องมีการแก้ไข และปรับปรุงเลขประจำตัวประชาชนในภายหลัง เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในแนวตั้งขนาดกระดาษ B๔ มีการแบ่งประเภทของสูติบัตร เป็น ๓ แบบ แต่ละแบบ มีทั้งหมด ๓ ตอน ๓ สี ตอนที่ ๑ จะเป็นต้นฉบับมอบให้กับผู้แจ้งการเกิดเป็นเอกสารสำคัญ ส่วนสำเนาที่เป็นตอนที่ ๒ สำนักทะเบียนจะเก็บไว้ ตอนที่ ๓ จะส่งให้หน่วยงานสาธารณสุขเก็บประวัติเกี่ยวกับการเกิดเป็นสถิติ เช่นเดิม ข้อมูลของสูติบัตรแต่ละแบบ คือ

- สูติบัตร สำหรับเด็กที่เกิดมามีสัญชาติไทยที่แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๑ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๑ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔)
- สูติบัตร สำหรับเด็กที่เกิดมามีสัญชาติไทยที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด ๑๕ วันนับตั้งแต่เกิด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๒ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๒ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๕)
- สูติบัตร สำหรับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือในลักษณะชั่วคราว ใช้ทั้งผู้ที่แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน และที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๓ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๓ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๓)

สูติบัตรรุ่นที่ห้า ออกตามระเบียบสำหรับักทะเบียนกลาง กรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร สำหรับสำหรับสำหรับในเขตปฏิบัติการตามโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชน แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๒๘ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๘ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๕๑ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๘) เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสีเหลืองผิวน้ำ ในแนวตั้งขนาดกระดาษ B๔ ที่เป็นแผ่นกระดาษต่อเนื่อง (มีรูปกลมข้างเอกสารสำหรับหนามเตยของเครื่องพิมพ์) ทุกฉบับจะมีการพิมพ์เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก แยกจ่ายไปให้สำหรับทะเบียนตามที่ขอเบิกแบบพิมพ์ มีการแบ่งประเภทของสูติบัตร เป็น ๓ แบบ แต่ละแบบ มีทั้งหมด ๓ ตอน ๓ สี ตอนที่ ๑ จะเป็นต้นฉบับมอบให้กับผู้แจ้งการเกิดเป็นเอกสารสำคัญ ส่วนสำเนาที่เป็นตอนที่ ๒ สำหรับทะเบียนจะเก็บไว้ ตอนที่ ๓ จะส่งให้หน่วยงานสาธารณสุขเก็บประวัติเกี่ยวกับการเกิดเป็นสถิติเช่นเดิม ข้อมูลของสูติบัตรแต่ละแบบก็จะคล้ายกับสูติบัตรรุ่นที่สี่

- สูติบัตร สำหรับเด็กที่เกิดมาในประเทศไทยที่แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๑ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๑ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔)

- สูติบัตร สำหรับเด็กที่เกิดมาในประเทศไทยที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด ๑๕ วันนับตั้งแต่เกิด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๒ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๒ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๕)

- สูติบัตร สำหรับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือในลักษณะชั่วคราว ใช้ทั้งผู้แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน และที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๓ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๓ มีชื่อในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๖)

สูติบัตรรุ่นที่หก ออกตามระเบียบสำหรับักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๓๘ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนที่ ๘๙ ง วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๘) ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๘ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสีเหลืองผิวน้ำ ในแนวตั้งขนาดกระดาษ A๔ มีสีเส้นสวยงาม มีส่วนผสมของวัสดุกันการปลอมแปลง เป็นแบบพิมพ์ที่มีช่องว่างเป็นแบบมาตรฐานให้กับบุคคลทุกประเภท ๓ แบบ ตามระเบียบฯ ข้อมูลของสูติบัตรแต่ละแบบก็จะคล้ายกับสูติบัตรรุ่นที่สี่

คำถามชวนคิด พินิจข้อมูลของท่าน

เมื่อท่านเรียนรู้มาถึงจุดนี้ มีข้อมูลใดบ้างเกี่ยวกับเอกสารของบุคคลในครอบครัว..... คน

☐ ไม่มีสูติบัตร..... คน ☐ สูติบัตร รุ่นที่ ๑.....ฉบับ ☐ สูติบัตร รุ่นที่ ๒ ฉบับ

☐ สูติบัตร รุ่นที่ ๓.....ฉบับ ☐ สูติบัตร รุ่นที่ ๔.....ฉบับ ☐ หนังสือรับรองการเกิด

(ท.ร.๒๐/๑)..... ฉบับ ☐ หนังสือรับรองสถานที่เกิด.....ฉบับ ☐ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑)ฉบับ

☐ ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า) ☐

.....

สูติบัตรรุ่นที่เจ็ด ออกตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง และหนังสือเวียนของสำนักทะเบียนกลาง ดังนี้

๑. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ.๒๕๔๘ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘ ให้อำนาจตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘ เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสีเหลืองผืนผ้า ในแนวตั้งขนาดกระดาษ A๔ เป็นแบบพิมพ์ที่มีช่องว่างเป็นแบบมาตรฐานให้กับบุคคลตามระเบียบฯ ข้อมูลของสูติบัตรแต่ละแบบก็จะคล้ายกับสูติบัตรแบบอื่นๆ เป็นสูติบัตร สำหรับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือในลักษณะชั่วคราว ให้อำนาจที่แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน และที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๐๓๑ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๐

๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ ว ๘ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เรื่อง การแจ้งการเกิดและการจัดทำทะเบียนประวัติบุตรบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ เอกสารมีลักษณะเป็นแผ่นสีเหลืองผืนผ้า ในแนวตั้งขนาดกระดาษ A๔ เป็นแบบพิมพ์ที่มีช่องว่างเป็นแบบมาตรฐานให้กับบุคคลตามระเบียบฯ ข้อมูลของสูติบัตรแต่ละแบบก็จะคล้ายกับสูติบัตรแบบอื่นๆ เป็นสูติบัตร สำหรับบุตรแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียน ต่ออายุการขออนุญาตทำงาน ซึ่งจะเป็นผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นกรณีพิเศษ ให้อำนาจที่แจ้งการเกิดตามกำหนดภายใน ๑๕ วัน และที่แจ้งการเกิดเกินกำหนด เรียกชื่อย่อแบบพิมพ์ว่า ท.ร.๐๓ เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก จะขึ้นต้นด้วยเลข ๐๐

นอกจากนี้ ในระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๑ ยังได้กำหนดให้มีการออกใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑๐๐) ไว้สำหรับเด็กในลักษณะต่างๆ ที่นายทะเบียนรับแจ้งการเกิดไว้แล้ว แต่ยังไม่สามารถออกสูติบัตรให้ได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยบรรเทาเหตุแห่งการกระทำที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

จะเห็นได้ว่า สูติบัตร เป็นเอกสารสำคัญที่มีความเป็นมายาวนานมากกว่า ๑๐๐ ปี และในปัจจุบันยังกำหนดให้ออกให้กับเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย ส่วนจะวิเคราะห์เพื่อการกำหนดสถานะบุคคลได้ถูกต้อง ตามคุณสมบัติของเด็กแต่ละคนว่า คนไหนจะใช้สูติบัตรแบบไหนจากที่มีทั้งหมด ๕ แบบ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีสัญชาติไทย หรือไม่มี หรือยังไม่สามารถจำแนก วิเคราะห์สถานะบุคคลได้ นายทะเบียนก็ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ จะละเว้นไม่รับแจ้งการเกิด หรือไม่ออกสูติบัตร ไม่บันทึกชื่อผู้ที่เกิดไว้ในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรไม่ได้แล้ว เพราะนั่นคือ อันตรายต่อตำแหน่งหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรอย่างแน่นอน

หนังสือรับรองการเกิดที่สถานพยาบาลออกให้ ให้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

เมื่อมีเด็กคลอดที่สถานพยาบาลไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน เฉพาะที่มีแพทย์ที่มีสัญชาติไทยปฏิบัติการอยู่ด้วย หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นที่ สถานีอนามัย หรือปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นชื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานพยาบาลแห่งนั้น มีหน้าที่ออก “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” ให้กับเด็กทุกคน และจากการประสบปัญหาในการเก็บรักษาเอกสารสำคัญ ปัจจุบันได้บรรจุเอกสารดังกล่าวไว้ในสมุดสุขภาพประจำตัวเด็ก (เล่มสีชมพู) หากท่านมีบุตรที่เกิดเมื่อไม่นานมานี้ ลองพลิกดูว่า เอกสารฉบับนี้ ยังอยู่หรือไม่

หนังสือรับรองการเกิด

3/75 หมู่ที่ 3 ซ.คลองรังสิต5 ด.หน้าก

วันที่ 27 มิถุนายน 2554

1 เด็กที่เกิด	1.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล ค.ณ.ชื่อทศพร รอง สกุลทศพร เลขประจำตัวประชาชน						1.2 เพศ ชาย [X] หญิง		1.3 สัญชาติ [X] ไทย □□ อื่นๆ(ระบุ)														
	1.4 เกิดเมื่อ 27 มิถุนายน 2554 ณ สถานพยาบาล โรงพยาบาลนครนายก เวลา 05.25 น. ตรงกับวัน วันจันทร์ เดือน 3 ปี ๒๕๕๔																						
	1.5 ชื่อสถานที่เกิด โรงพยาบาลนครนายก บ้านเลขที่ หมู่ที่ ซอย ถนน ตำบลแขวง อำเภอ/เขต จังหวัด 3/75 หมู่ที่ 3 เขตองรังธิส อ.หน้าตาคลอ จ.กำแพงเพชร ๖๐๑๓๙๗๑																						
2 สถานภาพของครอบครัว	บิดา 2.1 ชื่อตัว - ชื่อสกุล ไมค์ เกรส บิลเลียด เลขประจำตัวประชาชน มารดา 2.2 ชื่อตัว - ชื่อสกุล แก้ว เกรส สกุลแม่ เลขประจำตัวประชาชน																						
	บุตร 2.3 เป็นบุตรลำดับที่ 1 □□ 2.4 จำนวนบุตรทั้งหมดที่มี 1 คน □□ ยังมีชีวิตอยู่ 1 คน คลอดแล้วตาย 0 คน ทายาทครบ 0 คน																						
3 ผู้ทำคลอด	3.1 เป็น หมอตำแย ผดุงครรภ์ ผู้ช่วยพยาบาล พนักงานอนามัย พยาบาล แพทย์แผนปัจจุบัน อื่นๆ [X]																						
	3.2 ชื่อตัว - ชื่อสกุล สุวรรณี จิตรพิทยไพศาล บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตำบลแขวง อำเภอ/เขต จังหวัด 3/75 หมู่ที่ 3 เขตองรังธิส อ.หน้าตาคลอ จ.กำแพงเพชร ๖๐๑๓๙๗๑																						
4 เด็กที่เกิด	4.1 เกิดเดือน [X]		4.2 เกิดเมื่อ ชั่วโมง นาที มากกว่าสี่				4.3 เกิดเพศใดบ้างที่ หญิง ชาย สี่																
	4.4 อยู่ในครรภ์นาน 8 เดือน 20 สัปดาห์						4.5 น้ำหนักเด็ก 2,500 กรัม □□□□																
	4.6 ภาวะเจ็บป่วยจากการคลอด [X] มีคือ ค่าคลอด □						4.7 ร่างกายมีพัฒนาการปกติ [X] ไม่มี □ มีคือ																
5 การเจ็บป่วยของมารดา	5.1 เจ็บป่วยเนื่องจากการตั้งครรภ์ [X] ไม่มี □ มีคือ						5.2 เจ็บป่วยไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ไม่มี □ [X] มีคือ โรคกระเพาะอักเสบ																
	5.3 เจ็บป่วยเนื่องจากการคลอด [X] ไม่มี □ มีคือ						5.4 ค่าคลอดโดยวิธีอื่น ไม่มี □ [X] มีคือ ค่าตัดคลอดทางหน้าท้อง																
ลงชื่อ _____ ผู้ทำคลอด (สุวรรณี จิตรพิทยไพศาล) ลงชื่อ _____ นายทะเบียนผู้รับแจ้งเกิด (_____) นายทะเบียน												ลงชื่อ _____ ผู้ออกหนังสือ (นิศากร ขาวแดง) รับรองการเกิด ลงชื่อ _____ (ชลธิชา อินทพันธ์ุ) ให้ไปแจ้งเกิด ลงชื่อ _____ ผู้รับมอบอำนาจให้ไป (นางทศพร รันมอนแจ้ง) ดำเนินการแจ้งเกิด											
เลขที่ □□□□□□ จังหวัด □□ วัน เดือน ปี □□□□□□□□ เลขควบคุม □□																							

สำหรับผู้ที่ได้รับ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” มาจากสถานพยาบาลแล้ว กรุณาตรวจสอบว่า เอกสารฉบับดังกล่าวนี้ กรอกข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง หรือไม่ เพราะจะเป็นสิ่งยืนยันกับนายทะเบียนที่จะตรวจสอบความจริงจากผู้รับมอบหมายจากเจ้าบ้านที่เด็กเกิดไปแจ้งต่อนายทะเบียน เพื่อขอรับเอกสารสำคัญที่แสดงการเกิดจากนายทะเบียน ตามกฎหมาย คือ สูติบัตร ซึ่งมีถึง ๕ แบบ ขึ้นอยู่กับว่า เด็กจะเกิดจากผู้ให้กำเนิดที่มีคุณสมบัติใด อาศัยอยู่ในประเทศไทย ในฐานะใด ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทข้างหน้า

ประโยชน์ของ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” เมื่อได้รับเอกสารฉบับนี้มาแล้ว นอกจากจะตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ถือเป็นหน้าที่ของผู้ที่เจ้าบ้านมอบหมาย หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่ต้องไปแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียน สำนักทะเบียนอันเป็นท้องที่ๆ เด็กเกิดภายใน ๑๕ วัน หากเลยกำหนดนี้ จะต้องทำเรื่องขออนุญาตแจ้งการเกิดเกินกำหนด ต้องมีการสอบสวนพยานกันเยอะเยาะ เพราะต้องการสืบถามว่า มีเด็กเกิดมาจริงหรือไม่ หากเพิ่งเกิดก็คงไม่ลำบากเท่าใด แต่ถ้าปล่อยนานไป พยานหลักฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่จัดเก็บไว้ที่สถานพยาบาล หรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการคลอด หรือรู้เห็นการเกิดก็จะหาได้ยากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวน เพื่อพิจารณาอนุญาตให้แจ้งการเกิดเกินกำหนด ที่ต้องทำเรื่องเสนอให้นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการเขต เจ้าของท้องที่ๆ เด็กเกิด เป็นผู้พิจารณาใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แล้วถ้าเด็กไม่มีเอกสารแสดงว่าเกิดที่ใดละ มิจะยิ่งยุ่งไปกว่านี้หรือ

สิ่งที่เป็นเรื่องใหม่และใช้ประโยชน์จาก “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” นับตั้งแต่ วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา คือ การนำ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” ไปแจ้งการเกิดเกินกำหนดต่างท้องที่ เหตุเพราะไม่ได้แจ้งการเกิดภายในกำหนด ณ สำนักทะเบียนท้องที่ๆ เด็กเกิด แต่ก็มีเงื่อนไขหลายประการที่ต้องเตรียมพยานไปประกอบกับการยื่นคำร้องขออนุญาต ซึ่งเรื่องนี้ ก็น่าจะมีเอกสารไว้ศึกษาเป็นการเฉพาะ คงไม่ขอนำมากล่าวในที่นี้ได้แต่จะให้คำปรึกษาจากกระทรวงและหนังสือสั่งการในภาคผนวก

เห็นมีอยู่ครั้งว่า “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” มีความสำคัญมากอย่างไร ถ้าใครที่มีอยู่ และเกิดมานานแล้ว แต่ยังไม่ได้ไปแจ้งการเกิด ก็สามารถใช้ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑) ตอนหน้า” เป็นพยานหลักฐานสำคัญ แต่ขอให้ตรวจสอบด้วยว่า เอกสารฉบับนั้น เป็นเอกสารที่ออกมาโดยชอบ หรือไม่ และยังจะหาฉบับสำเนาจากสถานพยาบาลที่ออกมาให้ได้ หรือไม่ เพราะสถานพยาบาลจะไม่เก็บสำเนาเอกสารเหล่านี้ไว้นาน เนื่องจากเมื่อพ้นเวลาที่กฎหมายให้เก็บรักษาไว้ เช่น ๑๐ ปี ต้องทำลายตามระเบียบของราชการ

ใบรับแจ้งการเกิดที่ผู้ใหญ่บ้านออกให้ มีผลทางกฎหมายแล้วหรือยัง และใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

หากใครที่มีบุตรที่ไม่ได้เกิดในสถานพยาบาล ในเขตเทศบาลที่ไม่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่เกิดในหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแต่งตั้งให้ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านและกำนันในฐานะผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านตนเองเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้าน เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบว่า ในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบ มีเด็กเกิดขึ้นมาใหม่และเจ้าบ้าน บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กมาแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านได้ทราบ เมื่อได้ตรวจสอบแล้วตามกฎหมายให้ออก **“ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า)”** ให้กับผู้ที่มาแจ้งไว้เป็นหลักฐาน แล้วถือว่าเอกสารที่ออกให้ มีผลทางกฎหมาย คือได้แจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนแล้ว แต่ผลทางกฎหมายยังไม่สิ้นสุดตรงนี้ ผู้แจ้งมีหน้าที่ต้องถือ **“ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า)”** ไปขอรับสูติบัตรจากนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนท้องที่ที่เด็กเกิด ส่วนเด็กจะได้สูติบัตรแบบไหนก็ขึ้นอยู่กับสถานะบุคคลทางกฎหมายที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยของบิดา มารดาเด็ก

มีคำถามบ่อยครั้งว่า หลังจากที่ได้รับ **“ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า)”** ด้วยมีภารกิจในการดูแลครอบครัวและเด็กทารก ทำให้ยังไม่สามารถไปขอรับสูติบัตรจากนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน ระยะเวลาเลยไปเป็นเดือน หรือมากกว่านี้ จึงไปแจ้งขอรับสูติบัตรต่อนายทะเบียน มีสำนักทะเบียนที่เข้าใจ เรียบรู้ ศึกษากฎหมายระเบียบและการสั่งการก็ออกสูติบัตรให้ในลักษณะการแจ้งการเกิดปกติ แต่มีบางสำนักทะเบียนปฏิเสธไม่ออกสูติบัตรให้ อ้างว่า นำ **“ใบรับแจ้งการเกิด(ท.ร.๑ ตอนหน้า)”** มาแจ้งนายทะเบียนเกินกว่าเวลาที่กฎหมายกำหนด จะต้องทำเรื่องขออนุญาตแจ้งเกิดเกินกำหนด ขอเรียนให้ทราบว่า ขอให้ยืนยันเรื่องกับนายทะเบียนคนนั้นถึงกรณีนี้ ได้มีข้อสรุปกันแล้ว สำนักทะเบียนกลางสั่งการให้รับแจ้งการเกิดตามกฎหมาย เพราะผู้แจ้งการเกิดได้แจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านแล้ว ถือว่า ได้ปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว หากปฏิเสธไม่รับคำร้อง ให้นายทะเบียนมีคำสั่งทางปกครองเป็นลายลักษณ์อักษร จะได้นำคำสั่งนั้นไปจัดทำคำอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่ง และอาจจะแจ้งความเป็นคดีอาญา ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ แล้วไม่ต้องมาว่าประชาชนว่า หัวหมอ ซึ่งจะเข้าข่ายดูหมิ่น และอาจจะทำให้มีความผิดทางวินัยได้ กรณีนี้ก็ขอเตือนนายทะเบียนไว้ด้วยความหวังดี

ถ้าไม่มีสูติบัตร หรือเคยมีแล้ว แต่หน่วยงานไม่สามารถออกให้ได้ จะทำอย่างไรดี

ไม่ว่าบุคคลคนนั้นจะเป็นผู้มีสัญชาติใด หากเกิดในประเทศไทย เคยมีสูติบัตรแล้ว แต่นายทะเบียนไม่สามารถออกให้ได้ หรือไม่เคยมี ในอดีตนั้นเป็นเรื่องยุ่งยาก ไม่มีกฎหมายให้ปฏิบัติผู้รับผิดชอบก็ไม่กล้าที่จะดำเนินการให้ ขณะนี้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรใหม่ เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๑ ในมาตรา ๒๐/๑ ให้ยื่นขอได้ทั้งที่สำนักทะเบียนอันเป็นสถานที่เกิด สำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร และที่สำนักทะเบียนอันเป็นสถานที่พักอาศัยที่เรียกว่ามีภูมิลำเนาในปัจจุบัน ด้วย ส่วนกระบวนการต่างๆ จะกล่าวให้ทราบ ต่อไป

นายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด...มีอำนาจเพียงใด

เรามาตรวจสอบกันว่า พยานหลักฐานที่จะใช้ในการขอ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” พร้อมเพียงใด

ลำดับ ที่	เอกสารของ มีรายการต่างๆ ดังนี้	คุณสมบัติ		หมายเหตุ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน เพราะ	
๑	อายุของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด อายุ ปี ถ้าเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว สามารถยื่นคำร้องขอได้ด้วยตนเอง			กรณีเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก เป็นผู้ยื่นคำขอแทน
๒	เลขประจำตัวประชาชน ☐ มี ☐ ไม่มี 			
๓	ข้อมูลการศึกษา ☐ ไม่ได้เรียน ☐ เรียนที่ อ..... จ.....			☐ อยู่ระหว่างการศึกษ ชั้น..... ☐ สำเร็จชั้น..... สาขา.....
๔	บิดา..... เลขประจำตัวประชาชน 			☐ สัญชาติไทย ☐ ไม่มีสัญชาติไทย ☐ ไม่ทราบข้อมูล
๕	มารดา..... เลขประจำตัวประชาชน 			☐ สัญชาติไทย ☐ ไม่มีสัญชาติไทย ☐ ไม่ทราบข้อมูล
๖	สถานที่เกิด “ต้องเกิดในราชอาณาจักรไทย” เกิด ที่ ☐ ในบ้าน ☐ รพ..... อ..... จ.....			ควรระบุให้ชัดเจนว่า เกิดในดินแดนไทย
๗	พยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกิดใดบ้าง ☐ ไม่มี ☐ มี ☐ ท.ร.1/1 ☐ ท.ร.1ตอนหน้า			เอกสารที่มี เลขที่
๘	พยานบุคคลที่เห็นตั้งแต่มารดาตั้งครรภ์ผู้ขอ ☐ ไม่มี ☐ มีชื่อ..... เลขประจำตัวประชาชน 			☐ สำเนาเอกสาร ☐ หมายเลขโทรศัพท์
๙	พยานบุคคลที่ทำคลอดให้กับผู้ยื่นคำขอ ☐ ไม่มี ☐ มีชื่อ..... เลขประจำตัวประชาชน 	☐ ยัง มีชีวิตอยู่ ☐ ให้ ถ้อยคำ ได้	☐ เสียชีวิตแล้ว ☐ อายุมาก ไม่สามารถ ☐ ให้ถ้อยคำได้แล้ว ☐ เดินทางได้แล้ว	☐ สำเนาเอกสาร ☐ หมายเลขโทรศัพท์

ลำดับ ที่	เอกสารของ..... มีรายการต่างๆ ดังนี้	คุณสมบัติ		หมายเหตุ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน เพราะ	
๑๐	พยานบุคคลที่เห็นการเกิดคลอดจากมารดา ○ไม่มี ○มี ชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน □ □ □ □ □ □ □ □ □ □	○ยัง มีชีวิตอยู่ ○ให้ ถ้อยคำ ได้	○เสียชีวิตแล้ว ○อายุมาก ไม่สามารถ □ ให้ถ้อยคำได้แล้ว □ เดินทางได้แล้ว	☐ สำเนาเอกสาร ☐ หมายเลขโทรศัพท์
๑๑	พยานบุคคลที่เห็นการเกิดคลอดจากมารดา ○ไม่มี ○มี ชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน □ □ □ □ □ □ □ □ □ □	○ยัง มีชีวิตอยู่ ○ให้ ถ้อยคำ ได้	○เสียชีวิตแล้ว ○อายุมาก ไม่สามารถ □ ให้ถ้อยคำได้แล้ว □ เดินทางได้แล้ว	☐ สำเนาเอกสาร ☐ หมายเลขโทรศัพท์
๑๒	พยานบุคคลที่เห็นว่ามารดาเลี้ยงดูมาตลอด ○ไม่มี ○มี ชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน □ □ □ □ □ □ □ □ □ □	○ยัง มีชีวิตอยู่ ○ให้ ถ้อยคำ ได้	○เสียชีวิตแล้ว ○อายุมาก ไม่สามารถ □ ให้ถ้อยคำได้แล้ว □ เดินทางได้แล้ว	☐ สำเนาเอกสาร ☐ หมายเลขโทรศัพท์
๑๓	ความจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ○ไม่มี ○มี เพื่อใช้.....			☐ ข๑ ม.23 ☐ ข๑ ม.7 ทวิ วรรคสอง
๑๔	เคยแจ้งการเกิดแล้ว แต่ไม่มีสูติบัตร หรือ เคยมีสูติบัตร แต่สูติบัตรชำรุดสูญหาย ฯลฯ			นายทะเบียน ไม่สามารถสำเนาให้ได้
๑๕	พยานเอกสารต่างๆ ได้แก่ สำเนาทะเบียน บ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติ เช่น ท.ร.๑๓ ท.ร.๓๘/๑ ท.ร.๓๘ ก หรือ ท.ร.๓๘ ข			
๑๖	พยานหลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดใน ราชอาณาจักรไทย(ถ้ามี) หรือไม่ เช่น หลักฐานการลงบัญชีทหารกองเกิน(การขึ้น ทะเบียนทหาร) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ หรือ ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เป็นต้น			

ผลการพิจารณาเบื้องต้น

หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑^๔

มูลเหตุและที่มาของการประกาศของสำนักทะเบียนกลางฉบับนี้โดยที่กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรกำหนดให้กรณีที่มีคณะรัฐมนตรีมีมติให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลใด หรือให้กลุ่มบุคคลใดแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ หรือกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น และบุคคลดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด จึงได้ออกประกาศสำนักทะเบียนกลางเรื่องนี้

อำนาจตามกฎหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ใครเป็นผู้มีอำนาจ

๑. อำนาจในการออกประกาศ เป็นของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิด

๒. อำนาจในการพิจารณาในขั้นต้นเป็นของนายทะเบียนผู้ทำการสอบสวน หมายถึง นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอที่นายทะเบียนอำเภอมอบหมาย และผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่นที่นายทะเบียนท้องถิ่นมอบหมาย

๓. อำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของพยานเอกสารและความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นการสอบสวนพยานบุคคลแล้ว เป็นของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น(โดยกำหนดให้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากนายทะเบียน)

ใครเป็นผู้มีสิทธิตามประกาศฉบับนี้

๑. บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย
๒. เกิดแล้ว แต่ไม่ได้แจ้งการเกิด หรือแจ้งการเกิดแล้ว แต่ไม่มีสูติบัตรหรือสูติบัตรชำรุดสูญหาย
๓. บุคคลตามข้อ ๒ ที่แจ้งการเกิดแล้ว มีสูติบัตรหรือสูติบัตรชำรุดสูญหาย โดยที่สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคัดสำเนาสูติบัตรหรือทะเบียนคนเกิดได้
๔. มีความจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด
๕. ถ้าผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กเป็นผู้ยื่นคำขอแทน แต่ถ้าเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว สามารถยื่นคำร้องขอได้ด้วยตนเอง

กฎหมายใหม่ช่วยอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตกับหน่วยงานราชการอย่างไร

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นมา ซึ่งได้มีการกำหนดพยานหลักฐานที่ต้องใช้ประกอบการยื่นคำร้องขอในเรื่องต่างๆ กับหน่วยงานราชการ

^๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๑๐๓ ลง วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ขั้นตอนที่ ๑ การตรวจสอบเอกสาร

ผู้ยื่นคำขอควรจะนำพยานหลักฐาน(พยานเอกสาร พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ) หรือพยานอื่นๆ ที่จะเสนอให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย พิจารณาตามหลักการ “ใครอ้างพยาน ผู้นั้นเป็นภาระในการนำสืบ” เช่น พยานผู้รู้เห็นการตั้งครรภ์ ผู้ทำคลอด พยานผู้รู้เห็นการเกิดที่สามารถระบุได้ว่า ตนเองอยู่ในขณะที่เด็กเกิดอย่างไร ที่ไหน และพยานผู้ยืนยันการเป็นมารดากับบุตรและบิดา เป็นต้น เมื่อเจ้าหน้าที่รับเรื่องคำขอ และตรวจสอบหลักฐานการยื่นประกอบพิจารณาในเบื้องต้น โดยออกไปรับเรื่องกำหนดว่าพยานหลักฐานใดบ้างที่ต้องการ โดยพยานต้องไม่เกินกว่าความสามารถอันจะเป็นภาระของผู้ยื่นคำร้องขอ (ใช้เวลา ๑๐ นาที)

ขั้นตอนที่ ๒ การพิจารณา

นายทะเบียน ตรวจสอบเอกสาร สอบสวนพยานบุคคล พยานแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับบิดา มารดา สัญชาติของบิดามารดา ถึงสถานที่เกิด จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา และที่อยู่ปัจจุบัน และรวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง หากอนุญาต จะออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ภายใน ๓๐ วันนับตั้งแต่วันที่นายทะเบียนได้รับพยานหลักฐานครบถ้วนตามที่กำหนดในประกาศสำนักทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ และตามที่บัญญัติในมาตรา ๓๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๘ และแก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๗ หากไม่อนุญาต ต้องปฏิบัติตามกระบวนการของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๘

กำหนดวันเวลา สำหรับผู้ยื่นคำร้อง

ให้ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดนำ พยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องไปให้นายทะเบียนตรวจสอบและสอบสวนภายในระยะเวลา ๙๐ วันนับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอ

กำหนดวันเวลา สำหรับผู้รับคำร้อง

เมื่อเจ้าหน้าที่รับคำร้อง ตรวจสอบเอกสาร ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว ผู้รับผิดชอบมีเวลาดำเนินการทั้งสิ้นรวม ๗ วัน นับตั้งแต่วันที่รับพยานหลักฐานครบถ้วน

กำหนดวันเวลา สำหรับผู้พิจารณาคำร้อง

เมื่อเจ้าหน้าที่รับคำร้อง ตรวจสอบเอกสาร ตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว เสนอให้ผู้รับผิดชอบในการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง โดยนายทะเบียนผู้พิจารณาคำร้องมีเวลาพิจารณา ๑๕ วัน

สถานที่ยื่นคำร้อง

ประกาศฉบับนี้ กำหนดให้ผู้ประสงค์ที่จะยื่นคำร้อง ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น สำนักทะเบียนแห่งที่ผู้ยื่นเกิดหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีภูมิลำเนาอยู่ปัจจุบัน พร้อมด้วยพยานหลักฐานและสิ่งที่ต้องประกอบในการยื่นคำร้อง(เอกสารและหลักฐานต่างๆ)

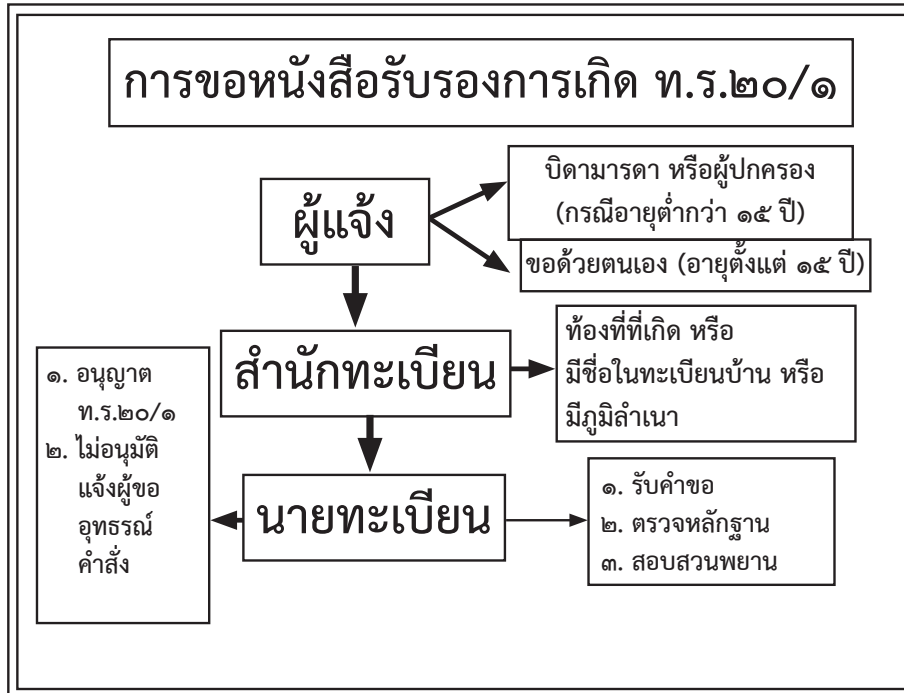
๑. รูปถ่ายหน้าตรง ขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป

๒. สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติ เช่น ท.ร.๓๘ ท.ร.๓๘/๑ ท.ร.๓๘ ก หรือ ท.ร.๓๘ ข

๓. หลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทย (ถ้ามี) เช่น หลักฐานการลงบัญชีทหารกองเกิน (การขึ้นทะเบียนทหาร) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว เป็นต้น

จากการที่เล่าให้ฟังถึงกระบวนการและขั้นตอน รวมถึงการเตรียมพยานหลักฐานต่างๆ มาแล้ว นั้น หากจะนำเอาภาพแผนผังของกระบวนการออกหนังสือรับรองการเกิดตามที่สำนักทะเบียนกลางเป็นผู้สรุปมาให้ท่านได้ทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการติดต่อราชการ ว่า มีกระบวนการและขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากใดๆ เลย หากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามประกาศของสำนักทะเบียนกลาง หรือปฏิบัติ หรือสิ่งการเกินกว่าที่กำหนดไว้ในแผนผังนี้ ก็ให้นำเอาข้อมูลที่สั่งการเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไปเรียกร้องต่อองค์กร หรือหน่วยงานที่กำลังดูแลเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ ไม่ยาก

แผนผัง กระบวนการออกหนังสือรับรองการเกิด

ที่มา : คู่มือปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎร ประจำปี ๒๕๕๒ กรมการปกครอง

◆หน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการรับคำร้องและพิจารณาพยานหลักฐานเบื้องต้น

สำนักทะเบียนกลางกำหนดให้ผู้รับคำร้องกรอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นข้อความเข้าในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยต้องเข้าเมนู “ขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” แล้วกรอกข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏในระบบคอมพิวเตอร์ฯ จนครบถ้วนตามที่กำหนด ซึ่งระบบคอมพิวเตอร์จะกำหนดให้จัดพิมพ์คำร้องขอ โดยคำร้องที่ออกอย่างถูกต้องในระบบ(ที่กำหนดไว้ในช่วง พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙)จะมีสัญลักษณ์เป็นกรอบสี่เหลี่ยมด้านบนขวามือของแบบคำร้องขอ

๑. ให้ตรวจสอบหลักฐานการมีชื่อและรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรและสอบสวน ให้ได้ข้อเท็จจริงว่า ผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้มีชื่อในเอกสารการทะเบียนราษฎรหรือไม่

๒. สอบสวนผู้ยื่นคำขอให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา สัญชาติของบิดามารดา สถานที่เกิด จำนวนพี่น้องร่วมบิดา มารดา และที่อยู่ปัจจุบัน แล้วให้ผู้ยื่นคำขอลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในบันทึกการสอบสวนต่อหน้า นายทะเบียนที่ทำการสอบสวนและพยานอย่างน้อย ๒ คน

๓. สอบสวนบิดา มารดาผู้ให้กำเนิดหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี) และพยานบุคคลผู้มาเชื่อถือเพื่อให้การรับรองเรื่องสถานที่เกิด และประวัติ ความเป็นมาของบิดา และมารดาผู้ให้กำเนิดของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

ในกรณีผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดมีถิ่นที่เกิดในเขตพื้นที่สำนักทะเบียนอื่น และผู้ขอไม่อาจนำพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลมาให้ นายทะเบียนที่รับคำขอสอบสวนได้ ให้ นายทะเบียนที่รับคำขอส่งประเด็นไปให้ นายทะเบียนอำเภอหรือ นายทะเบียนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและสอบสวนแทน เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้ส่งหลักฐานและบันทึกการสอบสวนไปยังสำนักทะเบียนที่รับคำขอ ทั้งนี้ ให้ นายทะเบียนอำเภอหรือ นายทะเบียนท้องถิ่นดังกล่าวดำเนินการตรวจสอบหลักฐาน และสอบสวนพยานบุคคลให้แล้วเสร็จโดยเร็วภายในระยะเวลาไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากสำนักทะเบียนที่ร้องขอ และหากไม่สามารถดำเนินการได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้แจ้งเหตุที่ไม่อาจดำเนินการนั้นภายในระยะเวลาดังกล่าวด้วย

๔. เมื่อผู้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดได้นำพยานเอกสาร พยานบุคคลและพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเสนอต่อ นายทะเบียน และได้ดำเนินการตามข้อ ๑. ถึง ๓. แล้วให้ นายทะเบียนรวบรวมคำขอและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมความเห็นเสนอ นายทะเบียนอำเภอ หรือ นายทะเบียนท้องถิ่นภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ นายทะเบียนได้รับพยานหลักฐานครบถ้วน

◆ หน้าที่ของนายทะเบียนผู้รับผิดชอบในการพิจารณาพยานหลักฐานและออกคำสั่ง

นายทะเบียนผู้ทำการสอบสวน หมายถึง นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่น ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอที่นายทะเบียนอำเภอมอบหมาย และผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่นที่นายทะเบียนท้องถิ่นมอบหมาย เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตรวจสอบความถูกต้องของพยานเอกสาร และความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นการสอบสวนพยานบุคคลแล้ว ให้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ช่วยนายทะเบียน

กรณีนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาเห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ขอเข้าชื่อได้ว่าเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ให้ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ให้แก่ผู้ขอ และเก็บฉบับสำเนาไว้ที่สำนักทะเบียน เพื่อการตรวจสอบ หรือขอคัดสำเนาในโอกาสข้างหน้า

ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๕๙) สำนักทะเบียนกลางกำหนดให้มีการจัดเก็บสำเนาหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)โดยสแกนหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ฉบับที่นายทะเบียนฯ และผู้ที่เป็นเจ้าของหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ลงลายมือชื่อครบถ้วนแล้ว เข้าจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร วัตถุประสงค์หลักก็คือ เพื่อจะได้สามารถขอคัดสำเนาได้จากสำนักทะเบียนอื่นๆ ที่มีใจสำนักทะเบียนผู้ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ได้ด้วย

ข้อห่วงใย ปลัดอำเภอ หรือผู้ช่วยนายทะเบียนฯ ผู้ลงนามในการออกคำสั่งทางปกครองและลงนามในหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) จะต้องได้รับมอบอำนาจให้ “ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนฯ” โดยมีคำสั่งสำนักทะเบียนฯ จากนายทะเบียนฯ ที่อ้างการมอบอำนาจถูกต้องตามมาตรา ๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไข ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑ พร้อมทั้งต้องระบุถึงชื่อตัว ชื่อสกุล ตำแหน่งหน้าที่ราชการและอำนาจในการได้รับมอบจากนายทะเบียนฯ ให้ถูกต้อง พร้อมทั้งลงวันที่ เดือน พ.ศ. ให้ครบถ้วนทั้งในแบบคำร้องขอ และในหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) เพื่อความสมบูรณ์ของการปฏิบัติหน้าที่(มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙) โดยไม่ต้องติตราประทับเครื่องหมายประจำตำแหน่ง หรือตราของหน่วยงานใดๆ ลงบนหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) โดยนายทะเบียนฯ หรือผู้รับมอบอำนาจ สามารถลงนามกำกับไว้ระหว่างภาพถ่ายของผู้เป็นเจ้าของหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ให้คาบเกี่ยวกับแบบพิมพ์ในกระดาดด้วยก็ได้

ข้อห่วงใย ปลัดอำเภอ หรือผู้ช่วยนายทะเบียนฯ

ผู้ลงนามในการออกคำสั่งทางปกครองและลงนามในหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) จะต้องได้รับมอบอำนาจให้ “ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนฯ” โดยมีคำสั่งสำนักทะเบียนฯ จากนายทะเบียนฯ ที่อ้างการมอบอำนาจถูกต้องตามมาตรา ๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไข ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑ พร้อมทั้งต้องระบุถึงชื่อตัว ชื่อสกุล ตำแหน่งหน้าที่ราชการและอำนาจในการได้รับมอบจากนายทะเบียนฯ ให้ถูกต้อง พร้อมทั้งลงวันที่ เดือน พ.ศ. ให้ครบถ้วนทั้งในแบบคำร้องขอ และในหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) เพื่อความสมบูรณ์ของการปฏิบัติหน้าที่(มาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙) โดยไม่ต้องติตราประทับเครื่องหมายประจำตำแหน่ง หรือตราของหน่วยงานใดๆ ลงบนหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) โดยนายทะเบียนฯ หรือผู้รับมอบอำนาจ

◆ พยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ

แต่เดิมการสอบสวนพยานบุคคลเกี่ยวข้องกับงานการทะเบียนของกรมการปกครอง หรือหน่วยงานอื่นๆ มักจะอาศัยบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในชุมชนหมู่บ้านที่จะเป็นพยานที่ไว้วางใจได้ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น แต่หลังจากที่ประชาชนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ประกอบกับมีระบบการสื่อสารโทรคมนาคมที่หลากหลาย ประชาชนที่มีข้อมูลได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของสังคม มีองค์ความรู้มากขึ้น ทำให้ผู้ที่น่าจะได้อีกโอกาสเป็นพยานที่น่าเชื่อถือมีมากขึ้น ทางราชการจึงปรับเปลี่ยนและกำหนดมีการพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยกำหนดใหม่ ตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุดที่ มท ๐๓๐๘.๑/ ว ๑๕๘๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ และหนังสือของสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุดที่ มท ๐๓๐๘.๑/ ว ๘๔ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยมีรายละเอียดของพยานที่น่าเชื่อถือ ดังนี้

๑. ต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วและต้องมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน
๒. มีฐานะมั่นคง เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่น มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งชัดเจน และรู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวผู้ยื่นคำขอเป็นอย่างดี
๓. เป็นผู้รู้เห็นการเกิดหรือสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเกิดของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด
๔. ถ้าเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการบำนาญต้องดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๓ หรือเทียบเท่าระดับ ๓ ขึ้นไป และกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

ทั้ง ๔ ประการ จะเห็นว่า ใน ๓ ข้อแรกจะเป็นใครก็ได้ ตัวอย่างเช่น พระภิกษุ หรือผู้นำทางศาสนา หรือผู้นำเกษตรกร ก็น่าจะไม่มีผิด หรือเป็นผู้แทนในระดับชุมชน ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้แทนของสมาชิกองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายก็ได้ และถ้าเป็นข้อ ๑-๓ แล้วเพิ่มคุณสมบัติในข้อ ๔ ด้วยจะยิ่งน่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะมีฐานะเป็นบุคลากรของรัฐ แต่ที่สำคัญ คือ **จะต้องเป็นผู้รู้เห็นการเกิด หรือสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเกิดของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดได้เป็นอย่างดี** มิฉะนั้น ผู้ที่เป็นพยานอาจจะได้รับโทษในกรณีแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ที่มีโทษถึงจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นี่คือโอกาส และความสำคัญของพยานที่น่าเชื่อถือที่ทุกคนจะต้องให้ความสนใจในการสืบค้นว่า ในขณะที่มารดาตั้งครรภ์ มีผู้รู้เห็นหรือไม่ อย่างไร ในระหว่างการคลอดที่สำคัญ และถ้ามีพยานหลังคลอดก็ใช้ได้

◆ ถ้านายทะเบียนมีคำสั่งไม่ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ให้จะต้องทำอย่างไรบ้าง

จากในอดีตที่มีประชาชนไปติดต่อราชการ หลังจากยื่นคำร้องพร้อมด้วยพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว เมื่อผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายปฏิเสธไม่อนุญาต ก็ได้แต่ทราบว่าเป็นไปอย่างถูกต้องแล้ว ก็เดินทางกลับ แต่ในปัจจุบัน หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๖๙ แล้ว หน่วยงานราชการทุกหน่วย รวมถึงองค์กรที่รับอำนาจในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตต่างๆ ต้องปฏิบัติตามก็คือ

๑. การระบุเหตุผลซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
๒. ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
๓. ข้อพิจารณา
๔. ข้อเสนอแนะในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียน
๕. แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์และระยะเวลาการอุทธรณ์เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณาดังกล่าวด้วย

◆ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) มีลักษณะอย่างไร

หนังสือรับรองการเกิดตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง กำหนดให้ใช้แบบ ท.ร.๒๐/๑ โดยให้นายทะเบียนจัดทำเป็น ๒ ตอน มีรายการเหมือนกัน ตอนที่ ๑ มอบให้แก่ผู้ขอ ส่วนตอนที่ ๒ ให้เก็บรักษาไว้ที่สำนักทะเบียน สามารถตรวจสอบและคัดรับรองสำเนาได้ ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนจัดทำทะเบียนคอมพิวเตอร์ออกหนังสือรับรองการเกิดไว้เป็นหลักฐาน และลงรายการให้เป็นปัจจุบันเสมอ พอมาถึงตรงนี้ หลายท่านอยากเห็นหน้าตาของหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ที่เป็นแบบ ปรากฏตามประกาศของสำนักทะเบียนกลางกันแล้ว หน้าตาเป็นอย่างไร เชิญชมเลยครับ

		ท.ร.๒๐/๑
หนังสือรับรองการเกิด		
เลขที่.....(ลำดับที่)...../.....(ปี พ.ศ.).....	สำนักทะเบียน.....	
	รหัสสำนักทะเบียน.....	
ด้วย นาย/นาง/นางสาว.....	เลขประจำตัวประชาชน.....	
ได้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้		
ส่วนที่ ๑ ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด		
ชื่อ.....	ชื่อสกุล.....	เลขประจำตัวประชาชน.....
สัญชาติ.....	เกิดวันที่.....(ระบุวันเดือนปี พ.ศ.ที่เกิด).....	สถานที่เกิด.....(ระบุสถานที่ บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด ประเทศ).....
เป็นบุตรคนที่.....ในจำนวนบุตรรวมบิดามารดาเดียวกันจำนวน.....คน		
ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....(ระบุบ้านเลขที่ตามทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติของผู้ขอ).....		
ส่วนที่ ๒ บิดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด		
ชื่อ.....	ชื่อสกุล.....	เลขประจำตัวประชาชน.....
สัญชาติ.....	เกิดวันที่.....(ระบุวันเดือนปี พ.ศ.ที่เกิด).....	สถานภาพบุคคล... (ระบุยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิต).....
ส่วนที่ ๓ มารดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด		
ชื่อ.....	ชื่อสกุล.....	เลขประจำตัวประชาชน.....
สัญชาติ.....	เกิดวันที่.....(ระบุวันเดือนปี พ.ศ.ที่เกิด).....	สถานภาพบุคคล... (ระบุยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิต).....
ส่วนที่ ๔ พยานหลักฐานที่นำมาแสดงต่อนายทะเบียน อาทิ		
พยานเอกสาร (ระบุ).....		
พยานบุคคล ได้แก่		
๑. ชื่อ.....	ชื่อสกุล.....	เลขประจำตัวประชาชน.....
สัญชาติ.....	เกิดวันที่.....(ระบุวันเดือนปี พ.ศ.ที่เกิด).....	เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น.....
๒. ชื่อ.....	ชื่อสกุล.....	เลขประจำตัวประชาชน.....
สัญชาติ.....	เกิดวันที่.....(ระบุวันเดือนปี พ.ศ.ที่เกิด).....	เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น.....
คำสั่งนายทะเบียน		
นายทะเบียนได้ตรวจพิจารณาหลักฐานแล้วจึงออกหนังสือฉบับนี้ให้ผู้ขอเมื่อวันที่.....		
ปิดรูปถ่ายของผู้ขอ ขนาด ๒ นิ้ว แล้วให้นายทะเบียน ลงชื่อกำกับ	ลงชื่อ	
	(.....)	
	นายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่น.....	
	ลงชื่อ.....	ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด
	(.....)	

หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ที่ปรับปรุงใหม่

ออกจากระบบโปรแกรมคำสั่งอัตโนมัติ มีรายละเอียดเป็นแบบ ปราบกฏในประกาศของสำนักทะเบียนกลาง โดยมีสัญลักษณ์ที่มีกรอบเครื่องหมาย QR Code อยู่มุมบนขวามือ และไม่มีการแปะปิดภาพถ่าย แต่จะใช้ภาพถ่ายจากฐานข้อมูลในระบบ ดังภาพนี้

หนังสือรับรองการเกิด

ท.ร. ๒๐/๑

เลขที่ /๒๕๕๘ สำนักทะเบียน อำเภอเมืองนครปฐม
รหัสสำนักทะเบียน ๗๓๐๑

ด้วย น.ส.ขวัญ เลขประจำตัวประชาชน ๕-๑๐๓๒-๐๐๐-๕

ได้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

ชื่อ น.ส.เพียง ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๑-๖๐๐๑-๐๐-๘

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ สถานที่เกิด ๕ หมู่ที่ ๑๑

จ.อุทัยธานี เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนบุตรร่วมบิดามารดาเดียวกันจำนวน ๓ คน

ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่ อ.เมืองนครปฐม จ.นครปฐม

ส่วนที่ ๒ บิดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

ชื่อ นาย ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๒๐-๐๑-๒

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๒๕๐๒ สถานภาพบุคคล ปกติ

ส่วนที่ ๓ มารดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

ชื่อ นาง ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๒๐-๐๔-๗

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๓๐ ๒๕๐๒ สถานภาพบุคคล ปกติ

ส่วนที่ ๔ พยานหลักฐานที่นำมาแสดงต่อนายทะเบียน อาทิต

พยานเอกสาร (ระบุ)

พยานบุคคล ได้แก่

๑. ชื่อ นาย ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๒๐๑-๕

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๐๗ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น อาจารย์ใหญ่

๒. ชื่อ น.ส. ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๕-๑๐-๐๑-๕

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๕ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น ญาติ

๓. ชื่อ น.ส. ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๓-๑๑-๘

สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๕ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น ญาติ

คำสั่งนายทะเบียน

นายทะเบียนได้ตรวจพิจารณาหลักฐานแล้วจึงออกหนังสือฉบับนี้ให้ผู้ขอเมื่อวันที่ ๑๑ ๒๕๕๘

ลงชื่อ

(น.ส.กัญชสี)

นายทะเบียนอำเภอเมืองนครปฐม

ลงชื่อ

(น.ส.เพียง)

ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

◆หนังสือรับรองสถานที่เกิด คืออะไร และถ้ามีแล้ว จะยังใช้ประโยชน์ได้หรือไม่

จากการที่มีบุคคลที่ยังไม่เคยมีสูติบัตร ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด หรือเคยมีแล้วแต่ไม่สามารถหาสำเนาได้ แต่เดิมก่อนวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ สำนักทะเบียนจะไม่มีอำนาจในการออกเอกสารตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แต่เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของประชาชน จึงอนุโลมให้ปลัดอำเภอที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอทำการสอบสวนพยานหลักฐานต่างๆ และเชื่อได้ว่า เป็นผู้ที่เกิดในเขตท้องที่อำนาจของนายอำเภอแห่งนั้น ก็ให้จัดทำ **“หนังสือรับรองสถานที่เกิด”** โดยอาศัยอำนาจของกรมการอำเภอที่มีนายอำเภอเป็นประธานตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยถ้าผู้ลงนามในเอกสารเป็นปลัดอำเภอ จะต้องใช้ถ้อยคำต่อท้ายจากตำแหน่งของผู้ลงนามด้วยคำว่า **“ปลัดอำเภอ รักษาราชการแทนนายอำเภอ...”** ก็สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ได้มีการใช้อำนาจตามกฎหมายทำการสอบสวนพยานหลักฐานต่างๆ และเชื่อได้ตามที่กล่าวอ้าง ว่าเกิดในเขตอำนาจของนายอำเภอแห่งนั้น

ถ้าหากว่ามีบุคคลใดเคยได้รับ **“หนังสือรับรองสถานที่เกิด”** ที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมายมาแล้ว ทำไมจึงกล่าวเช่นนั้น เพราะเคยพบว่า มีผู้ถือ **“หนังสือรับรองสถานที่เกิด”** ฉบับที่มีการปลอมหรือออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแสดง เพื่อขอรับคำปรึกษา หรือยื่นประกอบคำร้อง เมื่อมีการตรวจสอบ กลับพบว่า ไม่ใช่ฉบับจริง ไม่ทราบผู้ที่ถือได้มาด้วยวิธีใด ใครที่มีอำนาจอาจจะออกให้โดยคิดค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ถูกต้อง แปลว่า ถูกหลอกเข้าแล้วแต่ถ้า **“หนังสือรับรองสถานที่เกิด”** ฉบับที่ถูกต้อง ตามกฎหมายก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ต้องไปยื่นคำร้องออก **“หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)”** ให้เสียเวลาอีก ถ้าหากสำนักทะเบียนใดปฏิเสธการรับเอกสาร **“หนังสือรับรองสถานที่เกิด”** ก็ให้รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อเอาผิดกับผู้ปฏิเสธเอกสาร ในข้อหาละเว้นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ได้ทันที

ข้อเตือนใจ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)

เป็นเอกสารราชการที่ออกให้แก่บุคคลที่ยื่นคำร้องขอโดยมีอำนาจตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑ และตามประกาศสำนักทะเบียนกลางของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ ในทางกฎหมายหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) มีศักดิ์และสิทธิเทียบเท่าสูติบัตร เพราะออกโดยนายทะเบียนเช่นเดียวกัน และมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นตรงที่มีกฎหมายรองรับเป็นการเฉพาะ มีการสอบสวนพยานหลักฐานจนเป็นที่แน่ใจแล้วนายทะเบียนฯ จึงพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองอนุญาตให้ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) และเพื่อเป็นการแก้ปัญหา กรณีที่บุคคลบางกลุ่มที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งเคยได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียน ทำให้ไม่มีเอกสารแสดงการเกิดได้ และเอกสารสำคัญชิ้นนี้ หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ต้นฉบับเปรียบได้กับสูติบัตร ห่วงยางหรือบุคคลที่จะนำไปประกอบเรื่อง ควรถ่ายเอกสารแล้วให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีหน้าที่จะใช้นำเอกสารนี้ ได้ตรวจสอบความถูกต้องตรงกันกับต้นฉบับ แล้วจึงลงนามรับรอง **“สำเนาถูกต้อง”** พร้อมระบุชื่อตัว ชื่อสกุล และตำแหน่งหน้าที่ราชการไว้ด้วย หรือจะให้เจ้าของเอกสารลงนามควบคู่กันไว้ก็จะดียิ่งขึ้น ไม่ควรให้เจ้าของเอกสารลงนามไว้แต่เพียงผู้เดียว การปล่อยให้เจ้าของเอกสารลงนามฝ่ายเดียวอาจเข้าข่ายละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ก็ได้ และที่สำคัญที่สุด ไม่ควรยึดหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ต้นฉบับไว้ประกอบเรื่อง โดยเปรียบเทียบกับสูติบัตร ยังใช้เพียงสำเนาเอกสารที่ตรวจสอบความถูกต้องและรับรองสำเนาแล้ว เหตุใดจึงไม่ยึดสูติบัตรฉบับจริงไว้ประกอบเรื่อง กรณีนี้ จึงควรทำความเข้าใจกันทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน

สรุป

ที่เล่ามาทั้งหมดนี้ เริ่มต้นเรียบเรียงเรื่องนี้ เพราะต้องให้ครั้งแรกที่โครงการอบรมห้องเรียนกฎหมายของมูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง(พปส.)ที่จัดขึ้น ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีวิบูลบริหารธุรกิจ หรือ VBAC เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๕ ที่จังหวัดเชียงราย ๒ รุ่น และเผยแพร่ในรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตเอกสารในการฝึกอบรมมาระยะหนึ่ง แต่ยังมีความต้องการ เพื่อการทำความเข้าใจอยู่เรื่อยๆ เพราะยังมีบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยที่ยังไม่มีสูติบัตรอีกจำนวนมาก ที่ต้องการหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) สำหรับไว้ใช้แสดงว่าเกิดในราชอาณาจักรไทย ไม่ว่าจะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ใดๆ นับจำนวนไม่ถ้วน จึงมีคำถามคำตอบสอบถามอย่างมากมาย บางส่วนได้เพิ่มเติม ปรับปรุงไว้ในเนื้อหาแล้ว และมีบางเรื่องที่เป็นหนังสือชักชวนความเข้าใจ จากสำนักทะเบียนกลาง แจ้งเวียนไปยังทุกสำนักทะเบียน แต่อาจจะไม่ทั่วถึง องค์ความรู้ที่เผยแพร่นี้ น่าจะเป็นเรื่องที่จะบรรเทาและอาจจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้ระดับหนึ่ง เรื่องราวต่างๆ จะต้องรณรงค์กันต่อไปอีกนานเพียงใด ยังไม่ทราบ และจะมีเรื่องเล่าแบบนี้เพิ่มเติม มีตัวอย่างมากมาย ในอนาคตอาจจะมีความพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในเรื่องการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)มาเผยแพร่บ้างก็ได้ ในฉบับนี้ เป็นเพียงเรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชน เพราะการมีเอกสารที่แสดงการเกิด ระบุชื่อ ได้รับการกำหนดสัญชาติ ถือเป็นสิ่งที่กำหนดกันไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีผู้แทนของประเทศไทยเข้าร่วมให้การรับรองในการประชุมประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติมาตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๔๘(พ.ศ.๒๔๙๑) และในภายหลังก็มีพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เข้าเป็นภาคีอีกหลายฉบับ ซึ่งต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรณีเช่นนี้จึงจะเข้ามามีบทบาทและเผยแพร่มากขึ้น หลังจากมีการตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ใน พ.ศ. ๒๕๔๒ และเข้มข้นเมื่อมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ใน พ.ศ.๒๕๕๑ กรณีนี้ จึงถือว่า สิทธิมนุษยชนเข้ามามีความสำคัญเริ่มตั้งแต่การมีเอกสารที่แสดงว่าเกิดเมื่อใด เกิดที่ไหน ใครเป็นผู้ให้กำเนิด(ถ้าทราบ) ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ หน่วยราชการที่เรียกว่า สำนักทะเบียน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายมอบอำนาจมาให้ คือ นายทะเบียน ปลัดอำเภอ ผู้ช่วยนายทะเบียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ถือได้ว่า มีส่วนร่วมในการจรรโลงสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดีเพราะ(แล้วต่อด้วยถ้อยคำที่เริ่มต้นในย่อหน้า....การที่มีบุคคล...จนหมดข้อความ ซึ่งมีการปรับในลำดับถัดไป)

การที่มีบุคคลที่เกิดมาแล้วไม่มีเอกสารแสดงว่าเกิดที่ใด ถือเป็นข้อบกพร่องของรัฐนั้นๆ เพราะเป็นการละเมิดข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือแม้แต่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายในประเทศของตนเองก็ตาม สิ่งที่เป็นผลกระทบตามมาอีกมากมาย เพียงแค่จุดเริ่มต้นไม่ทำงาน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น จึงต้องเป็นความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีบุตรเกิดใหม่ เจ้าบ้าน หรือผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ มีอำนาจตามกฎหมาย หากมิได้แจ้งการเกิดแล้ว กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ขอรับเอกสารสำคัญ เพื่อใช้เป็นพยานยืนยันว่า เกิดในประเทศ ก็เพียงพอ ส่วนว่า หลังจากนั้น ผู้ได้รับเอกสารจะนำไปใช้ประโยชน์ใด ไม่ใช่ว่าหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะไปก้าวล่วงสิทธิส่วนบุคคลของเขา ขอให้นายทะเบียนทำหน้าที่ของตนตามกฎหมายให้ดีที่สุด ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติไว้ว่า

“บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรคหนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าว ชี้แจง แสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้”

นอกจากนี้ยังมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๕๖ กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรของรัฐไว้อีกหลายประการ

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ซึ่งมีถ้อยคำตามหลักกฎหมายมหาชนว่า “เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ(ทำอะไรก็ได้)เท่าที่ไม่มีกฎหมายห้าม” ในส่วนของการใช้ดุลพินิจ “ต้องพอสมควรแก่เหตุ, ชัดเจน, แน่noon, คาดหมายได้, ห้ามเลือกปฏิบัติ โดยอำเภอใจ, สุจริต ห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ, คำนึงถึงความเชื่อใจไว้วางใจได้ และเพื่อประโยชน์สาธารณะ” การนำสาระสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาพิจารณาก็เป็นเรื่องสำคัญ การกำหนดหน้าที่ที่ข้อสรุป ได้แก่เจ้าหน้าที่รับคำร้อง รวบรวมพยานหลักฐาน ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ที่มีตามกฎหมายอะไรบ้าง สอบสวนและบันทึกการให้ปากคำพยาน ตรวจสอบความจริงเท่าที่ได้จากพยานต่างๆ ประมวลเรื่องพร้อมข้อกฎหมาย เสนอความเห็น พร้อมเหตุผลประกอบการตัดสินใจให้ผู้มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองภายในกำหนด

เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจผูกพัน (Mandatory Power) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานของฝ่ายปกครองต้องตัดสินใจออกคำสั่งเมื่อมีข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายกำหนด จะใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นไม่ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด (=มีอำนาจเท่าที่ กม.บัญญัติไว้) ถ้าครบเงื่อนไข ห้ามใช้ดุลพินิจ ส่วนอำนาจดุลพินิจ (Discretionary Power หมายถึงอำนาจที่กฎหมายให้ฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานของฝ่ายปกครอง ใช้พิจารณาอย่างมีเหตุผลโดยอิสระที่จะพิจารณาเลือกตัดสินใจสั่งการหรือไม่สั่งการ ตามความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ในแต่ละกรณี เพื่อประโยชน์ของประชาชน มีกรอบ ไม่ตามอำเภอใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ควรให้ข้อมูลที่เป็นความจริงต่อผู้ขอรับบริการ โดยตอบหนังสือสอบถามความคืบหน้าในการพิจารณาในระดับต่างๆ หรือใช้วิธีสื่อสารรูปแบบอื่นที่สามารถแจ้งให้ได้ทราบทั่วกัน การปฏิบัติราชการด้วยความโปร่งใส เป็นธรรมเนียม นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายที่กำกับการทำหน้าที่ของข้าราชการทุกองค์กรอีกหนึ่งฉบับ คือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๕๖ เฉพาะมาตราที่สำคัญที่สรุปมา ได้แก่ มาตรา ๖ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ คำนึงว่า ทั้เวลาอำนวยความสะดวก ตอบสนองที่ประชาชนต้องการ มาตรา ๘ ประชาชนเป็นศูนย์กลางรับบริการ (๔) รับฟังความเห็นของประชาชนนำไปปรับปรุงให้เหมาะสม ถ้าเกิดอุปสรรคภาคราชการต้องแก้ไขโดยเร็ว มาตรา ๒๔ การขออนุมัติจากหน่วยงานราชการเจ้าของอำนาจ ให้พิจารณาให้เสร็จใน ๑๕ วัน นับแต่รับ ถ้าเกินโดยมีข้อกำหนดไว้ให้ประกาศให้ทราบ ถ้าทำไม่เสร็จในกำหนด เท่ากับประมาทเลินเล่อร้ายแรง มาตรา ๒๖ ให้สั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร มาตรา ๓๘ ให้ตอบหนังสือสอบถามจากประชาชนหรือส่วนราชการภายใน ๑๕ วัน มาตรา ๔๑ เมื่อหน่วยราชการได้รับคำร้องเรียนเสนอแนะ หรือความเห็น ให้เป็นหน้าที่นำไปพิจารณาให้เสร็จแล้วแจ้งผลให้ทราบ มาตรา ๔๓ ให้เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ให้เป็นความลับได้เท่าที่จำเป็น

กรณีต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากแต่ละหน่วยงานไม่สนองนโยบายของรัฐบาลที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ หรือขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา มีโทษผิดวินัย การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือระยะเวลาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนดให้สามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ทั้งในส่วนการละเว้นหรือล่าช้า ในส่วนความผิดกรณีละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีโทษทั้ง ทางอาญา(จำคุก)และโทษทางวินัย(ออกราชการ)

ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางที่ควรคำนึงถึง...ความจริง ความรู้อำนาจ หน้าที่และสิทธิ กฎหมาย และนโยบาย ให้ใครเกี่ยวข้องบ้าง ผู้ปฏิบัติหน้าที่แต่ละสำนักทะเบียนทราบจำนวนผู้ขอรับบริการที่แท้จริงหรือไม่ ถ้าทราบข้อมูล สามารถดำเนินการเชิงรุก สามารถกำหนดสถานะบุคคลได้หรือไม่ และผลการวิเคราะห์สถานะบุคคลเป็นอย่างไร กำลังของบุคลากรทั้งของรัฐและประชาชนสนับสนุนเพียงพอหรือไม่ องค์ความรู้ที่จะปฏิบัติกรร่วมกัน มีพอหรือยัง ประชาชนมีโอกาสมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ถ้าได้ร่วมกันปฏิบัติได้ดี ความสุขของทุกคน กำลังจะเกิดขึ้น ผมหวังไว้เช่นนั้น

นอกเหนือจากกฎหมายเฉพาะ คือ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแล้ว จะเห็นได้ว่า หน่วยราชการต่างๆ ล้วนมุ่งหวัง มีเจตนารมณ์ที่จะให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจทั้งสิ้น หวังว่า เรื่องเล่า...ว่าด้วยหนังสือรับรองการเกิด ฉบับนี้ จะพอระดับความรู้ท่านบ้าง ไม่มากก็น้อย หากมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุง ขอให้ชี้แนะด้วย จะขอบพระคุณอย่างสูง

การติดตามสอบถามผลการดำเนินการ จะติดตามสอบถามได้หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง

ก่อนจะเล่าเรื่องนี้ ต้องย้อนกลับไปถึงกระบวนการก่อนจะยื่นคำร้องปัจจุบันมีกฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตต่อทางราชการใช้บังคับแล้ว และมีกระบวนการที่กำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจน สำหรับทะเบียนไหนทำเป็นหลวมๆเลย คงต้องพิจารณาตัวเองให้ดีกว่า มีฉะนั้น จะหาว่า คนรักๆ กัน ไม่เตือนกัน นั่นคือ การให้คำปรึกษาแนะนำในการเตรียมพยานหลักฐานเท่าที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน หากได้ระบุไว้ครบถ้วนแล้ว จะมาเรียกเพิ่มภายหลังคงไม่ได้เหมือนในอดีตอีกแล้ว จากนั้น ก็เป็นกระบวนการยื่นและรับคำร้อง ทั้งสองฝ่ายตรวจสอบในรายละเอียดต่างๆ ทูตอย่างตรงกัน เข้าใจกันดี นำเสนอพยานตามหลักการที่ว่า “ใครอ้างพยาน ผู้นั้นเป็นภาระในการนำเสนอ” ซึ่งมีความชัดเจนในน้อยคำอยู่แล้ว ไม่ต้องอธิบายกันอีก

หลังจากที่ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ตามแบบคำร้องเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร(ท.ร.๓๑) แล้ว ส่วนจะได้รับสำเนาคำร้อง หรือใบรับเรื่องจากบุคลากรทางทะเบียนหรือไม่ั้น เป็นเรื่องที่เราสามารถขอได้ในฐานะผู้รับบริการ เพราะมีหนังสือสั่งการจากสำนักทะเบียนกลางให้ออกใบรับเรื่อง หรือสำเนาคำร้องให้กับผู้ยื่นคำร้อง จะได้ทราบว่ายื่นคำร้องเมื่อใด ยื่นคำขอในเรื่องใดไว้ เท่ากับเป็นการบริการที่มีธรรมาภิบาล สามารถตรวจสอบได้

วันเวลาที่พยานหลักฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลมาให้สอบสวณปากคำครบหมดทุกปากแล้ว พยานเอกสารครบถ้วนตามที่นำเสนอแล้ว พยานวัตถุ รวมถึงพยานผู้เชี่ยวชาญตามที่ตกลงกันก็ครบถ้วนแล้ว หลังจากนี้ กฎหมายจะเริ่มนับวันเวลาในการพิจารณาเป็นวันที่แรกแล้ว และวันเวลาก็เดินไปตามปกติวันละ ๒๔ ชั่วโมง ไม่เคยหยุด ไม่เคยผิดพลาด ตามกฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกฯ กฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา ๓๘/๑ กำหนดให้การพิจารณาในลักษณะต่างๆ ต้องพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองให้เสร็จภายใน ๓๐ วันนับจากที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนถูกต้องทั้งหมด นั้นหมายความว่า นายทะเบียนต้องพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองในการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับจากที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนถูกต้องแล้ว ถ้าช้ากว่านี้ อาจจะมีผลกระทบตามมา เพราะฉะนั้น ถ้าเรื่องราว พยานหลักฐานครบถ้วน เพียงพอต่อการพิจารณาแล้ว ไม่จำเป็นต้องรอให้ครบ ๓๐ วันเลย สามารถพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้ทันที จะได้ไม่ต้องห่วงกังวล เรื่องที่ผู้ขอรับบริการขอรับเอกสารสำคัญที่จะนำไปใช้ประโยชน์ จะได้ชื่นชมชื่นใจจากการปฏิบัติหน้าที่ให้สมกับเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สนองคุณแผ่นดิน ปราชญ์กอดติในการปฏิบัติราชการ เรื่องเพียงเล็กน้อย ที่สามารถพิจารณาได้ สิ่งที่ท่านจะทำจะก่อประโยชน์ให้กับสังคมอย่างมากมาย

กระบวนการเมื่อไม่มีความคืบหน้าหลังเวลาผ่านไปแล้วเกิน ๓๐ วัน ท่านสามารถทำหนังสือทวงถาม ติดตามผลการพิจารณาได้โดยใช้สิทธิของคู่กรณี ตามหลักในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๘ ประกอบพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ โดยอาศัยข้อความในทำนองนี้ (ใส่ภาพหนังสือ ๑ ฉบับ ไฟล์ 2559 หนังสือทวงถาม ๒ หน้า)

ท่านที่รอผลการพิจารณาการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)หรือการกำหนดสถานะบุคคลในลักษณะอื่นๆอยู่ หากต้องการที่จะขอทราบความคืบหน้าของคำร้องที่ท่านและครอบครัว ยื่นไปแล้วว่า อยู่ในขั้นตอนใด มีข้อติดขัดอย่างไร หรือไม่ ขอแนะนำให้ดำเนินการดังนี้

๑. นำตัวอย่างหนังสือสอบถามนี้ไปปรับใช้ โดยกรอกข้อมูลหรือประยुกต์ใช้ในเรื่องความลักษณะนี้ เมื่อได้ข้อความและเอกสารต่างๆ ครบถ้วนแล้ว อย่าลืมถ่ายเอกสารหนังสือสอบถามเก็บไว้เป็นสำเนาหนึ่งชุด

๒. ใส่ซองจดหมาย จ่าหน้าถึงนายทะเบียนฉบับแรก และถ้าไม่ตอบภายใน ๑๕ วันตามที่ควรจะเป็น คงต้องทำหนังสือถามไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐หรือ ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอฯลฯ แล้วแต่จะพิจารณา

๓. ไปที่ทำการไปรษณีย์แล้ว แจ้งว่า ขอส่งแบบไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ท่านจะได้กระดาษใบสีเหลืองมาเขียน จ่าหน้าถึงตัวท่านเองและผู้รับคือ นายทะเบียน หรือการสอบถามครั้งที่ ๒ ถามไปที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือบุคคลอื่นตามที่ต้องการส่งหนังสือถึง แล้วเสียค่าส่งตามอัตราของไปรษณีย์เพิ่มอีกนิด จะส่ง EMS ก็ได้

๔. เมื่อผู้รับที่เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์แล้ว จะเห็นชื่อรับเอกสารของเรา จากนั้นเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์จะนำไปตอบรับสีเหลืองส่งกลับมาหาท่านที่บ้าน เมื่อได้รับแล้วเก็บใบนี้เย็บติดกับสำเนาหนังสือที่ส่งไปให้ดี ผลทางกฎหมาย คือ แสดงว่าผู้รับตามจ่าหน้าของได้รับทราบเรื่องของเราแล้ว ส่วนจะตรวจสอบแล้วแจ้งให้เราทราบเมื่อใด ว่าอย่างไร ก็สุดแต่ใจของพระคุณท่าน แต่ที่แน่ๆ คือ ต้องตรวจสอบแล้วแจ้งให้เราทราบตามที่ร้องขอ

๕. เมื่อเวลาผ่านไปเดือนที่ ๑ ยังไม่ตอบให้ทราบ ก็ทำแบบเดิมอีก ทุกเดือนๆ ละ ๑ ฉบับแล้วเก็บใบตอบรับ พร้อมเย็บติดสำเนาหนังสือและสอบถามไปเรื่อยๆ สักประมาณ ๓ เดือน ที่แนะนำอย่างนี้ ก็เพราะจะได้นำหลักการและวิธีการตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๙ มาเป็นแนวทางในการฟ้องคดีต่อนายทะเบียน อันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการล่าช้า ซึ่งการฟ้องศาลปกครองไม่ใช่เรื่องยาก และไม่ต้องเดินทางไปศาล อีกทั้ง ยังไม่ต้องเสียค่าทนายความอีกด้วย มีมาตัวอย่างแล้ว

จากคำแนะนำข้างต้นนี้ หากท่านที่รอการพิจารณาอยู่ทั่วประเทศ ระดมกันสอบถามไปที่กระทรวงมหาดไทย โดยอาศัยกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กฎหมายว่าด้วยสัญญาสิทธิ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่ประกาศใช้ใหม่และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพ จะได้ดำเนินการอย่างจริงจังเสียที เพราะถ้านายทะเบียน นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดีกรมการปกครอง ปลัดกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พิจารณาล่าช้า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รอการพิจารณากำหนดสถานะบุคคลอาจจะถูกละเมิดไม่เว้นแต่ละวัน และการที่ต้องไปรบกวนหน่วยงานในชั้นต่อไป เช่นการขอแปลงสัญชาติและการใช้สิทธิทางการเมืองต้องรอไปอีกอย่างน้อย ๑๐ ปี ท่านจะรอให้เป็นไปตามเวรตามกรรมของท่านหรือ เพราะในขณะนี้ท่านมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาไม่ควรจะล่าช้า ไม่ว่าจะไม่ขั้นตอนของการยื่นเรื่องตั้งแต่ อำเภอ จังหวัด หรือการพิจารณาของคณะกรรมการก่อนที่จะเสนอให้รัฐมนตรีฯ พิจารณา สิทธิทั้งหมดนี้ท่านมีอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับว่า ท่านจะปล่อยเลยตามเลยหรือจะใช้สิทธิเรียกร้องให้เกิดผล กระผมเป็นเพียงผู้แนะนำให้ท่านมีสิทธิต่างๆ ตามเวลาที่ผ่านไป เหมือนเช่นในอดีต...

◆ คำถามที่พบบ่อยเป็นประจำ(FAQ)

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ เลข ๐ และ เลข ๐๐ ไม่มีสูติบัตร จะขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ได้หรือไม่ ถ้าขอได้จะต้องทำอย่างไร จะต้องมียานหลักฐานใดบ้าง

แนวทางปฏิบัติ : ขอได้เช่นเดียวกันกับบุคคลทั่วไป ขอเพียงยืนยันว่า เกิดในประเทศไทย ส่วนพยานหลักฐานก็ใช้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ และขอเตือนว่า หากเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนไม่รับคำร้องเพื่อขอ **“หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)”** ผู้ยื่นคำร้องอาจจะรวบรวมข้อมูลแล้วเอาผิดกับผู้ปฏิเสธเอกสาร ในข้อหาละเว้นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ได้ จึงขอให้รับคำร้องในทุกกรณี แล้วรวบรวมพยานหลักฐานตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง แล้วเสนอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ยื่นก็จะพ้นจากข้อกล่าวหาว่า ไม่รับคำร้อง และไม่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

บุคคลที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ขึ้นต้นด้วยเลขใดๆ ทั้งสิ้น เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้แจ้งการเกิด ทำให้ไม่มีสูติบัตร จะขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ได้หรือไม่ ถ้าขอได้จะต้องทำอย่างไร จะต้องมียานหลักฐานใดบ้าง

แนวทางปฏิบัติ : ในประกาศของสำนักทะเบียนกลางระบุไว้ในข้อ ๑ หลังจากทีกล่าวถึงพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งหมดแล้วไว้ว่า **“หลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทย (ถ้ามี)”** ในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานของทางราชการ ถ้าหากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่เคยมีการบันทึก หรือจัดทำเอกสาร หรือมีผู้นำชุมชน หรือผู้นำศาสนา หรือผู้นำตามความเชื่อของชนเผ่า เคยบันทึกข้อมูลๆ เกี่ยวกับผู้เกิดไว้ ก็สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานประกอบการยื่นคำร้องได้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ปฏิเสธไม่รับคำร้องโดยอ้างว่า ไม่มีพยานเอกสารทางราชการมาแสดง ไม่ได้ เพราะในประกาศและหนังสือสั่งการได้ระบุเปิดกว้างไว้แล้ว หากสงสัยว่าจะใช้เป็นพยานประกอบการพิจารณาได้หรือไม่ ก็ควรมีหนังสือหาหรือไปยังสำนักทะเบียนกลาง เพื่อให้ได้คำตอบ มิใช่จะปฏิเสธไปทุกราย

บิดา มารดา ไม่มีสัญชาติไทย ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน หรือมีแต่ขึ้นต้นด้วยเลข ๖ หรือเลข ๐ และหรือ เลข ๐๐ ไม่ได้แจ้งเกิดบุตร จะขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ให้กับบุตรจะได้หรือไม่ ถ้าขอได้จะต้องทำอย่างไร จะต้องมียานหลักฐานใดบ้าง

แนวทางปฏิบัติ : กรณีนี้หากมีพยานหลักฐานยืนยันว่าเกิดในประเทศไทยจริง ก็สามารถอ้างพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ให้นายทะเบียนพิจารณา ส่วนพยานหลักฐานนั้นขอให้ไปศึกษาจากเรื่องที่แล้วมาก่อนหน้านี้

การออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) หากจะใช้กระบวนการทำประชาคมหมู่บ้าน จะกระทำได้หรือไม่ ผลที่ออกมาจะมีการกระทบในทางกฎหมายอย่างไร

แนวทางปฏิบัติ : การใช้กระบวนการทำประชาคมหมู่บ้านมาให้การรับรองเพื่อออก **“หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)”** ไม่น่าจะเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะในประกาศของสำนักทะเบียนกลาง มิได้กำหนดในข้อนี้ไว้แม้แต่ถ้อยคำเดียว และการที่มีผู้ร่วมประชุมทำประชาคม ซึ่งไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดของบุคคลที่มาขอความเห็นจากประชาคม หรืออาจจะมีส่วนที่เคยมีข้อขัดแย้งกันมาก่อน อาจจะกลั่นแกล้งด้วยการไม่ให้ความยินยอมก็ได้ เพราะฉะนั้น สำนักทะเบียนใดที่ไปนำกระบวนการทำประชาคมหมู่บ้านมาให้การรับรองเพื่อออก **“หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑)”** ขอให้พึงระลึกไว้ในถ้อยคำที่ว่า **“เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจเท่าที่กฎหมายบัญญัติไว้”** ให้ดี มิฉะนั้น อาจจะกระทำผิดกฎหมายได้ เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เห็นสำนักทะเบียนอื่น หรืออำเภออื่นเค้าทำ หรือผู้บังคับบัญชาสั่งการเป็นนโยบาย ก็คงต้องระวังกันไว้ทุกฝ่าย

หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ต้นฉบับที่ผู้ยื่นคำร้องได้รับไปจากสำนักทะเบียนแล้ว เมื่อจะใช้เป็นเอกสารประกอบการยื่นคำร้องในกรณีต่างๆ สำนักทะเบียนจะขอยึดฉบับจริง หรือต้นฉบับไว้ได้หรือไม่ ถ้าไม่ให้ยึดฉบับจริง หรือต้นฉบับไว้ประกอบเรื่อง จะมีข้อกฎหมายใดที่นำมาใช้อ้างกับเจ้าหน้าที่ได้บ้าง

แนวทางปฏิบัติ : “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” ถือเป็นเอกสารมหาชนที่ทางราชการให้การรับรองตามกฎหมาย ถือเป็นเอกสารที่ผู้ได้รับจะนำไปใช้ประโยชน์ตามสิทธิต่างๆ ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และการที่ผู้ยื่นคำร้องได้รับ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” แล้ว ถือว่า นายทะเบียน ณ ท้องที่แห่งผู้ยื่นคำร้องได้ตรวจสอบ สอดส่องพยานหลักฐานทั้งหมดแล้วเชื่อได้ว่าเกิดในเขตท้องที่ๆ รับผิดชอบจริง ส่วนการจะนำเอกสารไปใช้ ตามระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการรับรองเอกสาร จะให้เจ้าหน้าที่ผู้จะใช้เอกสารฉบับนั้นๆ ได้ตรวจสอบจากต้นฉบับให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นกรณีคัดลอกมา หรือถ่ายสำเนาทั้งสีและขาวดำก็ตาม โดยอย่างน้อยต้องเป็นข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งในระดับรูปแบบราชการเดิม คือ ผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๒ ขึ้นไป เพราะถือว่ามีความไว้วางใจในการใช้พิจารณาเพียงพอแล้ว ได้เห็นต้นฉบับและต้องให้กับหน่วยงานที่ตนมีอำนาจหน้าที่ ให้ลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง ประทับตราชื่อ และตำแหน่งไว้แล้วคืนต้นฉบับให้กับเจ้าของเอกสารไป

สิ่งที่ปฏิบัติผิดกันมานานและน่าจะปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดกรณีการปลอมแปลงเอกสารเพราะปลอมแปลงละเลยให้เป็นภาระของเจ้าของเอกสารลงนามรับรองโดยเจ้าหน้าที่ที่มีได้ตรวจสอบจากต้นฉบับ กรณีนี้ใช้กับเอกชนคงไม่เกิดผลใด หากไม่มีกรณีการปลอมแปลงเอกสารแล้วเกิดความเสียหาย ไม่มีการฟ้องร้องเป็นคดี แต่สำหรับหน่วยงานราชการ หากยังคงปล่อยให้ประชาชนเป็นผู้ลงนามรับรองเอกสารของตนเอง

เมื่อเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนรับคำร้อง รวบรวมพยานหลักฐาน สอดส่องคำพยานบุคคลทั้งหมดแล้ว เสนอความเห็นไปให้นายทะเบียนพิจารณาใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ถ้าไม่อนุญาตให้ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) โดยไม่ระบุข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียน สิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์และระยะเวลาการอุทธรณ์ไว้ ผลที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำร้องจะมีอะไรบ้าง

แนวทางปฏิบัติ : การที่เจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนรับคำร้อง รวบรวมพยานหลักฐาน สอดส่องคำพยานบุคคลทั้งหมดแล้ว หน้าที่ลำดับต่อไป คือ สรุปความเห็นจากพยานหลักฐานต่างๆ แล้วเสนอความเห็นไปให้นายทะเบียนพิจารณาใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยข้อสรุปอย่างน้อยต้องมีข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียน ไม่ว่าจะอนุญาตหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ควรจะรวบรวมสรุปไว้ให้ชัดเจน เพราะอาจจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบในอนาคตได้อีกด้วย แต่ถ้าจะไม่อนุญาตให้ออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ยิ่งต้องระบุข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณา และข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนให้ชัดเจน เพราะถ้าไม่มีความชัดเจนในการพิจารณาแล้ว จะไม่สามารถหาเหตุผลมาใช้ในการพิจารณาเมื่อมีการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองได้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่อาจจะถูกมองว่า ไม่รอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง อาจจะถูกต้องคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง และอาจจะถึงขั้นสอบสวนทางวินัยได้อีกด้วย เพราะฉะนั้น อย่าเสี่ยง หรือประมาทเป็นอันขาด

ส่วนในเรื่องการแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ การยื่นคำอุทธรณ์และระยะเวลาการอุทธรณ์ให้ผู้ยื่นคำร้องทราบนั้น ก็เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เรื่องนี้ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของสำนักทะเบียนแทบจะทุกแห่ง ล้วนไม่เคยปฏิบัติกันมาเลย นับจากที่มีกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๙ และมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นแนวทางออกมาใช้

บังคับ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้วก็ตาม และแม้ว่าจะมีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะ เป็นกฎกระทรวง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็ยังมีผู้ที่ไม่นำกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้มาเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการประชาชน ยังให้ผลเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำร้อง โดยมักจะเป็นผลร้าย ได้แก่ ประชาชนไม่ได้รับการบริการที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย อันอาจจะเป็นการเสียสิทธิในหลายๆ เรื่อง แต่ประชาชนนั้น ยังมีโอกาสที่จะยื่นเรื่องให้พิจารณาใหม่ได้ เพียงแต่เสียเวลาเสียโอกาสเท่านั้น ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ทะเลาะ อากักรู้จะหงุดหงิดว่า เพราะถ้าไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผลที่ได้รับ ก็คือ การต้องตอบคำถามของคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หากพบว่า บกพร่อง หรือละเว้นการปฏิบัติต่อหน้าที่อันเกิดความเสียหายต่อประชาชนและราชการแล้ว ก็อาจจะถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ผลสุดท้ายของการถูกลงโทษทางวินัยไม่ว่าจะหนักเบาขนาดไหน ใครที่เป็นข้าราชการไม่ว่าจะสังกัดส่วนราชการ หรือส่วนท้องถิ่น หากไม่ต้องการถูกกล่าวหาว่า ปฏิบัติราชการบกพร่อง ก็ควรศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มากที่สุด จะได้ใช้วิจารณญาณได้ด้วยตนเอง เพราะการไปฟังคนอื่นเล่ามา โดยที่อธิบายความไม่ครบถ้วนยกเว้นความ ก็เสี่ยงล้วยอยู่เสมอ ผมเชื่อว่า ผู้ที่เป็นข้าราชการทุกคนล้วนผ่านร้อนผ่านหนาวมาเยอะ ความพยายาม หรือมุ่งเรียนรู้ก็เพียงเล็กน้อย ก็จะมีองค์ความรู้ที่เป็นเกราะคุ้มภัยให้กับตนเองได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญคือ เมื่อรู้ลึก รู้ดีแล้ว ไม่ควรแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบกับผู้ขอรับบริการ อันนี้แหละ คือ สูดยอดปรารถนาของกระผม ที่ได้พบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอุดมการณ์ในการให้บริการที่ประทับใจ มีความสุขใจเมื่อได้เห็นรอยยิ้มของประชาชน หลังการให้บริการที่สำเร็จได้รับเอกสารด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ตามกฎหมาย

การอ้างพยานหลักฐานที่นายทะเบียนฯ มัก ระบุว่า “ยังไม่มีหลักฐานแสดงว่า เป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยที่มีน้ำหนักเพียงพอ” นั้น ขอทราบ่ว่า หลักฐานที่นำเสนอให้นายทะเบียนฯ พิจารณา มีข้อบกพร่องใดที่นายทะเบียนฯ อ้างว่า “น้ำหนักไม่เพียงพอ” นั้น จะต้องนำพยานหลักฐานใดมาอ้างอิงต่อนายทะเบียนฯ มากน้อยขนาดไหน ถึงจะเข้าขั้น ที่มีน้ำหนักเพียงพอ

แนวทางปฏิบัติ : การสอบสวนพยานบุคคลที่เข้ารับการสอบสวนปากคำ **นายทะเบียนควรจะสอบสวนปากคำพยานบุคคลทุกคนถึงสถานที่เกิดของผู้ยื่นคำร้องให้ได้ความจริงจากพยานให้มากที่สุด** ว่า พยานบุคคลดังกล่าวได้รู้เห็นการเกิดและสถานที่เกิดของผู้ยื่นคำร้องอย่างแน่นอนว่า สถานที่เกิดๆ ที่ใด และถ้ามีความทรงจำแม่นยำถึงขนาดจำเหตุการณ์ ณ ปีที่เด็กคนนั้นเกิดได้ด้วยแล้ว ย่อมแสดงถึงการรู้เห็นถึงสถานที่เกิดและรู้เห็นการเกิดของผู้ยื่นคำร้องจริง หรืออาจจะเห็นเมื่อช่วงระยะเวลาของการตั้งครรภ์ของแม่เด็ก และเห็นว่าแม่เด็กมีทารกมาเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเยาว์ จนเติบโตมาเป็นเด็ก ไม่ว่าจะเห็นมาตลอดช่วงอายุที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ หรือได้เห็นเป็นช่วงๆ และเมื่อพบเห็นในปัจจุบัน ยืนยันว่า เป็นบุคคลคนเดียวกันกับที่ตนเห็นเมื่อคราวที่แม่คลอดออกมา และถ้าเห็นว่าเกิดในเขตประเทศไทยด้วยแล้ว ยังต้องบันทึกไว้ให้ชัดเจน เพราะคำตอบคำนี้เป็นคำให้การที่สำคัญอย่างยิ่ง”

ตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายฉบับนี้ ต้องการสืบหาความจริงถึงกรณีที่มีบุคคลเกิดในประเทศ แต่ไม่ได้แจ้งการเกิด หรือไม่สามารถแจ้งการเกิดได้ หรือเคยมีหลักฐานเกี่ยวกับการเกิด แต่ปัจจุบันไม่มี หรือทางราชการไม่สามารถออกหลักฐานทางทะเบียนราษฎรให้ได้อีกแล้ว จึงใช้วิธีการออกหนังสือรับรองให้แทน ซึ่งการไม่เชื่อถ้อยคำของพยานบุคคล หรือการที่ไม่สามารถหาพยานเอกสารมายืนยันได้ นายทะเบียนฯ จะต้องหาเหตุผลหรือพยานหลักฐานใดๆ มาหักล้าง ลดความน่าเชื่อถือ หรือลบล้างข้ออ้างจากพยานหลักฐานอย่างชัดเจน มิใช่อ้างเพียงลอยๆ ว่า พยานหลักฐานไม่มีน้ำหนัก ซึ่งถือว่า เป็นการใช้อธิปไตยที่ขัดกับหลักการที่บัญญัติขึ้นเพื่กระทำ ส่วนพยานบุคคลที่ให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนฯ นั้น ย่อมที่จะต้องรับผิดชอบถ้อยคำที่ให้ไว้ทุกประการ อีกทั้งยังมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ที่เป็นบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ซึ่งพยานของข้าพเจ้าตระหนักรู้เป็นอย่างดี ที่จะไม่กระทำผิดกฎหมายในการให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อนายทะเบียนฯ

เรื่องเล่า...เคล้าสิทธิมนุษยชน

ประสบการณ์...ที่นำมาเล่าสู่กันฟัง

หมอต๋อช่วยเขารั้ว

เรื่องนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากเพื่อนที่ชื่อเอ๋ยนาม เพื่อจะได้สืบความได้ว่าจริงแท้ประการใด เพื่อนรักของผมชื่อ “ประพันธ์” เมื่อครั้งทำหน้าที่ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เล่าให้ฟังวันหนึ่ง ระหว่างที่ผมรอเวลาขึ้นเครื่องบินอยู่ที่ท่าอากาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย หลังจากที่คุยกันหลายเรื่องแล้ว มาติดใจเรื่องที่ปลัดประพันธ์ เล่าให้ฟังถึงกรณีของพระภิกษุรูปหนึ่ง ที่มีชื่อในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร มีเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักแล้ว ส่วนท่านจะมีเลขอะไร อย่าไปสนใจ ผมก็ไม่ได้สอบถามมาเสียด้วย แต่ที่แน่ๆ พระคุณเจ้ารูปนี้ น่าจะอยู่ระหว่างการขอกำหนดสถานะบุคคล โดยมีความจำเป็นจะต้องให้หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) เรื่องราวจึงเกิดขึ้น ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอแม่จัน

เมื่อพระคุณเจ้ารูปนั้น ยื่นคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานทะเบียนอำเภอแม่จันพิจารณาใช้อำนาจตามกฎหมาย (มาตรา ๒๐/๑ แห่งกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร) พร้อมทั้งนำพยานบุคคล ซึ่งเป็นสุภาพสตรี หรือโยมผู้หญิงคนหนึ่งสูงอายุ ที่ชาวเมืองเหนือเรียกว่า “แม่ฮ้อย” มาเป็นพยาน โดยอ้างกับเจ้าหน้าที่ว่า โยมผู้หญิงคนนี้เป็นผู้ทำคลอดให้กับพระคุณเจ้าเมื่อคลอดออกจากท้องโยมแม่

เรื่องราวต่างๆ ก็ถูกเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทะเบียนอำเภอแม่จัน สอบสวนปากคำกันไปนานพอสมควร ส่วนว่าจะถามกันอย่างไร โยมผู้หญิงคนนั้น จะรู้เห็นการเกิด หรือเป็นผู้ทำคลอดเองจริงหรือไม่ อันนี้ปลัดประพันธ์ บอกว่า

“มานะ...สำหรับกรณีรายนี้ พอเราอ่านสำนวนการสอบสวนทั้งหมด ๒ รอบ เรื่องอื่นเราไม่สนใจเลย แต่ได้บอกให้เจ้าหน้าที่อ่านทบทวนสำนวนให้ถี่อีกครั้ง เมื่อเจ้าหน้าที่รับกลับไปอ่าน คิดว่า สัก ๒ รอบได้มั้ง ก็นำสำนวนการสอบสวนมาคืนให้เรา พร้อมกับบอกว่า อ่านแล้ว ไม่เห็นมีอะไรขาดตกบกพร่องนี่ครับหัวหน้า”

ถ้าเป็นคนอื่นเรื่องราวก็คงผ่านไปเรียบร้อยแน่เลย แต่นี่ด้วยความขำของงานของปลัดประพันธ์ ที่ทำงานด้านทะเบียนมาเกือบ ๒๐ ปี จึงได้บอกกับลูกน้องไปว่า

“ผมอ่านแล้ว คุณก็สอบสวนได้ดี ครบตามประเด็นตามที่กฎหมายให้อำนาจ ผู้ที่เป็นพยานก็ยืนยันแน่ชัดว่า เป็นผู้ทำคลอด และไม่ใช่ว่าทำคลอดแค่รายนี้เท่านั้น ยังได้ทำคลอดรายอื่นๆ ในหมู่บ้านอีกมากมาย ผมเชื่อว่า พยานรายนี้ทำคลอดให้กับคนในหมู่บ้านและแถวที่อาศัยอยู่จริง แต่มีข้อสังเกตที่ผมต้องขอสอบถามทั้งผู้ที่ เป็นพยานและผู้ที่ยื่นคำร้องอีกครั้งเดียว ถ้าทั้งสองคนตอบคำถามนี้และยืนยันข้อมูล ผมคงต้องใช้อำนาจที่มีอย่างเต็มที่ คอยดูพร้อมๆ กัน” จากนั้นปลัดประพันธ์ เล่าว่า เจ้าหน้าที่ได้เชิญพระคุณเจ้าผู้ยื่นคำร้องและพยานผู้อ้างว่าเป็นผู้ทำคลอดมาแจ้งอยู่ต่อหน้าปลัดประพันธ์ พร้อมกับด้วยเจ้าหน้าที่ แล้วคำถามเดียวที่ปลัดประพันธ์ ถามและเป็นคำถามเด็ด ก็ถูกถามขึ้นมาว่า

“ขอเรียนถามถึงวัน เดือน ปีเกิดของพระคุณเจ้าครับ ท่านเกิดเมื่อใดครับ” ปลัดประพันธ์ สอบถามเป็นภาษาคำเมือง

“อาตมาได้ทราบจากการที่โยมพ่อกับโยมแม่บันทึกไว้ และใช้วัน เดือน ปีเกิด นี้นี่ตลอดมาตั้งแต่เข้าโรงเรียนตามเอกสารของโรงเรียนที่แม่มาแล้ว และเมื่อมาบรรพชาอุปสมบทก็ได้ใช้วัน เดือน ปีเกิดดังกล่าว ตามที่โยมเห็นจากหนังสือสุทธิ^๕ นี้ไง โยมลองดูซิ” พลาญพระคุณเจ้าก็หยิบหนังสือสุทธิ เล่มสีเหลืองออกมาจากย่าม ส่งให้ปลัดประพันธ์ ได้พิจารณาข้อมูล เมื่อปลัดประพันธ์ ได้รับหนังสือสุทธิตามแล้วก็พลิกดูข้อความที่บันทึกไว้ ซึ่งตรงกับเอกสารทางทะเบียนราษฎร และสำนวน การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ หลังจากนั้น จึงตรวจดูสำนวน และข้อมูลของพยานผู้ทำคลอดที่ให้ปากคำแล้ว พร้อมทั้งทั้งตรวจสอบเอกสารในสำนวนอย่างถี่ถ้วนแล้วเอ่ยถามด้วยภาษาคำเมืองอีกครั้งกับพยานที่อ้างถึงการเป็นผู้ทำคลอดว่า

^๕ หนังสือสุทธิ เป็นเอกสารที่แสดงถึงชื่อ ฉายา และสถานะต่างๆ ของพระภิกษุ สามเณรที่เจ้าคณะอำเภอที่สังกัดออกให้ มีลักษณะเป็นเล่มปกสีเหลือง มีภาพถ่ายของเจ้าของหนังสือสุทธิตั้งหน้า และสังกัด เปรียบเสมือนเอกสารแสดงตัวของพระภิกษุสามเณรแทนบัตรประจำตัวประชาชน

“ผมขอถามคำถามเดียว (หมายถึงขอถามชนิดเดียว) ว่า แม่ฮุ้ยยืนยันว่าแม่ฮุ้ยเป็นผู้ทำคลอดให้พระคุณเจ้าแน่นะครับ”

“แม่น่ะ แม่ฮุ้ยทำคลอดให้ตุ๊เจ้า (คำเรียกแทนพระภิกษุ หรือพระคุณเจ้า) และได้เห็นมาตั้งแต่เด็กก่อนจะบวชเป็น
เณร และอยู่เป็นตุ๊เจ้าถึงวันนี้” แม่ฮุ้ยพยายามผู้อ้างว่าทำคลอดยืนยันชัดเจนและหนักแน่น

เมื่อปลัดประพันธ์ ได้ยินดังนั้นแล้ว ได้บอกกับผมระหว่างคุยโทรศัพท์ว่า

“มานะเอ๊ย...เราซึ่งรู้สึกรันทอนขึ้นมาทันที สายหน้าพลาบบอกว่า แม่ฮุ้ยรู้มัยว่า สิ่งแม่ฮุ้ยมาให้ปากคำเงี้ยะ เป็น
อันตรายต่อแม่ฮุ้ยอย่างมากเลย เจ้าหน้าที่ได้ยินเช่นนั้นก็ทำหน้างั้นใหญ่ ถามเราว่า มันเป็นอย่างไรหัวหนา เราก็บอกไป
พร้อมกับเกะยีน (ภาษาหนังสือเดิม หมายถึง **การเขียนออกคำสั่ง**) ในคำสั่งของนายทะเบียนและในสำนวนการสอบสวน
ว่า ไม่อนุญาต เพราะพยานบุคคลที่อ้างว่า เป็นผู้ทำคลอดไม่น่าเชื่อถือ ส่วนจะเป็นกฎหมายข้อไหนยังไม่ได้เขียนลงไป แต่
อ้างเหตุผลลงไปในคำสั่งว่า พยานที่นำมากล่าวอ้างไม่มีความสามารถในการทำคลอดได้ และให้แจ้งผู้ร้องทราบสิทธิในการ
อุทธรณ์โต้แย้งคำสั่ง”

ปลัดประพันธ์ เล่าต่อไปอีกว่า หลังจากที่ถูกกล่าวเช่นนั้นแล้ว พร้อมทั้งชี้ให้ทั้งผู้ยื่นคำร้องและพยานได้เห็นถึงเหตุผล
ที่อยู่ติเรื่อง...คือ

“พยานผู้ทำคลอดกับผู้ยื่นคำร้องตามที่ปรากฏในเอกสารทั้งหมด ล้วนแล้วแต่เมื่อบวกลบคูณหารกันแล้วทั้งสอง
คน อายุห่างกันแค่ ๑๒ ปี มานะเอ๊ย...แล้วหมอต้าแยอายุเท่านี้ จะไปทำคลอดได้อย่างไรกันล่ะ เราไม่อาจจะเชื่อได้”
ผมได้ฟังเช่นนั้นแล้ว ทั้งสองคนก็หัวเราะพร้อมๆ กันพร้อมกับอุทานไปพร้อมกันอีก(ในยุคนั้นมีหลายคนที่นิยมใช้คำพูดคำ
หนึ่ง เมื่อไม่สามารถจะคุยกันต่อได้อีก) ว่า **“จบข่าว”** มันเป็นอย่างนี้เองแล **“หมอต้าแยวัยเยาว์”**

ท่านได้เรียนรู้เรื่องนี้แล้ว มีบทเรียนอะไรบ้างมั๊ยครับ หากเป็นท่าน ท่านจะมีสิ่งใดที่จะหาเหตุผลมาโต้แย้งความ
เห็นของปลัดประพันธ์ อย่างไรบ้าง จะยอมรับเรื่องนี้แล้วไม่อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายในกำหนด ๑๕ วัน หรือจะ
กลับมาขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑)ใหม่ โดยมีพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นมาให้พิจารณาอีกหรือไม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากเรื่องนี้ คือ

๑.
๒.
๓.

ทบทวนองค์ความรู้...เรียนรู้มาแล้ว เข้าใจมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วิจัย...ไม่ไกลเกินเอื้อม

เหตุเกิด ณ อำเภอแม่สวด เมืองริมเมยชายแดนตะวันตก

เรื่องนี้เริ่มต้นขึ้นด้วยเสียงเรียกเข้าโทรศัพท์หมายเลข ๐๘-๑๘๓๑-๖๑๒๓ ดังขึ้นด้วยเสียงดนตรีบรรเลงแบบผ่อนคลายเพลงสาวสวยรวย และเสียงชายหนุ่มวัยกลางคนกล่าวว่า “คุณมานะครับ โทรศัพท์ครับ สวัสดีครับ ผมมา...นะครับ” เมื่อช่วงต้นเดือนยังไม่ถึงกลางเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ต่อด้วยเสียงเพลงสาวสวยรวยอีกสองครั้ง จึงหยุดเสียงนั้น พร้อมก็มีเสียงมนุษย์จริงๆ พูดว่า

“สวัสดีครับ ผมมา...นะครับ”

“สวัสดีครับ ผมชื่อวิจัยนามสกุล...โทร.มาจากอำเภอแม่สวดครับ ผมขอคำปรึกษาที่มานะได้มั๊ยครับ”

“ได้สิ พี่ยินดีเสมอกับทุกคน ก่อนจะขอคำปรึกษา พี่ขอถามคำแรกก่อน... วิจัย ได้เบอร์โทร.พี่มาจากไหนจ๊ะ”

“พี่ทนายความเกี่ยวกับแรงงานที่เป็นเครือข่ายของสหภาพนายความให้มาครับ”

“ขอบใจมากที่ให้ข้อมูล เราทำงานด้วยกันเป็นเครือข่าย พี่เคยทำหน้าที่อนุกรรมการช่วยที่สหภาพนายความ ที่กรุงเทพฯ นะ แล้ววิจัย มีอะไรจะขอคำปรึกษาพี่บ้างละ แต่ก่อนอื่นจะต้องให้ข้อมูลพี่ ๓-๔ ข้อที่เป็นมาตรฐานทุกครั้งที่มีผู้ขอคำปรึกษา คือ

ข้อแรก ชื่อ นามสกุลพี่ทราบแล้ว และวิจัย มีเลขประจำตัว ๑๓ หลักอะไร

ข้อสอง วัน เดือน ปีเกิด วิจัยเกิดเมื่อไหร่ ทราบ หรือไม่ ถ้าทราบใครเป็นคนบอก มีหลักฐานอะไร

ข้อสาม สถานที่เกิด เกิดที่ไหนทราบ หรือไม่ ถ้าทราบใครเป็นคนบอก มีหลักฐานอะไร

ข้อสี่ พ่อและหรือแม่ของวิจัย เป็นใคร มีสถานะอยู่ในประเทศไทยอย่างไร ยังมีชีวิตอยู่ หรือเสียชีวิตแล้ว และวิจัย มีพี่น้องท้องเดียวกันหรือไม่”

เมื่อได้ยินคำถามที่ผมแจ้งให้ทราบเช่นนั้น วิจัย บอกต่อไปอีกว่า

“ผมขอเตรียมข้อมูลก่อนที่จะตอบนะครับ และผมขอบอกพี่ว่า พี่ขอคำปรึกษาพี่เนี่ยะ เพราะผมได้รับหนังสือแจ้งจากอำเภอแม่สวด กรณีที่ผมไปยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด หรือ ท.ร.๒๐/๑ ไว้เมื่อหลายปีก่อน ผมเพิ่งได้รับเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว และผมไปปรึกษาพี่ทนายความ เขาพิมพ์หนังสือมาให้ครึ่งหน้า ให้ผมกรอกข้อมูลเพิ่มเติม แต่ผมคิดว่ามันมีข้อมูลน้อยไป จึงถามพี่ทนายความว่า จะมีใครให้คำปรึกษา กรณีนี้ได้บ้าง ผมอยากให้เห็นหนังสือที่พี่ทนายความเขียนให้ครับ”

“ดีแล้ว จะส่งหนังสือที่อ่านให้พี่อย่างไรบ้าง วันนี้พี่ทำหน้าที่วิทยากรให้กับองค์การยูเนสโก (UNESCO) อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ช่วยส่งแฟกซ์ไปที่โรงแรมให้พี่ด้วยละกัน จดเบอร์แฟกซ์ไป....”

“ขอบคุณที่มานะ พี่ยินดีให้คำปรึกษา ผมจะส่งแฟกซ์ให้พี่อ่าน แล้วจะโทรศัพท์ตอบพี่เป็นข้อๆ นะครับ”

รุ่งขึ้นอีกวัน หลังจากที่ทำหน้าที่วิทยากรเสร็จเรียบร้อยแล้ว กำลังเดินทางจะไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน เสียงโทรศัพท์ก็ดังขึ้นอีกด้านทางเป็นเสียงของวิจัย ณ แม่สวด พูดว่า

“สวัสดีครับพี่มานะ พี่ได้รับแฟกซ์แล้วมั๊ยครับ ขออภัยที่ยังไม่ได้ส่งแฟกซ์ให้ทันทีหลังจากที่คุยโทรศัพท์ เพราะเมื่อวานรวบรวมข้อมูลอยู่”

“สวัสดี วิจัย พี่ได้รับแฟกซ์ที่ส่งให้แล้ว มีแค่แผ่นเดียวเอง หนังสือของอำเภอแม่สวดละไม่ได้ส่งให้เธอ”

“ขออภัยที่ไม่ได้ส่งให้ครับ แล้วผมจะส่งต่อนะได้มั๊ยครับ”

“พี่กำลังจะขึ้นเครื่องบินๆ ไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน เอาอย่างนี้ วิจัย ส่งแฟกซ์หนังสือแจ้งจากอำเภอแม่สวดไปให้พี่ที่โรงแรมเหมือนเดิมละกัน จดเบอร์แฟกซ์ไป...เดี๋ยวพี่ไปถึงโรงแรมที่แม่ฮ่องสอน พี่จะได้เรียนรู้และหาทางโต้แย้งคำสั่งทางปกครองของอำเภอแม่สวด ต้องรีบส่งวันนี้ให้ได้นะ เพราะถ้าช้าจะไม่ทันการ เนื่องจากพี่ต้องรีบร่างหนังสือแล้วส่งให้วิจัย

พิจารณาก่อนลงชื่อ แล้วตอบถึงนายอำเภอแม่สอดภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้าเป็นไปได้ พยายามส่งให้ทันก่อนภายใน ๑๕ วัน หลังจากทราบคำสั่งอย่างเป็นทางการ ไม่เช่นนั้นจะหมดเวลา ซึ่งถ้าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วอำเภอจะปฏิเสธ ไม่รับพิจารณาได้ เท่ากับสูญเสียโอกาสไปเลยละ แล้วนี่หนังสืออำเภอลงวันที่เท่าใด และได้รับเมื่อใดละวิชัย”

“หนังสืออำเภอแม่สอด ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ผมได้รับวันที่ ๒๐ พฤศจิกายนครับ เดี่ยวผมจะส่งหลังจากนี้ทันทีเลยครับ พี่จะได้เห็นตอนถึงที่โรงแรมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วผมจะตอบคำถาม ๓-๔ ข้อที่พี่ถามผมได้ ตอนนั้นเลยมั๊ยครับ”

“เห็นมั๊ยละ เวลาจนแฉแล้ว ต้องรีบจัดทำร่าง ไม่เช่นนั้นเราจะมีอุทธรณ์ไม่ทัน สำหรับข้อมูลบอกตอนนี้ได้เลย ยังมีเวลารอเครื่องบินออก บอกมาเลย พี่รอดพร้อมแล้ว”

จากนั้นวิชัย ก็แจ้งข้อมูลให้ทราบ (เป็นข้อมูลที่ผมนำมาเผยแพร่ โดยขอปกปิดในส่วนที่จะไม่ไปรบกวนสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งในกรณีของวิชัยนี้ ได้ขออนุญาตนำเรื่องมาเผยแพร่ในทางวิชาการจากวิชัยเรียบร้อยแล้ว) ดังที่ปรากฏในตัวอย่างคำอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งที่นำมาให้ศึกษาต่อจากนี้

เมื่อถึงโรงแรมที่พักในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน บรรยาการของพี่น้องชาวไทยใหญ่ก็ผุดขึ้นมาให้เห็นเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้พักที่แม่ฮ่องสอนจนนับไม่ถ้วน สำหรับข้อมูลจากแฟกซ์ที่วิชัยส่งให้ คือ หนังสืออำเภอแม่สอด ที่ ตก ๐๓๐๗.๒/๕๖๓๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ และข้อความที่ทนายความเครือข่ายแรงงานจัดทำให้วิชัย กรอกข้อมูลประมาณครึ่งหน้า สำหรับหนังสือของอำเภอแม่สอดและข้อความที่ทนายความร่างไว้ให้ ขออนุญาตไม่นำมาเป็นตัวอย่างให้ศึกษาละนะครับ

หลังจากที่ได้รับข้อมูลแล้ว เมื่อพอมีเวลาเจียดจ่ายได้จากการทำหน้าที่วิทยากรหลักแล้ว ก็เริ่มลงมือบรรเลงเรื่องราวของวิชัย เพื่อจะได้โต้แย้ง อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามหนังสือที่อำเภอแม่สอดแจ้งให้วิชัย...ได้ทราบ ใช้เวลา ๑๐ กว่าวัน สื่อสารผ่านโทรศัพท์กันไม่รู้กี่ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการจัดทำร่างให้สมบูรณ์ที่สุด จนกระทั่งได้หนังสืออุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองของวิชัย ดังนี้

ตัวอย่างหนังสืออุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองของวิชัย ที่จัดทำร่างแล้วส่งให้วิชัย พิจารณาก่อนลงนาม

XX/XX ถนนประสาทวิถีเดิม ตำบลแม่สอด

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ๖๓๑๑๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออทธรณ์คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนอำเภอแม่สอด

เรียน นายอำเภอแม่สอด ในฐานะนายทะเบียนอำเภอแม่สอด

อ้างถึง ๑. หนังสืออำเภอแม่สอด ที่ ตก ๐๓๐๗.๒/๕๖๓๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

๒. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาบัตรประจำตัวฯ ของพยานบุคคล

ตามที่ข้าพเจ้า**นายวิชัย** เลขประจำตัวประชาชน ๐-๖๓๐๖-๘๘๐XX-XX-๓ ได้ยื่นคำร้องขอให้นายทะเบียนอำเภอแม่สอดพิจารณาออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณายื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎร ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๓ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งนายทะเบียนฯ พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า **“พยานหลักฐานของข้าพเจ้ายังไม่มีความหนักแน่นพอที่จะอนุญาตออกหนังสือรับรองการเกิด”** และได้แจ้งเป็นหนังสือให้ข้าพเจ้าทราบตามที่อ้างถึง ๑ โดยข้าพเจ้าได้รับทราบคำสั่งทางปกครองดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ซึ่งจะครบกำหนดการอุทธรณ์คำสั่งภายใน ๓๐ วัน คือ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ นั้น

ข้าพเจ้าในฐานะคู่กรณี ขออ้างกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ มาตรา ๔๔ วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า

“คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วยด้วย”
ประกอบมาตรา ๕๔ ว่าด้วยการขอให้พิจารณาใหม่ บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อคู่กรณีมีคำขอ เจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองที่พ้นกำหนดอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๕ ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นที่ยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คู่กรณีที่แท้จริงมิได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง หรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณารั้งก่อนแล้ว แต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

(๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีไม่อาจทราบถึงเหตุอันในการพิจารณาครั้งที่แล้วมาก่อนโดยไม่ใช้ความผิดของผู้ยื่น

การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ผู้ยื่นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้”
และตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ กล่าวโดยสรุป คือ กำหนดให้

“นายทะเบียนอำเภอสอบสวนบิดา มารดาผู้ให้กำเนิดหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี) และพยานบุคคลผู้มาเชื่อถือ เพื่อให้การรับรองเรื่องสถานที่เกิด และประวัติความเป็นมาของบิดาและมารดาผู้ให้กำเนิดของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด”

อีกทั้งประกาศของสำนักทะเบียนกลางฯ ดังกล่าวยังกำหนดไว้อีกด้วยว่า

“๒. เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอหนังสือรับรองการเกิด พร้อมด้วยหลักฐานจากผู้ยื่นคำขอแล้วให้นายทะเบียนออกไปรับให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน ...เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงการรับเรื่องจากผู้ยื่นคำขอ...”

“๓. เมื่อนายทะเบียนอำเภอ...ตรวจสอบความถูกต้องของพยานเอกสารและความครบถ้วนสมบูรณ์ของประเด็นการสอบสวนพยานบุคคลแล้ว ให้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากนายทะเบียนตาม ๒.๖”

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น หลังจากการยื่นคำร้องแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่ได้มารับคำขอจากสำนักทะเบียนฯ ซึ่งถือว่า สำนักทะเบียนฯ มิได้ปฏิบัติตามกระบวนการที่กำหนดไว้ แต่เพื่อให้นายทะเบียนฯ ได้ข้อมูลของข้าพเจ้าอย่างครบถ้วน ข้าพเจ้าได้นำพยานบุคคลผู้มาเชื่อถือ โดยมีบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

๑. ผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

๒. มีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน

๓. มีฐานะมั่นคง เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนในท้องถิ่น

๔. มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งชัดเจน

๕. รู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวของข้าพเจ้าเป็นอย่างดี

๖. เป็นผู้รู้เห็นการเกิด หรือสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเกิดของข้าพเจ้า

ซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นผู้รู้เห็นการเกิดที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะการเกิดของข้าพเจ้า จำนวน ๔ คน มาให้นายทะเบียนอำเภอสอบสวนแล้ว

ในการพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งพยานบุคคลและพยานเอกสารที่ข้าพเจ้านำสืบต่อนายทะเบียนอำเภอแม่สวด ภายในกำหนด ๙๐ วันนับจากวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ และข้าพเจ้าก็คาดหวังว่า การพิจารณาของนายทะเบียนฯ จะเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด(๑๐๕ วันนับจากวันที่รับคำร้อง) ตามประกาศของสำนักทะเบียนกลางฯ แต่การณมิได้เป็นเช่นนั้น จนกระทั่งเวลาผ่านไปเกินกว่า ๒ ปี เมื่อข้าพเจ้าเห็นว่า ระยะเวลาเกินสมควร จึงได้มีหนังสือสอบถามความคืบหน้า หรือผลของการพิจารณาคำขอเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๔

ต่อมานายทะเบียนอำเภอแม่สวดมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ให้แก่ข้าพเจ้าและแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง นั้น ข้าพเจ้าพิจารณาแล้ว **ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งทางปกครอง** ดังกล่าว และ**ขออุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนอำเภอแม่สวด โดยขอให้มีการพิจารณาพยานหลักฐานใหม่** ดังนี้

๑. การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายทั้งหมด ยังบกพร่องในสาระสำคัญ คือ

(๑.๑) ระยะเวลาการใช้อำนาจในการพิจารณาเกินกว่าเวลาที่กำหนดตามประกาศของสำนักทะเบียนกลางฯ เป็นเวลาเกินกว่า ๒ ปี ซึ่งไม่เป็นไปตามที่มีบทบัญญัติแนวทางปฏิบัติเป็นการทั่วไปแล้ว อำนาจที่พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองกรณีของข้าพเจ้า น่าจะพ้นอำนาจของนายทะเบียนแล้ว เพราะใช้อำนาจพิจารณาออกคำสั่งเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ เท่ากับการใช้อำนาจครั้งนี้เป็นโมฆะ

(๑.๒) การ**“ไม่ระบุเหตุผลที่อย่างน้อยประกอบด้วย ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายที่อ้างอิงข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนฯ ที่จะต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ”** เพื่อเป็นประโยชน์ในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของข้าพเจ้า เพราะไม่อาจทราบได้ว่า นายทะเบียนฯ ได้ใช้ดุลพินิจจากข้อเท็จจริงใด มีข้อกฎหมายที่ใช้อ้างอิงรวมถึงข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการตัดสินใจออกคำสั่งทางปกครองอย่างใดบ้าง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ถือเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลักและกฎหมายลำดับรองอย่างชัดเจน โดยพิจารณาได้จากเนื้อความของหนังสือแจ้งผลตามที่อ้างถึงนั้น มิได้มีข้อความใดระบุอย่างชัดเจนถึง **ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายที่อ้างอิงข้อพิจารณาและข้อสนับสนุน** มีเพียงการนำถ้อยคำที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการต่างๆ ที่เป็นที่ทราบโดยทั่วไปจากกฎหมาย ประกาศและหนังสือสั่งการของสำนักทะเบียนกลาง ไม่จำเป็นต้องนำมาอ้าง เพราะไม่มีสาระสำคัญอันเป็นเหตุผลในการพิจารณา

(๑.๓) ข้าพเจ้าไม่ทราบและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง ว่า ได้ใช้วิธีการใด มีบุคลากรของสำนักทะเบียนฯ พิจารณาเพียงเฉพาะบุคคลเดียว หรือพิจารณาในรูปของคณะกรรมการ โดยเฉพาะการไปตรวจสอบสถานที่ตามที่ข้าพเจ้าอ้าง หรือไม่ เนื่องจากระยะเวลาผ่านไปเป็นเวลานานพอสมควร สภาพภูมิทัศน์ของสถานที่เกิดของข้าพเจ้าย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ด้วยความจริงที่เกิดขึ้นบิดา มารดาของข้าพเจ้าสามารถยืนยันได้ เพราะในการรวบรวมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาตามกระบวนการพิจารณาทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางใช้เป็นหลักในการพิจารณาทางปกครองที่เกี่ยวข้อง บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมในสิ่งนั้น ๆ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

๒. เมื่อเป็นดังที่ข้าพเจ้าอ้างตามข้อ ๑. การอ้างพยานหลักฐานของข้าพเจ้าที่นายทะเบียนอำเภอแม่สอด ระบุว่า **“ยังไม่มีหลักฐานแสดงว่า เป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยที่มีน้ำหนักร้อยปอนด์”** นั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบว่า หลักฐานที่เคยนำเสนอให้พิจารณานั้น มีข้อบกพร่องใดที่นายทะเบียนอ้างว่า **“น้ำหนักไม่ถึงร้อยปอนด์”** โดยขอยืนยันที่จะให้มีการตรวจสอบจากสำนักงานสอบสวนพยานบุคคลที่ได้เคยสอบสวนไว้แล้ว พร้อมทั้งขอให้ตรวจสอบว่า **“นายทะเบียนได้สอบสวนปากคำพยานบุคคลทุกคนถึงสถานที่เกิดของข้าพเจ้าไว้หรือไม่”** เพราะถ้าได้มีการสอบสวนปากคำและมีการให้ถ้อยคำไว้ชัดเจนว่า **“พยานบุคคลดังกล่าวได้รู้เห็นการเกิดและสถานที่เกิดของข้าพเจ้าแล้ว ย่อมแสดงถึงการรู้เห็นถึงสถานที่เกิดของข้าพเจ้า”** ตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายฉบับนี้ ซึ่งการไม่เชื่อถ้อยคำของพยานบุคคลของข้าพเจ้านี้ นายทะเบียนฯ จะต้องหาเหตุผลหรือพยานหลักฐานใดๆ มาหักล้าง ลดความน่าเชื่อถือ หรือลบล้างข้ออ้างจากพยานบุคคลของข้าพเจ้า มิใช่อ้างเพียงลอยๆ ว่า พยานหลักฐานไม่มีน้ำหนัก ซึ่งถือว่า เป็นการใช้อิทธิพลการที่ขัดกับหลักการที่บัญญัติขึ้นเพื่กระทำ ส่วนพยานบุคคลที่ให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนฯ นั้น ย่อมที่จะต้องรับผิดชอบถ้อยคำที่ให้ไว้ทุกประการ อีกทั้งยังมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ที่เป็นบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ซึ่งพยานของข้าพเจ้าตระหนักร้อยปอนด์ ซึ่งจะไม่กระทำผิดกฎหมายในการให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อนายทะเบียนฯ

๓. ด้วยเหตุที่แต่เดิมพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ ได้มีกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๓๔) ยกเว้นมิให้บุคคลที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรืออยู่ในลักษณะชั่วคราว ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เป็นเหตุให้บิดา มารดาของข้าพเจ้าไม่ต้องแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนฯ ข้าพเจ้าจึงไม่มีพยานเอกสารที่แสดงการเกิดแต่อย่างใด และเพื่อเพิ่มน้ำหนักของพยานหลักฐานที่จะระบุถึงสถานที่เกิด เพื่อให้ให้นายทะเบียนฯ ทบทวนอีกครั้ง ดังนี้

๑. ข้าพเจ้าชื่อ นายวิชัย เลขประจำตัวประชาชน ๐-๖๓๐๖-๘๘๐XX-XX-๓

๒. เกิดเมื่อวันที่ XX เมษายน ๒๕๓๐ ขณะนี้ (พ.ศ.๒๕๕๔) อายุ ๒๔ ปี

๓. สถานที่เกิดของข้าพเจ้า ตามคำบอกเล่าของบิดา มารดาของข้าพเจ้าคือ เกิดที่กระต๊อบไม่มีเลขที่บริเวณทุ่งนาของหมู่บ้านดงทอง ระหว่างที่บิดา มารดาของข้าพเจ้าประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจุบันเป็นชุมชนวัดหลวง ตำบลแม่สอด

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย โดยมีนางนาปี (ไม่มีนามสกุล) ชาวพม่าเป็นผู้ทำคลอด (ผู้ทำคลอดเสียชีวิตแล้ว เพราะขณะที่ทำคลอดให้มารดาข้าพเจ้า ก็อายุมากแล้ว) และพยานคนอื่นที่รู้เห็นการเกิดสามารถติดตามตัวมาเป็นพยานได้ รวมถึงบุคคลอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งเห็นมารดาของข้าพเจ้าตั้งครรภ์และเห็นว่า บิดา มารดาของข้าพเจ้าเลี้ยงดูมาตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตเป็นเด็ก และก้าวสู่วัยรุ่นถึงปัจจุบัน

๔. บุพการีผู้ให้กำเนิดของข้าพเจ้า คือ **บิดาชื่อ นายหม่อง...** เลขประจำตัวประชาชน **๖-๖๓๘๘-๕๐๑XX-XX-๒** เกิดที่ประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เมื่อพ.ศ.๒๕๒๘ **มารดาชื่อ นางทวย...** เลขประจำตัวประชาชน **๖-๖๓๘๘-๕๖๐XX-XX-๕** เกิดที่ประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เมื่อพ.ศ.๒๕๒๘ เนื่องจากบิดาและมารดาของข้าพเจ้าได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติไว้คนละกลุ่ม โดยข้าพเจ้ามิได้รับการสำรวจไม่ว่าจะเป็นในทะเบียนประวัติของบิดาหรือมารดา แต่ต่อมาข้าพเจ้าได้รับการออกบัตรฯ ภายหลังตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒ ดังเลขประจำตัวประชาชนที่กล่าวแล้ว

๕. ข้าพเจ้ามีพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกันจำนวน ๓ คน ข้าพเจ้าเป็นบุตรคนที่ ๓ โดยมีรายชื่อของพี่ น้องเรียงตามลำดับ ดังนี้

- นางสาว... เลขประจำตัวประชาชน **๖-๖๓๘๘-๕๖๐XX-XX-๓**
- นาย.. เลขประจำตัวประชาชน **๐๐-๖๓๘๘-๑๐XXXX-๘**
- นายวิชัย เลขประจำตัวประชาชน **๐-๖๓๐๖-๘๘๐XX-XX-๓**

๖. เพื่อยืนยันถึงการที่**ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตอยู่ในชุมชนวัดหลวง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประเทศไทย** ตลอดมา โดยได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ในอำเภอแม่สอด ได้แก่

- ชั้นประถมศึกษา ๑-๖ ที่ โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี (พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๔๓)
- ชั้นมัธยมศึกษา ๑-๓ ที่ โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี (พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖)
- ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น ที่วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘)
- ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่วิทยาลัยการอาชีพแม่สอด (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒)

๗. **ข้าพเจ้าขออ้างพยานบุคคลที่รู้เห็นการเกิดของข้าพเจ้า จำนวน ๘ คน** เพื่อให้นายทะเบียนฯ ได้สอบปากคำเพิ่มเติม ในอันที่จะได้ความจริงถึงสถานที่เกิดของข้าพเจ้า ดังนี้

๗.๑ **คุณลุงประเสริฐ...** เลขประจำตัวประชาชน **๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๑** อายุ ๕X ปี **ประธานชุมชน** เกยวพันธ์เป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ XX ถนนประสาธณี ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๑๗๒๗-XXXX

๗.๒ **คุณครูปรกม ...** เลขประจำตัวประชาชน **๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๑** อายุ ๕X ปี **อาชีพ ข้าราชการครู** ตำแหน่ง ครูชำนาญการ เกยวพันธ์เป็นผู้ปกครองของข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ X/XX ถนนราชการราษฎร์ดำริ้ว ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๘๔๖๑-XXXX

๗.๓ **คุณตาทองยุทธ....** เลขประจำตัวประชาชน **๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๗** อายุ ๖X ปี **ข้าราชการบำนาญ** เกยวพันธ์เป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ X/XX ถนนราชการราษฎร์ดำริ้ว ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๔๖๒๓-XXXX

๗.๔ **คุณเตาเสาร์** เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๕ อายุ ๗X ปี อาชีพให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ เกี่ยวพันเป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ XXX/X ศรีพานิช ตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๓๓๒๑-XXXX

๗.๕ **คุณปู่ด้วง** เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๕ อายุ ๗X ปี อาชีพค้าขาย เกี่ยวพันเป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ X/XX ถนนราชการราษฎร์ ตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๑๗๒๗-XXXX

๗.๖ **คุณพี่สมสิริ** เลขประจำตัวประชาชน ๓-๕๒๐๓-๐๐XXX-XX-๖ อายุ ๔X ปี อาชีพค้าขาย เกี่ยวพันเป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ XXX/XX ถนนศรีพานิช ตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โทร. ๐๘-๔๘๑๘-XXXX

๗.๗ **คุณพี่ปฐมพร** เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๒ อายุ ๔X ปี อาชีพค้าขาย เกี่ยวพันเป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ X/XX ถนนราชการราษฎร์ ตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โทร. ๐-๕๕๕๔-XXXX

๗.๘ **คุณป้าจิตราภรณ์** เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๘๘-๐๐XXX-XX-๘ อายุ ๖X ปี อาชีพแม่บ้าน เคยเป็นเพื่อนบ้านกับข้าพเจ้า อยู่บ้านเลขที่ XX/X ถนนแม่สวด-แม่ตาว ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ด้วยเหตุผลและข้ออ้างที่นำเสนอมาทั้งหมดนี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่า พยานบุคคลที่นำมาเสนอ ครั้งนี้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ การเป็นพยานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่เกิดของข้าพเจ้าอย่างเพียงพอต่อการพิจารณาใหม่ของนายทะเบียนฯ ได้เป็นอย่างดี และยังมีที่ข้าราชการครูที่ประสงค์จะเป็นพยานเพิ่มอีกด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาสั่งการให้นายทะเบียนอำเภอแม่สวดพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ ใหม่ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยมิชักช้าอีกครั้ง ผลประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อข้าพเจ้าและพยานบุคคลทั้ง ๘ คนพร้อมด้วยบิดา มารดาของข้าพเจ้าได้ตามบ้านเลขที่และหมายเลขโทรศัพท์ที่แจ้งไว้แล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย)

คู่กรณี/ผู้อุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง/
ผู้ขอให้พิจารณาใหม่

โทร. ๐๘-๘๘๘๖-XXXX

เมื่อจัดทำร่างเสร็จ ก็ติดต่อกับวิชัย...ว่าจะทำอะไร ถึงจะให้อภัย...ได้รับร่างฉบับแรกไปศึกษาก่อน วิธีการที่ใช้ติดต่อกับวิชัย นอกจากทางโทรศัพท์และทางแฟกซ์แล้ว อีกช่องทางก็คือ ให้อภัย...ไปที่ร้านอินเทอร์เน็ตในตลาดแม่สวด แล้วขอยืม (e-mail address) ของเจ้าของร้านอินเทอร์เน็ต แล้วส่งฝากให้เจ้าของร้านผ่านไปให้อภัย...ได้อ่านและบันทึกข้อมูลไปเป็นหลักฐาน เมื่อจะมีการแก้ไขข้อความ ผมมีจดหมายถึงวิชัย...ในครั้งนั้น ดังนี้

๒๐/๑๒/๒๕๕๔ ถึงผู้รับเมลและน้องวิชัย

พี่จัดทำคำอุทธรณ์เสร็จแล้ว ส่งมา ๒ ฉบับ คือ ถึงนายอำเภอแม่สวดและผู้ว่า จ.ตาก เป็นfile ๒ แบบ คือ word & Acrobat ซึ่งสามารถเลือกพิมพ์ได้แบบใดแบบหนึ่ง โดยพิมพ์ออกมาแบบละ ๒ ชุด สำหรับนายอำเภอแม่สวดให้นำไป

ส่งด้วยตนเองพร้อมสำเนาบัตรตามสิ่งที่ส่งมาด้วย แล้วให้ จงหน.เซ็นชื่อรับพร้อมลงวันที่วันนี้/เวลาไว้ในฉบับสำเนา ส่วน ผวจ.ตาก ให้นำจดหมายพร้อมสำเนาหนังสือแจ้งของ นอ.แม่สอด ส่งไปที่ทำการไปรษณีย์โดยส่งแบบไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ แล้วรอใบเหลืองกลับมาหาเรา เพียงเท่านี้ เราก็ทำการอุทธรณ์คำสั่งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แล้วรอฟังข่าวดี แต่อาจจะต้องมีการสอบสวนพยานของเราเพิ่มเติม ขอให้ติดต่อพยานของเราไว้ให้ดี เพราะทุกคน คือ จุดสำคัญ หวังว่า คงจะได้รับข่าวดี ขอให้โชคดี พี่มา... นะครับ

เมื่อวิชัย...ได้รับร่างหนังสืออุทธรณ์แล้ว วิชัย...แจ้งว่า ไม่ต้องการขอแก้ไข เพราะเห็นว่า ครบถ้วนดีแล้ว อีก ๒ - ๓ วัน คือ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ วิชัย...ก็นำหนังสือไปส่งให้เจ้าหน้าที่สารบรรณของที่ว่าการอำเภอแม่สอดรับต้นฉบับหนังสืออุทธรณ์ได้แจ้งคำสั่งทางปกครองของวิชัย... พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ลงนามรับต้นฉบับในสำเนาที่จัดทำไว้อีกฉบับ ส่วนท่านที่อ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ผมส่งถึงวิชัย...ในกรณีที่ต้องส่งไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตากด้วยนั้น เพราะการส่งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ในฐานะที่เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์และผู้บังคับบัญชาของนายทะเบียนอำเภอแม่สอดหรือนายอำเภอแม่สอด จะได้ทราบเรื่อง และศาลปกครองสูงสุดวางหลักไว้ว่า ถ้าการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองได้ส่งให้ผู้บังคับบัญชาแล้วก็เสมือนส่งให้ผู้ออกคำสั่งทางปกครองด้วยเช่นกัน และส่วนใหญ่ใช้ข้อความใกล้เคียงกัน จึงขออนุญาตไม่นำมาให้ดูเป็นตัวอย่างนะครับ

เวลาผ่านไปสักประมาณเดือนเศษ ปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๕ ตอนบ่ายๆ เสียงโทรศัพท์หมายเลข ๐๘-๑๘๓๑-๖๑๒๓ ดังขึ้นด้วยเสียงดนตรีบรรเลงแบบผ่อนคลายเพลงสาวสวยรวยเหมือนเดิม พอหยิบมาดูเป็นเบอร์ของวิชัย...ที่บันทึกเอาไว้

“สวัสดี วิชัย...สบายดีมีจะ” ผมรับโทรศัพท์และกล่าวทักทายก่อน

“สวัสดีครับพี่มานะ ผมสบายดี และขอแจ้งข่าวดีให้พี่ทราบด้วยครับ”

“ข่าวดีอะไรวิชัย...”

“คุณปลัดที่อำเภอแม่สอด โทรศัพท์มาแจ้งให้ผมทราบเมื่อตะกี้นี้ ให้ผมไปรับหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ที่ไปขอไว้ ตอนนี้ออกให้แล้ว ของผมเป็นคนแรกของปีนี้นะครับ ผมดีใจมาก พรุ่งนี้ผมจะไปรับเอกสารครับ”

“ยินดีด้วยนะ วิชัย...ที่เราทำสำเร็จไปขึ้นตอนหนึ่งแล้ว ถ้าได้หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) แล้วช่วยนำไปให้ร้านอินเทอร์เน็ตที่เขามีเครื่องสแกนเนอร์(Scanner)ช่วยสแกนหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)แล้วส่งให้พี่ทาง e-mail ด้วยละกัน”

“ครับพี่ ได้เลยครับ แล้วผมจะจัดการตามที่พี่แนะนำครับ ขอขอบคุณพี่เป็นอย่างสูงที่ทำให้ผมได้เอกสารชิ้นนี้ แล้วถ้าผมจะยื่นเรื่องขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ นี้จะได้มีครับพี่ แล้วกระบวนการจะเป็นอย่างไร ผมต้องทำอะไรต่ออีกบ้างครับ” วิชัย... ขอข้อมูลด้วยความสนใจ

“ได้เลย ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ มาตรา ๒๓ สิ่งที่เป็นหลักฐานสำคัญก็คือ เอกสารที่แสดงว่าเกิดในประเทศไทยนี้แหละ แล้ววิชัยก็มีคุณสมบัติครบ เพราะเกิดภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ซึ่งตอนนั้นเท่าที่บอก วิชัย...เป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้ว โดยมีสัญชาติไทยมาตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เหลือเพียงแต่จะยื่นคำร้องให้นายอำเภอแม่สอดพิจารณาตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติตามกฎหมายและสั่งการอนุมัติให้นายทะเบียนอำเภอแม่สอดเพิ่มชื่อ รายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔) จากนั้นนายทะเบียนก็จะส่งเรื่องไปขอเลข ๑๓ หลังจากสำนักทะเบียนกลาง(ซึ่งผมไม่เห็นด้วย เพราะจะเป็นการรวบอำนาจ เข้าและอาจจะมีการถูกละเมิดสิทธิได้) เมื่อสำนักทะเบียนอำเภอแม่สอดได้รับเลข ๑๓ หลักก็ได้รับมาใหม่ คือ ๘-๖๓๐๖-๗๓XXX-XX-X แล้ว ก็จะยกเลิกหรือจำหน่ายเลข ๑๓ หลัก ที่เป็นเลข ๐ ที่เคยมี แล้ว

ใช้เลข ๑๓ หลักเป็นหลักฐานเพื่อใช้ทำบัตรประจำตัวประชาชนให้วิจัย...ต่อไป”

“แล้วจะใช้เวลานานมั้ยครับ จะนานเหมือนกับการขอหนังสือรับรองการเกิด ที่ใช้เวลาตั้ง ๒ ปีกว่าอีกมั้ยล่ะครับ”

“เมื่อก่อนนี้ คงน่าจะนาน แต่หลังจากมีหนังสือจากสำนักทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แจ้งเวียนไปยังทุกสำนักทะเบียนว่า ถ้ามีผู้ยื่นคำร้องลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ต้องออกหนังสือหรือใบรับเรื่องไว้เป็นหลักฐานแล้วสำนักทะเบียนต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๙๐ วัน แล้วเสนอไปให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณี ให้พิจารณาให้เสร็จภายใน ๑๕ วัน เท่ากับทั้งสองขั้นตอนใช้เวลาทั้งหมด ๑๐๕ วัน”

“ถ้าฉันก็ค่อยอุ่นใจขึ้นมาหน่อย ถ้าผมได้รับหนังสือรับรองการเกิดแล้ว ผมจะส่งให้พี่ทันที และกระบวนการขั้นตอนต่างๆ พร้อมทั้งหนังสือที่บอกว่า สิ่งการเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ พี่ช่วยส่งให้ผมศึกษาทางอีเมลด้วยนะครับ ขอบพระคุณอย่างสูงเลยครับ”

“ได้เลย น้องเดี๋ยวพี่จัดให้ แบบเต็มเลย ขอให้น้องโชคดี สวัสดินะจ๊ะ วิจัย...”

หลังจากนั้น ในตอนค่ำผมก็ได้เห็นหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ของวิจัย หน้าตาเป็นแบบนี้ล่ะครับ

หนังสือรับรองการเกิด

เลขที่ ๑/๒๕๕๔

ด้วย นายวิจัย เลขประจำตัวประชาชน ๐-๖๓๐๖-๔๔๐๐ ได้ยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

นายวิจัย เลขประจำตัวประชาชน ๐-๖๓๐๖-๔๔๐๐ สัญชาติ พม่า

เกิดวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๓๐ สถานที่เกิดที่บ้าน ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นบุตรคนที่ ๑ ในจำนวนบุตรรวมบิดามารดาเดียวกัน จำนวน ๒ คน ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่ หมู่ที่ ตำบลแม่เปิน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ส่วนที่ ๒ บิดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

นายหม่อง ไม่มีชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๖-๖๓๑๔๘-๕๖๐๐ สัญชาติ พม่า เกิดวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๔๘๘ สถานภาพบุคคล เสียชีวิต

ส่วนที่ ๓ มารดาของผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

นางห่วย ไม่มีชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๖-๖๓๑๔๘-๕๖๐๐ สัญชาติ พม่า เกิดวันที่ ๒๕๔๖ สถานภาพบุคคล ยังมีชีวิตอยู่

ส่วนที่ ๔ พยานหลักฐานที่นำมาแสดงคือนายทะเบียน อาทิ พยานเอกสาร ภาพถ่ายข้อมูลประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานภาพทะเบียน สำเนาบัตรประจำตัว พยานบุคคล ได้แก่

๑. นายเสาร์ เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๑๔๘-๐๐ สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น เพื่อนบ้าน

๒. ค.ต. ยงยุทธ เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๑๔๘-๐๐๐๐ สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๖ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น เพื่อนบ้าน

๓. นายปรณ ก เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๑๔๘-๐๐๐๐ สัญชาติ ไทย เกิดวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๐๒ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น ผู้ประกอบการเลี้ยงสุ

๔. นางสมศิริ เลขประจำตัวประชาชน ๓-๕๖๐๑๓-๐๐๐๐ สัญชาติไทย เกิดวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๐๖ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น เพื่อนบ้าน

๕. นายปฐมพร เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๑๔๘-๐๐๐๐ สัญชาติไทย เกิดวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๐๙ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น เพื่อนบ้าน

๖. นางสาวจิตราวีรัตน์ เลขประจำตัวประชาชน ๓-๖๓๑๔๘-๐๐๐๐ สัญชาติไทย เกิดวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๘ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น เพื่อนบ้าน

๗. นางพว ไม่มีชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน ๖-๖๓๑๔๘-๕๖๐๐ สัญชาติพม่า เกิดวันที่ ๒๕๔๖ เกี่ยวข้องกับผู้ขอในฐานะเป็น มารดา

คำสั่งนายทะเบียน

นายทะเบียนได้ตรวจพิจารณาหลักฐานแล้วจึงออกหนังสือฉบับนี้ให้ขอหนังสือรับรองการเกิด

๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๔

ลงชื่อ (นายสมชาย คุ้มเงิน) ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอเมืองตาก (นายวิจัย) ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิด

แล้วอีกระยะหนึ่ง จนเกือบจะลืมไปแล้ว ช่วงบ่ายเหมือนเดิมเสียงโทรศัพท์หมายเลข ๐๘-๑๘๓๑-๖๑๒๓ ดังขึ้นด้วยเสียงดนตรีบรรเลงแบบผ่อนคลายเพลงสาวสวยรวยเหมือนเดิม พอหยิบมาดูเป็นเบอร์ของวิชัย...ที่บันทึกเอาไว้

“สวัสดี วิชัย...สบายดีมั๊ยจ๊ะ” ผมรับโทรศัพท์และกล่าวทักทายก่อนเช่นเคย

“สวัสดีครับพี่มานะ ผมสบายดี และขอแจ้งข่าวดีให้พี่ทราบด้วยครับ”

“ข่าวดีอะไรวิชัย...”

“คุณปลัดที่อำเภอแม่สอด โทรศัพท์มาแจ้งให้ผมทราบเมื่อตะกี้นี้ ให้ผมนำทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔)ไปดำเนินการเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งทำบัตรประจำตัวประชาชน เพราะนายอำเภอแม่สอดอนุมัติและได้รับเลข ๑๓ หลักมาจากสำนักงานกลางแล้ว ผมดีใจมาก พรุ่งนี้ผมจะไปดำเนินการ ผมได้บัตรประจำตัวประชาชนแล้ว ผมจะโทร.มาหาพี่มานะอีกนะครับ”

“ยินดีด้วย วิชัย... พี่ดีใจที่ได้ช่วยเหลือวิชัย...จนสำเร็จมาถึงวันนี้ได้ เพราะความพยายามและความใส่ใจของวิชัย...ทั้งนั้น พี่เป็นเพียงพี่เลี้ยง แนะนำให้วิชัย...ไปดำเนินการด้วยตัวเอง มันต้องอย่างจริงจัง...พี่จะรอดูว่า วิชัย...ได้เลขประจำตัวประชาชนไหม พร้อมบัตรประจำตัวประชาชน จะได้ไว้ใช้แสดงตนอย่างเป็นทางการสมบูรณ์แล้ว โชคดี”

“ขอบพระคุณพี่มานะมากเลยครับ สวัสดีครับพี่มานะ” น้ำเสียงสุดท้าย ฟังแล้วมีความอึดอึด ชื่นใจ มีความสุข มีความหวัง ฟังแล้วสบายใจซะเหลือเกิน

วันรุ่งขึ้น (๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕) ตอนบ่ายวิชัย...ก็โทรศัพท์แจ้งให้ทราบ ว่า ได้รับการเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) พร้อมทั้งทำบัตรประจำตัวประชาชนเรียบร้อยแล้ว เลขประจำตัวประชาชน คือ ๘-๖๓๐๖-๗๓๐๐๘-XX-X

ผมไม่เคยรู้จักวิชัย...มาก่อน ได้แต่สนทนากันทางโทรศัพท์ ไม่เคยได้พบหน้าตากันเลย ได้แต่เห็นในรูปที่อยู่ในหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) และถึงวันนี้ ผมก็ยังไม่ได้เห็นบัตรประจำตัวประชาชนของวิชัย...เลย เพราะไม่จำเป็นสิ่งที่ได้รับจากการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ขอคำปรึกษาทุกรายก็คือ คำขอบคุณ ไม่ได้ต้องการสิ่งใดมากกว่านี้เลย การได้ช่วยในสิ่งที่พอจะทำได้ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคล ผมถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง หากดำเนินการไปแล้วพบอุปสรรคใดๆ ต้องรีบแจ้งให้ทราบ เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน เพราะทางออกมีหลายช่องทาง ขึ้นอยู่กับเราไปพบกับอุปสรรคใด แล้วหาทางออก หาเหตุผล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร กรณีของวิชัย ผมช่วยแค่จัดทำคำขอทราบแต่แจ้งคำสั่งทางปกครองให้วิชัย...ไป ๖ หน้าเท่านั้นเอง อย่างอื่นเป็นฝีมือวิชัย...ทั้งนั้นเลยครับ ต่อปรามมือให้กับความพยายามของวิชัย

ผมรอลุ้นว่า วิชัย...จะใช้องค์ความรู้ที่ผมแนะนำและวิชัย...เองก็มีประสบการณ์นั้น ไปเผยแพร่ หรือต่อยอดให้ความช่วยเหลือคนอื่น ๆ อีกอย่างไร หรือไม่ อย่างน้อยวิชัย...ก็ยังมีส่วน ๒ คน ถ้าพี่ ๒ คนของวิชัย...เกิดในประเทศไทย พี่ ๒ คนของวิชัย...ก็สามารรถใช้แนวทางนี้ เพื่อให้สำนักทะเบียนที่พี่ทั้ง ๒ ของวิชัย...มีชื่อในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร ได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผมคิดว่า เรื่องนี้ไม่ยากสำหรับวิชัย...ส่วนพ่อกับแม่ของวิชัย...คงต้องใช้หลักการที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ และหลักเกณฑ์ที่มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ โดยมีประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕ เรื่อง ให้สถานะคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยและอาศัยอยู่มานานตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือที่ชาวบ้านเข้าใจกันในถ้อยคำที่เรียกว่า “ขอสถานะต่างด้าว” หรือ “ขอต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ถาวร” ซึ่งมีหนังสือสั่งการของปลัดกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๘.๔/ ว ๕๒๘๖ และ ว ๕๒๘๘ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ให้รับคำร้องของบุคคลที่มีคุณสมบัติ ซึ่งเป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดจำนวน ๑๘ ชนกลุ่มชาติพันธุ์ และ ๓ กลุ่มบุคคล ตั้งแต่วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นมา

ท่านได้เรียนรู้เรื่องนี้แล้ว มีบทเรียนอะไรบ้างมั๊ยครับ หากเป็นท่านๆ จะมีสิ่งใดที่จะเป็นเหตุผลมาโต้แย้งความเห็นของคุณปลัดฯ อย่างไรบ้าง จะยอมรับเรื่องนี้แล้วไม่อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายในกำหนด ๑๕ วัน หรือจะกลับมาขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ใหม่ โดยมีพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานอื่นมาให้พิจารณาอีกหรือไม่ แล้วถ้านายอำเภอยังยืนยันคำสั่งเช่นเดียวกับคำสั่งเดิมของคุณปลัดฯ ฝ่ายทะเบียนฯ กระบวนการลำดับต่อไปจะอย่างไร มีระยะเวลาในการดำเนินการอย่างไร แล้วถ้าเรื่องถึงขั้นไม่มีการพิจารณาในลำดับขั้นของผู้อนุมัติพิจารณาอุทธรณ์จะต้องทำอย่างไร มีเวลากำหนดไว้อย่างไร หรือไม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากเรื่องนี้ คือ

9.
10.
11.

ทบทวนองค์ความรู้...เรียนรู้มาแล้ว เข้าใจมากขึ้นเพียงใด

[illegible]

เจ้าหน้าที่ไม่รับแจ้ง...ผลที่เกิดขึ้น (คงไม่ต้องบอก)

เมื่อกลางเดือนมิถุนายน ๒๕๕๕ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส (สทอ.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จัดโครงการ และได้เชิญมำทำหน้าที่ยกยกรแลกเปลี่ยนควมรู้ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ภายใต้การประสานงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จังหวัดตราดและจังหวัดราชบุรี โดยจุดแรกเริ่มที่เทศบาลตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จุดที่สองที่ว่าการอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ความกล้าหาญของเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ สองสามคน

จากการที่มีบิดา มารดาและเด็กๆ จำนวนหนึ่งเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสถานะและสิทธิของบุคคล ในวันแรกช่วงเช้าก็มีบุคคลเป้าหมายมาตามที่กำหนดไว้ พอตอนบ่ายมีการบอกต่อๆ กันไปทำให้เพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมเรียนรู้เพิ่มขึ้น และในวันรุ่งขึ้น มีจำนวนเพิ่มเข้ามาเกือบหนึ่งร้อยคน และหลังจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว มีบุตรหลานของผู้เข้าร่วมฯ ที่ได้รับทราบภายหลังโทรศัพท์ขอคำปรึกษาเพิ่มเติมโดยแจ้งว่า ทราบจากการที่พ่อกับแม่ไปเรียนรู้แต่อธิบายไม่เข้าใจมากนัก จึงขอคำปรึกษา โดยเฉพาะกรณีการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ซึ่งก็ได้สื่อสารกันเข้าใจ รวมถึงได้ส่งข้อมูลตามกฎหมาย ประกาศและหนังสือสั่งการของสำนักทะเบียนกลางไปให้ศึกษา จนผู้ขอคำปรึกษาที่เป็นเด็กผู้หญิงสองสามคนได้เข้าใจกระบวนการ

เมื่อเข้าใจในกระบวนการแล้ว น้องๆ ก็ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) อันเป็นท้องที่ที่เกิดและมีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ แต่เมื่อไปถึงกลับถูกปฏิเสธ ไม่รับคำร้อง อ้างว่า ยังไม่สามารถทำได้ และถ้าจะทำพ่อแม่ต้องมีสัญชาติไทย และต้องบอกว่าจะนำไปให้ทำอะไร น้องผู้หญิงคนแรกเมื่อได้รับคำตอบ ก็โทรศัพท์มาแจ้งให้ลูกมานะทราบ ลูกมานะก็แนะนำว่าให้กลับไปพบเจ้าหน้าที่อีกครั้ง แล้วจะอธิบายให้เจ้าหน้าที่เข้าใจ อีกเพียงไม่กี่ชั่วโมงน้องผู้หญิงคนที่สองก็โทร.แจ้งให้ลูกมานะทราบ ลูกมานะก็แนะนำให้กลับไปพบเจ้าหน้าที่อีกครั้ง โดยขอให้เข้าไปพร้อมๆ กันจะได้เป็นพยานซึ่งกันและกัน

หลังจากน้องสองคนเข้าไปพบกับเจ้าหน้าที่คนเดิม ก็ได้รับคำตอบเดิม เมื่อได้ทราบเช่นนั้น ลูกมานะได้ให้น้องทั้งสองคนๆ ใด คนหนึ่งเปิดเสียงจากลำโพงโทรศัพท์ เพื่อจะได้อธิบายให้เจ้าหน้าที่คนนั้นฟัง ถึงหลักการและบทกำหนดของกฎหมายและยังได้สื่หับว่า ถ้าไม่รับคำร้องผู้ยื่นคำร้องจะไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน แต่หลังจากอธิบายแล้ว ในที่สุดก็ปฏิเสธ ไม่รับคำร้องเช่นเดิม จึงเป็นหน้าที่ของผู้ยื่นคำร้องที่เสียโอกาส ทั้งๆ ที่กฎหมายมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ จะไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน เพื่อรักษาสิทธิของตนเอง ปราบกฏดั่งไปรับแจ้งความที่เห็น

สถานีตำรวจ กพร ๗๐๖๕ กองบังคับการ/ตำรวจภูธรจังหวัด นครราชสีมา กองบัญชาการ/ภาค ๓

[illegible]

สนพ. 12-2/2537

เมื่อน้องสองคนเข้าไปพบกับเจ้าหน้าที่คนเดิม ก็ได้รับคำตอบเดิม เมื่อได้ทราบเช่นนั้น ลูกมานะได้ให้น้องทั้งสองคนๆใด คนหนึ่งเปิดเสียงจากลำโพงโทรศัพท์ เพื่อจะได้อธิบายให้เจ้าหน้าที่คนนั้นฟัง ถึงหลักการและบทกำหนดของกฎหมาย และยังได้สาธิตว่า ถ้าไม่รับคำสั่งผู้ยื่นคำร้องจะไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน แต่หลังจากอธิบายแล้ว ในที่สุดก็ปฏิเสธไม่รับคำร้องเช่นเดิม จึงเป็นหน้าที่ของผู้ยื่นคำร้องที่เสียโอกาส ทั้งๆ ที่กฎหมายมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ จะไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน เพื่อรักษาสិทธิของตนเอง ปราบกวดังใบรับแจ้งความที่เห็น

เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชน...ว่าด้วย **"หนังสือรับรองการเกิด"** และองค์ความรู้เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร

เรื่องลักษณะนี้เกิดขึ้นที่อื่นอีกหรือไม่

เรื่องแบบนี้ไม่ใช่เกิดขึ้นที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) ที่เดียวไม่ เรื่องลักษณะนี้ยังคงมีเกิดขึ้นทั่วไป น่าจะหลายสำนักทะเบียน ตัวอย่างเช่น สำนักทะเบียนอำเภอเมือง(แห่งหนึ่ง) ในวันที่ไม่ห่างจากกรณีของน้องผู้หญิงสองคนมากนัก มีน้องผู้หญิงอีกคนหนึ่ง เคยมีชื่ออยู่ที่ในความรับผิดชอบของสำนักทะเบียนท้องถิ่นตำบล(แห่งหนึ่ง) แต่ไม่ทราบว่า อยู่ในข่ายของการถูกจำหน่ายชื่อไปแล้วหรือยัง ได้โทรศัพท์ขอคำปรึกษากับลุงมานะ ๆ แนะนำให้ไปตรวจสอบจากสำนักทะเบียนใกล้บ้านที่อยู่ คือ สำนักทะเบียนอำเภอเมือง(แห่งหนึ่ง) แต่เมื่อติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เพื่อขอตรวจสอบ ขอคัดสำเนาที่เป็นหลักฐาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการขอกลับคืนสถานะเดิม เจ้าหน้าที่แจ้งว่า ให้ดูได้อย่างเดียว ไม่ให้คัดสำเนา แม้ว่าลุงมานะจะอธิบายจนเป็นที่เข้าใจแล้ว และเจ้าหน้าที่รับปากว่าจะอนุญาตให้คัดสำเนา ทั้งยังได้ยื่นการอนุญาตด้วยวาจาจากบุคคลที่น่าจะเป็นปลัดอำเภอ แต่ในที่สุดก็ถูกปฏิเสธ โดยอ้างว่าให้ไปขอที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) สุดท้ายน้องผู้หญิงคนนั้น ก็กลับบ้านด้วยมือเปล่า ต้องถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร มาตรา ๑๔ (๑) ไปอีกray เพราะเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับคำร้องใดๆ และไม่ยอมออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อที่จะได้ให้ผู้ยื่นคำร้องนำไปเป็นหลักฐานในการอุทธรณ์ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะนายทะเบียนจังหวัด นี่มันอะไรกัน เกิดอะไรขึ้นกับคนทำงานทะเบียนราษฎร ไม่เข้าใจจริงๆ

หลังจากนี้แล้ว จะต้องทำอะไรต่อไป

จากกรณีของการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้ว ขึ้นตอนต่อจากนี้ไป ขึ้นอยู่กับว่า ผู้ที่เสียสิทธิในการยื่นคำร้องจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ซึ่งในทางส่วนตัวของผู้หญิงทั้งสองคน ได้ส่งสำเนาการแจ้งความดังกล่าว ส่งให้ลูกมานะ และมอบหมายให้ลูกมานะนำไปใช้เพื่อเรียกร้องความถูกต้องต่อไป

ท่านคิดว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้กับท่าน หรือใครที่ท่านรู้จัก ท่านจะอย่างไร

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

จากเรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชนว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการเกิดหรือ (ท.ร.๒๐/๑) ที่ได้อยู่ในมือท่านยังมีประเด็นที่เพิ่มเติมในกรณีของการพัฒนาการของการประกาศของสำนักทะเบียนกลางที่กำหนดให้มีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาของบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ก็คือนายทะเบียนไม่ว่าจะเป็นนายทะเบียนท้องถิ่น ณ แห่งที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอออกหนังสือรับรองการเกิดหรือ ท.ร. ๒๐/๑ ที่จะนำสืบคำพยานหลักฐานมาให้นายทะเบียนพิจารณาว่าตัวเองเป็นบุคคลที่เกิด ณ ดินแดนเขตประเทศไทย. ตรงไหนมาตรา ๒๐ / ๑ ของพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็จะทำให้การรับรองและมีศักดิ์เทียบเท่าสูติบัตร

ตามหนังสือของสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐ส.๑ /ว ๔๘ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ ที่แจ้งหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไปยังนายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัดและนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร โดยมีประกาศของสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิด ตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดไว้ให้ยื่นคำขอได้ตามหลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ วันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงหลายเรื่อง โดยเฉพาะตั้งแต่อดีตกรมการปกครอง ในฐานะผู้อำนวยการทะเบียนกลางตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ที่ชื่อ “กฤษฎา บุญราช” ซึ่งในขณะที่เรียบเรียงเรื่องนี้ ดำรงตำแหน่ง “ปลัดกระทรวงมหาดไทย” และมีผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียนชื่อ “วิเชียร จิตนภณารณ” ในฐานะรองผู้อำนวยการทะเบียนกลางได้ร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ซึ่งเป็นปัญหาในกรณีที่เกิดจากสำนักทะเบียนแห่งหนึ่ง แต่อีกสำนักทะเบียนแห่งหนึ่งไม่เชื่อ และไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ที่สำนักทะเบียนต้นทางออกให้ นั้นมีความถูกต้องมีกระบวนการพิจารณาที่รอบคอบ มีพยานหลักฐานที่ครบถ้วน เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การใช้สิทธิแสดงว่าบุคคลต่างๆ เหล่านี้เกิดในประเทศไทย

หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) มีศักดิ์เทียบเท่ากับสูติบัตร

เพราะเป็นเอกสารที่นายทะเบียนฯ ได้สอบสวนและรวบรวมข้อมูลจากพยานหลักฐานต่างๆ จนเชื่อได้ว่า บุคคลนั้นเกิดในราชอาณาจักรไทยจริง ผู้ที่เป็นเจ้าของ ท.ร.๒๐/๑ จะต้องเก็บต้นฉบับไว้ใช้ประโยชน์ในลักษณะเดียวกับสูติบัตรฉบับจริง หากหน่วยงานใดต้องการใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบคำร้อง ให้ใช้ฉบับสำเนา

สิ่งที่จะเป็นการสิ่งใหม่ ตามหนังสือที่ มท ๐๓๐ส.๑ /ว ๒๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงนายทะเบียนจังหวัดทุกจังหวัดและนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร โดยอ้างถึงหนังสือสำนักทะเบียนกลางที่ มท ๐๓๐ส.๑/ว ๕ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่อง หนังสือรับรองการเกิดที่ออกตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎรพ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑ มีรายละเอียด ดังนี้

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ ว ๒๗

สำนักทะเบียนกลาง
ถนนลำลูกกา ปท ๑๒๑๕๐

๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง หนังสือรับรองการเกิดที่ออกตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัดและนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๕ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓

สำนักทะเบียนกลางได้ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดที่ออกตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมทั้งแบบพิมพ์หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร. ๒๐/๑) และได้แจ้งสำนักทะเบียนอำเภอ และสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งถือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว นั้น

สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และเพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนอำเภอ และสำนักทะเบียนท้องถิ่นในเรื่องการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร. ๒๐/๑)เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง จึงได้จัดทำโปรแกรมการปฏิบัติงานในการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑)ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการบริการประชาชนของสำนักทะเบียน รวมทั้งจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมเพื่อให้สำนักทะเบียนทุกแห่งออกหนังสือรับรองการเกิดด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีแนวทางปฏิบัติที่ต้องซักซ้อมความเข้าใจเพิ่มเติม ได้แก่

๑. การกำหนดเลขที่ของหนังสือรับรองการเกิด ให้ใช้ “ลำดับที่/ ปี พ.ศ.” เมื่อขึ้นปี พ.ศ.ใหม่ให้เริ่มลำดับที่ใหม่ตั้งแต่เลข ๑ เรียงต่อเนื่องไป เช่น ๑/๒๕๕๘ หมายถึง ฉบับที่ ๑ ของปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็นต้น

๒. เมื่อนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นลงชื่อในหนังสือรับรองการเกิดแล้ว ให้นายทะเบียน Scan เอกสารดังกล่าวไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อเก็บไว้ในฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร

๓. การออกหนังสือรับรองการเกิดแทนฉบับเดิมที่ชำรุด สูญหาย หรือด้วยเหตุใดๆ ให้ใช้วิธีการออกใบแทนหรือคัดสำเนาหนังสือรับรองการเกิดจากเอกสารที่ Scan ไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร โดยให้ระบุข้อความว่า “รับรองว่าเป็นรายการจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร” แล้วลงชื่อนายทะเบียนและวันเดือนปีที่คัดเอกสารดังกล่าวกำกับไว้ด้วย

๔. หนังสือรับรองการเกิดเป็นเอกสารการทะเบียนราษฎร กำหนดให้นายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการออกเอกสารดังกล่าว ดังนั้น การลงชื่อใน ท.ร.๒๐/๑ จึงต้องลงชื่อในตำแหน่งนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น รวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนอำเภอ รองปลัดเทศบาลปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนท้องถิ่น หรือผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่นปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ การออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) รวมถึงเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่นๆ เช่น สูติบัตร มรณบัตร สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน เป็นต้น ไม่ต้องประทับตราประจำตำแหน่งแต่อย่างใดทั้งสิ้น

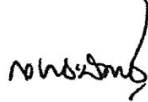
/อย่างไรก็ตาม...

๒

อย่างไรก็ตาม โปรแกรมการออกหนังสือรับรองการเกิดดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในบางกรณี เช่น ผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดมีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดให้ต้องทำบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งจะไม่มีรายการในฐานข้อมูลบัตรฯ หรือผู้ขอได้ทำบัตรประจำตัวไว้เป็นเวลานานแล้ว หรือได้มีการสลายกรรมใบหน้า ซึ่งจะทำให้รูปถ่ายในฐานข้อมูลบัตรฯ ไม่ตรงกับตัวจริง และจะทำให้เกิดปัญหาในการใช้เอกสารดังกล่าว เป็นต้น จึงจำเป็นจะต้องมีข้อยกเว้นสำหรับกรณีดังกล่าว เพื่อให้หนังสือรับรองการเกิดมีผลสมบูรณ์ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง โดยให้ผู้ยื่นคำขอเตรียมรูปถ่ายปัจจุบันมาให้นายทะเบียนเพื่อติดลงบนหนังสือรับรองการเกิดโดยให้ติดรูปถ่ายคู่กับภาพจากฐานข้อมูลบัตร เพื่อให้ทราบว่า บุคคลดังกล่าวมีภาพใบหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป จากนั้นให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับในรูปถ่ายดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายคลเดช พัฒนรัฐ)

รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทรศัพท์ ๐ ๒๗๔๑ ๗๓๑๔ - ๖

ผู้อำนวยการทะเบียนกลางเขียนแจ้งโดยสรุปใจความสำคัญว่า ให้ปรับเปลี่ยนเรื่องการบริการอำนาจความสะดวกแก่ประชาชนใหม่และเพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในเรื่องการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ซึ่งการแจ้งเวียนดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อระบบการปฏิบัติการอย่างยิ่ง เพราะถ้าสมมุติว่า นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ไว้ให้กับใครที่คำขอโดยชอบด้วยกฎหมาย หน้าที่ของสำนักทะเบียนต้นทางที่ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) จะทำการนำผลของ ท.ร.๒๐/๑ ซึ่งมีข้อความที่ประกอบด้วยข้อมูลของผู้ยื่นคำขอ ประกอบด้วยพยานหลักฐานได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสารรวมถึงภาพถ่ายลายพิมพ์นิ้วมือ และลายมือชื่อพร้อมตำแหน่งของนายทะเบียนที่ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เป็นฉบับใดที่ลงนาม ระบุตำแหน่งในการใช้อำนาจที่ชอบด้วยกฎหมาย และลงวันที่ ลงฉบับที่/พ.ศ.ไว้ จากนั้นสแกนเก็บเข้าไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักทะเบียนกลาง ผลของการสแกนหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เก็บไว้จากทุกสำนักทะเบียนที่ออกให้กับบุคคลยื่นคำขอก็จะสามารถทำให้ตรวจสอบการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ได้รวมถึง ถ้าหากว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ไปติดต่อราชการ ณ ที่อื่นนอกจากท้องที่ๆ มีภูมิลำเนาในการขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เอกสารหาย หรือต้องการเอกสารเพิ่มเติมก็สามารถยื่นคำขอ/สำเนาหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) สำนักทะเบียนใดก็ได้ทั่วประเทศ โดยเสียค่าธรรมเนียมตามที่ระเบียบกฎหมายบัญญัติไว้ ก็จะเป็นพยานหลักฐานที่จะนำไปส่งให้กับคนที่ต้องการใช้เอกสารมาหาชนเพื่อยืนยันสิทธิว่า เกิดในประเทศไทย นี่คือ ระบบที่พัฒนาขึ้นมา

สิ่งที่นายดลเดช พัฒนรัฐ รองอธิบดีกรมการปกครอง ในฐานะรองผู้อำนวยการทะเบียนกลางปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการทะเบียนกลาง ช่วงเรื่องนี้ ก็คือ เรื่องของการที่บุคคลเคยมาถ่ายรูปทำบัตรประจำตัวบุคคลต่าง ๆ ที่มีภาพใบหน้าอยู่ในฐานข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง แต่ปรากฏว่า ภายหลังได้ไปทำศัลยกรรมใบหน้า หรือว่าได้เคยทำบัตรเก่า ถ่ายรูปไปนานแล้ว ทำให้ภาพถ่ายที่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลกับภาพใบหน้าปัจจุบันของบุคคลอาจจะไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบภาพถ่าย ทั้งภาพในวันที่มายื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) จากตัวจริง ภาพถ่าย ณ วันยื่นคำร้องกับภาพถ่ายบนฐานข้อมูลบัตรและถามว่ามีเปลี่ยนแปลงใบหน้า โดยการไปทำศัลยกรรมใบหน้า ก็คงจะต้องมีหนังสือรับรองจากศัลยแพทย์และกำหนดให้นายทะเบียนบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ เพื่อป้องกันการทุจริต สวมตัว อันจะเกิดความเสียหายและผลกระทบตามมาอีกมากมาย

เพื่อให้การบริการของสำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นในเรื่องการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้อง จึงได้จัดทำโปรแกรมการปฏิบัติงานในการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการบริการประชาชนของสำนักทะเบียนรวมทั้งจะทำคู่มือในการใช้โปรแกรมเพื่อให้สำนักทะเบียนทุกแห่งออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยมีแนวทางปฏิบัติที่ต้องซักซ้อมความเข้าใจเพิ่มเติมตามหนังสือที่มาหลายเรื่องตามหนังสือข้างต้น นับได้ว่า รอบคอบและมีผลดีมาก

สิ่งที่เป็นประโยชน์ ก็คือ ประชาชนได้ประโยชน์ ทางราชการก็สามารถมีฐานข้อมูลของบุคคลที่ยื่นคำขอและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนพยานหลักฐานทั้งหมดเอาไว้ยืนยัน เมื่อมีกระบวนการที่ต้องตรวจสอบว่า จะเป็นเรื่องของการตรวจสอบความจริงที่เกิดขึ้น ตรวจสอบการทุจริตทางทะเบียน รวมถึงนำไปสู่ฐานข้อมูลว่า มีบุคคลที่ยังไม่มีสูติบัตร แต่มีเลขประจำตัวประชาชนโดยได้รับการพิจารณาจากนายทะเบียนทั่วประเทศจำนวนเท่าใด สิ่งที่เป็นข้อดีของกระบวนการออกหนังสือรับรองการเกิดโดยระบบคอมพิวเตอร์ก็คือยังไม่สามารถจะไขกล้องถ่ายภาพจากระบบปฏิบัติการถ่ายภาพใบหน้าของบุคคลที่เยี่ยมร้องขอหนังสือรับรองการเกิดจึงจำเป็นต้องให้ผู้ยื่นคำขอเตรียมรูปถ่ายที่เป็นภาพใบหน้าเอามาติดภาพถ่ายคู่กับภาพถ่าย

สิ่งที่ห่วงใยคืออาจจะเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ระหว่างบุคคลที่ปรากฏอยู่ในภาพถ่ายใบหน้าของบัตรประจำตัว และบุคคลที่มายื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) นายทะเบียนต้องพิจารณาในเรื่องนี้แล้วก็บันทึกพาไปหน้าที่เปลี่ยนแปลงอันเหตุเนื่องมาจากการทำคัลยกรรมใบหน้าหรือโนเกอนิดอื่นๆ ซึ่งมีข้อมูลตรงกันแต่พาไปหน้าดูแล้วมิใช่เป็นบุคคลคนเดียวกันนี้คือข้อห่วงใยสิ่งที่เป็นผลจากการได้หนังสือรับรองการเกิดและมีความก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นในเรื่องไหนๆ ก็เป็นเรื่องที่สำคัญมีตัวอย่างของบุคคลที่มีเลข ๑๓ หลักแต่ไม่มีหนังสือรับรองการเกิดหรือเคยมีสูติบัตรแต่ถูกยกเลิกเพิกถอนด้วยเหตุประการต่างๆ มีตัวอย่างที่คงจะต้องรวบรวมและให้คำแนะนำกันต่อไป

หลังจากที่ได้เขียนข้อความเกี่ยวกับการขอและเผยแพร่ไประดับหนึ่งแล้วมีบุคคลที่เคยขอคำปรึกษาและได้รับการช่วยเหลือ จนกระทั่งหลายรายประสบผลสำเร็จได้หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) และถือว่า เป็นบุญแวดอกสำคัญ หรือว่าเป็นใบเบิกทางนำไปสู่การกำหนดสถานะบุคคลหรือใช้สิทธิในด้านอื่นๆ อีกตัวอย่างของที่เขียนไปแล้วคือเรื่อง **“วิชัย ไม่ไกลเกินเอื้อม”** วิชัยฯ ซึ่งเป็นบุตรของบุคคลชาวเมียนมา แต่เกิดและมีภูมิลำเนาที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก หลังจากที่ถูกปฏิเสธจากปลัดอำเภอแม่สอด วิชัยฯได้ไปปรึกษาทนายความที่คลินิกเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ แต่สิ่งที่ยกเหตุผลมาอุทธรณ์ได้แย้งคำสั่งทางปกครอง ยังมีน้ำหนักและเรื่องราวประกอบไม่เพียงพอ หลังจากท้าววิชัยฯ ของคำปรึกษากับผม โดยท่านสามารถไปศึกษาได้จากกระบวนการและถ้อยคำที่อุทธรณ์ได้แย้งคำสั่งซึ่งปรากฏอยู่ก่อนหน้านี้ และมีผลที่เกิดขึ้นหลังจากการอุทธรณ์ได้แย้งคำสั่งทางปกครอง ไปเรียบร้อยแล้ว

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากวิชัยได้หนังสือรับรองการเกิดท่านก็จะหาอ่านได้จากบทเขียนก่อนหน้านี้แล้ว มีตอนที่สำคัญของ **“วิชัยที่ไม่ไกลเกินเอื้อม”** คือหลังจากท้าววิชัยได้รับการลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ ด้วยการมีหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ซึ่งปลัดอำเภอแม่สอดใช้อำนาจปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนอำเภอแม่สอด ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ให้ไปยื่นคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ ซึ่งได้รับการอนุญาตจากนายอำเภอแม่สอด และทำบัตรประจำตัวประชาชนตามที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ก็ไม่ได้ติดต่อกันอีก

หลังจากที่ได้รับอนุญาตลงในการสัญชาติไทย ผ่านพ้นไปเป็นเวลา ๒ ปีเศษ วันหนึ่ง วิชัยฯ โทรศัพท์มาแจ้งผลให้ทราบว่า วิชัยฯ พ้นจากการเป็นทหารเกณฑ์ รับใช้ชาติและได้ลงใบรับราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกลับมาอยู่ที่อำเภอแม่สอดเหมือนเดิม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ชาวไทยที่ประสงค์จะเป็นทหารรักษาชาติรักษาป้องกันประเทศชาติ ทั้งๆ ที่ตัวเองไม่ได้มีบิดามารดาเป็นบุคคลสัญชาติไทย แต่จิตใจของวิชัยฯไม่ได้เป็นคนของที่ฝั่งแผ่นดินเกิด กลับไปเป็นผู้ที่รับใช้ชาติการไปเป็นทหารประจำการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งชีวิตมีความเสี่ยงพอสมควร แต่ด้วยความตั้งใจวิชัยฯ จึงไม่เกรงต่อการเสี่ยงภัย เสี่ยงชีวิต จนพ้นระยะเวลาที่กำหนด จากนั้น ได้ย้อนกลับมาอยู่ที่อำเภอแม่สอดดังเดิม

เมื่อประมาณปลายเดือน สิงหาคม ๒๕๕๗ ผมได้ไปพบวิชัยฯ ที่อำเภอแม่สอด เราได้พบกันครั้งแรก หลังจากที่ได้ให้คำปรึกษา โดยที่ไม่รู้จักกัน ไม่เคยพบกันมาก่อน วิชัยฯไปเป็นทหารเกณฑ์กลับมาวันนั้นเราได้พบกันครั้งแรก ถ่ายภาพร่วมกันและได้มอบหนังสือที่เขียนไว้ จากการพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติชุดแรก บอกให้วิชัยฯ รับไปเป็นที่ระลึกว่า เป็นหนึ่งในบทละคร ตัวละครเอกที่เดินเรื่องการขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) ที่สำเร็จได้เป็นขั้นตอนสำคัญ และเมื่อไม่นานมานี้ วิชัยฯ ส่งข่าวพร้อมกับส่งบัตรเชิญ เพื่อเชิญไปร่วมพิธีมงคลสมรสของ **“วิชัย ผู้ที่ไม่ไกลเกินเอื้อม”** ซึ่งสมรสกับสาวไทย ที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อประมาณไปปลายปี ๒๕๕๘

จากงานมงคลสมรสและการเปลี่ยนสถานะของวิชัยฯ ทำให้วิชัยฯ มีจุดเกาะเกี่ยวกับบุคคลสัญชาติไทย และมีความเป็นผู้มีสัญชาติไทยเต็มตัว นับเนื่องจากวันที่เขาได้รับการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ในฐานะที่เกิดในประเทศไทย นั่นคือ มีโอกาสพิสูจน์งานนายทะเบียนเชื่อและออกหนังสือรับรองการเกิดให้ การที่มีหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐/๑) เท่ากับพลิกชีวิตของวิชัยฯ ซึ่งวันนั้น **“วิชัย ไม่ไกลเกินเอื้อม”** แล้ว ชีวิต ที่เหลือจะเดินต่อไปอย่างไรเรามาติดตามวิชัยฯ กันต่อไป เพราะวิชัยฯ ยังมีภารกิจที่ต้องไปช่วยพี่ของตัวเองอีก ๒ คนและพ่อ แม้ซึ่งยังไม่มียุติสัญชาติไทยให้ได้รับการกำหนดสถานะบุคคลที่ถูกต้องต่อไป

ในส่วนในเรื่อง **“เจ้าหน้าที่ไม่รับแจ้ง...ผลที่เกิดขึ้น (คงไม่ต้องบอก)”** มีความคืบหน้า อันเป็นผลจากการไปปฏิบัติราชการที่อำเภอปัว ไร่ จังหวัดตราดเมื่อไม่นานมานี้ ได้รับการชี้แจงของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง ซึ่งปลัดเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)เป็นผู้ตอบคำถามพร้อมกับเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงในที่ประชุมและเวทีการหารือแนวทางเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ตั้งแต่มีการตั้งสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)และนับตั้งแต่วันที่มิถุนายนปี ๒๕๕๕ ให้มีการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐ / ๑) สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)มีการออกหนังสือรับรองการเกิดไปแล้วทั้งสิ้น ๒ ฉบับส่วนเหตุแห่งการที่ไม่มีการมาขอหนังสือรับรองการเกิดหรือไม่มีการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐ / ๑) นั้นนายทะเบียนฯ อ้างว่าได้ดำเนินการเพิ่มชื่อหรือแจ้งการเกิดกำหนดให้กับผู้ยื่นคำร้องทุกราย จึงเป็นเหตุให้ไม่มีการออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๒๐ / ๑) และสำหรับกรณีของน้องหนึ่งฯ ที่เกิดในโรงพยาบาลปัว ไร่ มีหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑) ซึ่งเคยไปยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)เมื่อต้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ แต่เจ้าหน้าที่ปฏิเสธและได้ดำเนินการตามกระบวนการดำเนินงาน อีกครั้งหนึ่ง ล่าสุดเจ้าหน้าที่ของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) อำเภอปัว ไร่ จังหวัดตราด ได้ชี้แจงในที่ประชุมหารือร่วมกันที่ศาลากลางจังหวัดตราด อันเนื่องมาจากมีคำร้องเรียนหลายหลายเรื่องและปลัดเทศบาลในฐานะที่เป็นนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมพร้อมกับเจ้าหน้าที่ทั้งที่ศาลากลางจังหวัดตราดเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และในการชี้แจงระหว่างหารือกันในช่วงบ่ายวันเดียวกันที่สำนักงานเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) ก็ยังไม่มีรายละเอียดใดมากนัก ทราบเพียงแต่ว่า “น้องหนึ่งฯ” หนึ่งในบุคคลที่เคยแจ้งความเป็นหลักฐานต่อพนักงานสอบสวนพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของสถานีตำรวจภูธรปัว ไร่ ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ได้รับการอนุญาตให้ลงรายการสัญชาติไทยไปแล้ว

แม้ว่าวันนี้ น้อง...หนึ่งในผู้แจ้งความวันนั้น จะได้รับการให้บริการจากนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) โดยได้หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ตามความประสงค์และสิทธิที่ควรจะได้แล้ว หลังจากการได้รับการพิสูจน์จากนายทะเบียนฯ แล้วว่า เกิด ณ สถานที่ตามที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๑/๑)จริง จึงได้นำหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ไปยื่นขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔)ต่อนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)หลังจากที่ตรวจสอบคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ได้เสนอคำขอไปยังนายอำเภอปัว ไร่ให้พิจารณา ซึ่งนายอำเภอปัว ไร่ได้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง“อนุญาต”ให้น้อง...ได้รับการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔) จากนั้น นายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) ก็ส่งคำสั่งอนุญาตไปยังสำนักทะเบียนกลางเพื่อขอกำหนดเลขประจำตัวประชาชนชุดใหม่ให้กับน้อง... หลังจากสำนักทะเบียนกลางได้พิจารณาความครบถ้วนแล้ว ส่งเลขประจำตัวประชาชนชุดใหม่ให้กับนายทะเบียนท้องถิ่นตำบล(แห่งหนึ่ง) ผู้ช่วยนายทะเบียนฯ คนเก่งก็ได้ดำเนินการในส่วนที่เหลือให้น้อง...ได้มีชื่อรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.๑๔) ที่เหลือต่อจากนี้คือ น้อง...จะไปยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของอำเภอปัว ไร่

หลังจากที่ได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมแล้ว ผมมีคำถามๆ ท่านที่ศึกษาเรื่องหนังสือสำคัญกับชีวิตฉบับหนึ่งซึ่งหลายคนที่ต้องการครอบครองเป็นเจ้าของ เพื่อนำไปแสดงว่า “เกิดในราชอาณาจักรไทยจริงๆ” คำถาม คือ ถ้าได้รับการพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ ครบถ้วนแล้ว ในทางกฎหมายถือว่า “บุคคลที่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ มีสัญชาติไทยโดยหลักอะไร และได้สัญชาติไทยตั้งแต่เมื่อใด”

ข้อสังเกตที่พบเมื่อวันทีกลับไปเยือนสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง) อีก ๒ ครั้งติดๆ กันใน ๒ เดือน ก็ยังพบว่า สถานการณ์ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง น้องผู้ป้ายเปียง ก็ยังคงป้ายเปียงอยู่เช่นเดิม เกียงงานให้นายทะเบียนฯ ถึงขั้นนำเอาคำสั่งมอบหมายหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมาพิจารณาให้กัน ในที่สุดนายทะเบียนฯ ก็ต้องจ่ายอมลูกน้องคูใด(บางครั้งก็ดูว่า ชัดใจ) เพราะในคำสั่งของนายทะเบียนฯ ไม่ได้มอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนอำนาจในการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) จึงยังคงตกอยู่ในอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบล(แห่งหนึ่ง)แต่ในทางกฎหมายน้องผู้ป้ายเปียงก็เห็นไม่พินิจที่จะต้องทำหน้าที่รับคำร้อง รวบรวมพยานหลักฐาน นำเสนอความเห็นทางกฎหมายต่อนายทะเบียนฯ เพื่อพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง

น้องมาย ผู้ไม่ยอมแพ้

เรื่องนี้สืบเนื่องมาจากเครือข่ายคนทำงานกำหนดสถานะบุคคล ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานการกำหนดสถานะบุคคลตลอดมาอีกคนหนึ่ง มีนามว่า “อาจารย์สุมิตร วอพะพอ” ผู้จัดการโครงการกำหนดสถานะบุคคลขององค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล อิงค์ สำนักงานประเทศไทย ส่งข้อความพร้อมโทรศัพท์เสียงเฉื่อยเฉื่อย เจิงออดอ้อนเล็กน้อยว่า

“อาจ้าน ผมขอฝากเด็กคนหนึ่ง ช่วยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ให้ด้วยเน้อ....” แล้ว จากนั้นอาจารย์สุมิตรฯ ก็เล่าเรื่องของน้องศิริ...หรือน้องมายให้ฟังคร่าวๆ ซึ่งผมยินดีที่จะให้คำปรึกษาในทุกกรณีอยู่แล้ว เรื่องแบบนี้ถือว่า เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ถือเป็นเอกสารสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดสถานะบุคคลได้หลายช่องทาง ถ้าไม่มีสูติบัตร ก็ใช้ ท.ร.๒๐/๑ นี้แหละช่วยได้

อีกไม่นาน เสียงของสาวน้อยสดใส ก็โทรศัพท์มาหาหรือ ผมได้ข้อมูลส่วนหนึ่งจากอาจารย์สุมิตรฯ แล้ว ก็ชักถามเพิ่มเติมในส่วนที่ต้องการ และแนะนำให้น้องมาย จัดทำเป็นหนังสือเล่าเรื่องแล้วขอให้ประธานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งหนังสือทำไม่ยาก

ในกระบวนการของการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะเป็นหน้าที่ของข้าราชการ หรือบุคลากรของสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรับผิดชอบ บางเรื่องไม่จำเป็นต้องถึงมือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่องก็สำเร็จได้ โดยศึกษาตัวอย่างจาก กรณีของ “น้องมาย ผู้ไม่ยอมแพ้” กันต่อไปครับ

หลังการส่งหนังสือขอการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เรื่องของน้องมายได้รับการกำหนดเลขคำร้องที่ ๔xx/๒๕๕๘ เริ่มที่น้องเพ็ญ บุคลากรของกลุ่มประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวบรวมเรื่องราวแล้วเสนอเลขธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้พิจารณาลงนามในหนังสือถึงนายทะเบียนท้องถิ่นเมืองแสนสุข ท่านทราบหรือไม่ว่า อยู่ที่ไหน ไม่ใกล้ไม่ไกล แค่ว่าบางแสน เมืองชลบุรี นี่เอง

นับเนื่องจากหนังสือของเลขธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถึงนายทะเบียนท้องถิ่นเมืองแสนสุข ระยะเวลาผ่านไปพอสมควร ในส่วนของความคืบหน้าในการติดต่อราชการ น้องมายได้ส่งข่าว สื่อสารให้ทราบความเคลื่อนไหวเป็นระยะๆ ว่า ได้แสดงความประสงค์เช่นเคย แต่ครั้งนี้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าปฏิเสธเหมือนเดิม เพราะมีหนังสือส่งไปประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยได้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ หลังจากนั้น บางเรื่องติดขัด ก็ได้อธิบายซึ่งกันและกัน จนกระทั่งวันหนึ่ง น้องมายก็บอกว่า น่าจะเกินระยะเวลาที่เป็นไปตามประกาศสำนักทะเบียนกลางในการกำหนดการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ให้แล้ว กระผมจึงได้เสนอหนังสือที่จะทวงถามความคืบหน้าไปยังนายทะเบียนท้องถิ่นเมืองแสนสุข

หลังจากนั้นไม่นาน นายทะเบียนท้องถิ่นเมืองแสนสุขก็มีหนังสือตอบแจ้งผลการดำเนินการกรณีของน้องมายส่งถึงเลขธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สิ่งที่น่าสนใจ คือ หนังสือที่ส่งจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเมืองแสนสุข ลงนามโดยผู้ที่ถูกระบุไว้ว่า ปฏิเสธการรับคำร้อง ในตำแหน่งหน้าที่ มิได้ใช้ตำแหน่งผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งเรื่องนี้ผมตั้งข้อสังเกตในการประชุมพิจารณาได้หลายประการ แต่ในที่สุดมติของคณะกรรมการฯ ก็ให้ยุติการตรวจสอบ เพราะน้องมายได้รับหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ให้แล้ว ถือว่าการประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเสร็จสิ้นตามความประสงค์

นี่คือ สิ่งที่เป็นผลสำเร็จจากการพิจารณาคำร้องขอของน้องมาย ที่มีอำนาจตามกฎหมาย คือ นายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข พิจารณาออกเอกสารมหาชนให้ตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ แก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑ พร้อมประกาศของผู้อำนวยการทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ ที่มีศักดิ์เทียบเท่าสูติบัตร และสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของเอกสารมหาชนฉบับดังกล่าว คือ คำร้องเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร(ท.ร.๓๑) ที่น้องมายได้อ้างพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือไว้ในคำร้องอย่างชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้มีอำนาจสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานสอบสวนปากคำใครบ้าง ตามหลักการ “ใครอ้างพยาน ผู้ขึ้นเป็นภาระในการนำสืบ” หลังจากการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด นำเสนอข้อกฎหมายทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณา ข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สิ่งสำคัญที่นำไปสู่การพิจารณา คือ เหตุผลของเรื่องนี้ ถ้าจะพิจารณาอนุญาต ควรอนุญาตด้วยเหตุผลใด ถ้าจะไม่อนุญาตจะมีข้อมูลใดมาคัดค้านพยานหลักฐานที่ยื่นคำร้องขอให้นำเสนอ แล้วเสนอผ่านไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้น ไปยังผู้มีอำนาจเต็มตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และกรณีของน้องมาย ตามคำร้องนี้ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองที่มีอำนาจเต็ม คือ ปลัดเทศบาลเมืองแสนสุขในฐานะนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ซึ่งได้ออกคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนว่า “อนุญาต” พร้อมทั้งระบุชื่อตัว ชื่อสกุล พร้อมตำแหน่งที่ถูกต้อง โดยไม่ลืมการบอกวัน เดือน พ.ศ.ที่ลงนามออกคำสั่งทางปกครอง เพราะเป็นไปตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ หากใครละเลย เพิกเฉย ก็อาจจะเข้าข่ายละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วย มาดูคำร้องเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร(ท.ร.๓๐) กรณีของน้องมาย ที่ดำเนินการอย่างถูกต้องครบถ้วน กันก่อน แล้วค่อยไปอธิบายถึงเหตุผลของการที่ต้องระบุชื่อ/ตำแหน่ง และวันออกคำสั่งทางปกครอง

เหตุผลของการที่ต้องระบุชื่อ/ตำแหน่ง และวันออกคำสั่งทางปกครอง ในคำร้องเป็นเพราะมีหลักการสำคัญที่กฎหมายมหาชนวางไว้ คือหลักความชอบด้วยกฎหมาย การกระทำทางปกครองใดๆ จะต้องสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องรับผิดชอบ จึงต้องแสดงว่าเป็นใคร มีตำแหน่งหน้าที่ใด มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ การระบุวันที่ เดือน พ.ศ.ที่ลงนามออกคำสั่งทางปกครอง ก็เพื่อที่จะให้ทราบถึงวันที่มีคำสั่งอย่างชัดเจน เพราะอาจจะมีเงื่อนไขบังคับก่อน และหลัง ว่า ต้องมีคำสั่งทางปกครองหลังจากที่ยื่นคำร้องแล้ว ภายในระยะเวลาที่วัน หากมีคำสั่งทางปกครองอนุญาต จะต้องไปดำเนินการอย่างไรต่อภายในระยะเวลาที่วัน หากมีคำสั่งทางปกครองไม่อนุญาต จะต้องไปดำเนินการอย่างไรต่อ เช่น ต้องแจ้งผู้ยื่นคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการภายในระยะเวลาที่วันนับจากวันที่ออกคำสั่งทางปกครอง และมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ บัญญัติไว้ตามหลักการให้คู่กรณีมีสิทธิโต้แย้งข้อเท็จจริงและมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา เพื่อเป็นหลักประกันการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ จะมีมาตรฐานขั้นต่ำ คือ ผู้ยื่นคำร้องขอสามารถอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการ โดยต้องโต้แย้งการพิจารณาไม่อนุญาต โดยอ้างข้อกฎหมายทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณา ข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญที่นำไปสู่การพิจารณา คือ เหตุผลของเรื่องนี้ ว่า เหตุผลใดที่จะต้องพิจารณาอนุญาต ควรอนุญาตด้วยเหตุผลใดเพิ่มเติมจากเหตุผลของผู้ออกคำสั่งทางปกครองที่พิจารณาผ่านไปแล้ว จากนั้น ผู้ยื่นคำร้องขอจะได้นำเสนอคำอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปหนึ่งลำดับชั้น ก็ได้ สำหรับกระบวนการพิจารณาหลังจากนี้ ยังมีอีกหลายขั้นตอน จนกระทั่งถึงศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด สิ่งที่ต้องพึงเป็นคดี ก็เพื่อที่จะเรียกร้องสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจ แต่ใช้อำนาจที่พิจารณาข้อมูลจากผู้ร้องขอ นำเสนอโดยที่พิจารณาแล้วไม่ครบถ้วน ไม่ครอบคลุมในทุกมิติ จึงต้องอาศัยกระบวนการของศาลมาช่วย

จากจุดที่เล็กลงๆ เพียงแค่กระบวนการที่ผู้มีอำนาจหลายคนละเลย เพิกเฉย มิได้ให้ความสำคัญกับระบุเหตุผล รวมถึงการประทับตราชื่อ ที่ระบุตำแหน่งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระบุวันที่ เดือน พ.ศ. ในคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนผู้รับบริการ ที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ต่างกันตรงที่อำนาจหน้าที่ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจมาดูแลประชาชนด้วยการรับรองสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกจำกัดด้วยกฎหมายไม่ให้อะไรก็ได้ตามใจ เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากผู้มีอำนาจละเลยการกระทำ ประชาชนก็มีสิทธิที่จะทักท้วงและขอให้ฝ่ายตุลาการเข้ามาช่วยพิจารณา เพราะเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนผู้ควรที่จะได้รับสิทธิตามกฎหมายกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ซึ่งกรณีของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแสนสุขได้กระทำตามกระบวนการที่ครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว แม้ว่าจะใช้เวลาดำเนินการรวมถึงวันพิจารณาสุดท้ายของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแสนสุข นับจากวันที่ยื่นคำร้อง คือ วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ ออกคำสั่งทางปกครอง “อนุญาต” และออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๖๐ วัน หลายท่านอาจจะมีความเห็นว่า ช้า หรือเร็ว ผมไม่อาจตอบได้ด้วยตัวเองว่า ช้า หรือเร็ว แต่ขอใช้มาตรา ๓๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติ

วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ แก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๗ ที่มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗ มาให้พิจารณา ดังนี้

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

“มาตรา ๓๘/๑ การออกคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือในเรื่องใด หากมิได้มีกฎหมายหรือกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นไว้เป็นประการอื่น ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองนั้นให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและเอกสารถูกต้องครบถ้วน

ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของเจ้าหน้าที่ ที่จะกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง”
ชัดเจนมีัยครับว่า กรณีการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ของนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแสนสุขให้กับน้องมาย....ข้า หรือเร็ว ซึ่งต้องไปพิจารณาในความจริงว่า นับจากวันที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วนวันสุดท้ายเมื่อใด และนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลแสนสุขได้ออกคำสั่งเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘ นั้น เกินกว่า ๓๐ วัน ตามที่มาตรา ๓๘/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ แก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๗ บัญญัติไว้หรือไม่

ที่กล่าวมาแล้ว เป็นสิทธิมนุษยชนในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรจะได้รับในการที่รัฐจะทำหน้าที่ตามอำนาจ เพื่อสอบสวนและออกเอกสารมหาชนในการรับรองว่า น้องมายเกิดในดินแดนแห่งราชอาณาจักรไทยจริง ๆ เพียงเท่านั้น ก็ถือว่า หมดหน้าที่ที่สำคัญที่สุดแล้ว ส่วนน้องมาย จะนำเอกสารมหาชนฉบับสำคัญของชีวิตไปทำอะไร ไปใช้ประโยชน์ที่ไหน คงไม่ต้องไปตามดู เรื่องแบบนี้ ผู้มีเกี่ยวข้องในการรักษาและปฏิบัติตามกฎหมายต้องใส่ใจ แม้ว่าเรื่องนี้จะไม่ใช่เรื่องใหม่สักเท่าใด แต่กฎหมายก็ประกาศใช้มาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว ขอให้คำนึงถึงการบริการประชาชน เรื่องจริงมีเพียงใด ก็ทำให้ถึงที่สุด การให้บริการที่ดี การได้รับบริการที่ยอดเยี่ยม ต่างเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติราชการ และต้องไม่ลืมว่า กระบวนการปฏิบัติงานนั้น เริ่มที่กฎหมายอำนวยความสะดวก ระหว่างรับคำร้องและพิจารณาก็มีกฎหมายหลายฉบับมาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่จะมีแต่กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแบบเดิมเท่านั้น การรวบรวมพยานหลักฐาน การพิจารณาจะต้องรอบคอบกว่าเดิม การหาพยานอื่นมาตัดพยานของฝ่ายผู้ร้องขอที่นำเสนอจะมีน้ำหนักเพียงใด ถ้ามีน้ำหนักน้อยกว่า ก็ควรจะพิจารณาให้ดีกว่า จะออกคำสั่งในลักษณะใด ถ้ามีคำสั่งทางปกครองไม่อนุญาต กระบวนการโต้แย้งอุทธรณ์คำสั่ง กระบวนการพิจารณาคำอุทธรณ์ของนายทะเบียนจังหวัด และอาจจะยาวไปถึงการฟ้องศาลปกครองชั้นต้น ไม่น่าจะเรื่องราวอาจจะถึงมีการอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดก็ได้

เรื่องนี้ ถือเป็นบทเรียนหนึ่งของบุคคลที่มุ่งมั่นว่า กฎหมาย ความจริง เหตุผลและกระบวนการปฏิบัติราชการจะต้องคุ้มครอง และช่วยเหลือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่ต้องคำนึงว่า บุคคลคนนั้นจะเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือไม่ เพราะกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่แก้ไขใหม่ มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองมนุษย์ทุกคนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยให้ได้รับการแจ้งและจดทะเบียนการเกิด ให้ได้ทุกคนได้มีชื่อ(ไม่มีชื่อสกุล ก็ได้) มีการกำหนดสัญชาติที่ชัดเจน ณ วันเวลาที่เกิด และในการไปแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งการเกิด ส่วนภายหลังมีการเปลี่ยนแปลง แก้ไขกฎหมาย หรือมีการนำเสนอข้อมูลใหม่ที่อาจจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในเอกสารการทะเบียนราษฎร ก็สามารถทำได้ ขอเพียงอย่างเดียว คือ นำเสนอข้อมูลด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความสุจริตเป็นที่ตั้ง กฎหมายย่อมให้การคุ้มครองทุกคนอยู่แล้ว

ตัวอย่างของความเห็นทางกฎหมาย

คำแนะนำและความเห็นทางกฎหมายในการการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)

ตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ และแก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๑

กรณีของ ○นาย ○นาง ○นางสาว ○ด.ช. ○ด.ญ. ○.....ม.

ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการเกิด

นางสาว ม. อ้างว่า มีพยานบุคคลที่ให้ข้อมูลว่า ตนเองเกิดที่บ้านเลขที่ ก. ถนนบางแสนล่าง ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ xx พฤศจิกายน ๒๕xx มีผู้รู้เห็นการเกิด คือ นาย ก. ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านและผู้รู้เห็นการเกิด เนื่องจากการดาของตนทำคลอดบุตรด้วยตนเอง มิได้มีบุคคลอื่นรู้เห็นการคลอดดังกล่าว และปัจจุบันนางสาว ม.ก็ไม่สามารถสืบค้นหาบุคคลที่เป็นมารดา และหรือบิดาได้ เนื่องจากนาย ก. ผู้เลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็กไม่สามารถให้ข้อมูลว่า บิดาและหรือมารดายังมีชีวิตอยู่ หรือไม่ อีกทั้งยังไม่สามารถจะหาพยานที่จะยืนยันเห็นว่า มารดาของตนตั้งครรภ์หรือเลี้ยงดูมาตั้งแต่วัยเยาว์

ข้อกฎหมาย

ในการปฏิบัติตามกฎหมายเรื่องนี้ มีทั้งกฎหมายหลักและกฎหมายรองแล้ว ยังมีหนังสือสั่งการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔^๑ และแก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑^๒

มาตรา ๒๐/๑ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลใด หรือ ให้กลุ่มบุคคลใดแปลงสัญชาติเป็นไทยได้ หรือกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น และบุคคลดังกล่าวจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำขอหนังสือรับรองการเกิดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

๒. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๓ และแก้ไขฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗^๔

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณี หรือของพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่า เป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือย หรือเพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริง หรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยาน หรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำ หรือทำความเข้าใจมีสิทธิได้รับค่าบ่วยการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๗ คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือ และการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือ ต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย และเหตุผลนั้น อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

(๒) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง

(๓) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

มาตรา ๓๙/๑ การออกคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือในเรื่องใด หากมิได้มีกฎหมาย หรือกฎหมายกำหนดระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นไว้เป็นประการอื่น ให้เจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองนั้น ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำขอ และเอกสารถูกต้องครบถ้วน

ให้เป็นหน้าที่ของผู้นับบัญชีขั้นเหนือขึ้นไปของเจ้าหน้าที่ ที่จะกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง

¹ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๐๓ ตอนที่ ๙๗ พ. เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๕

² ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๘ ก เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

³ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๐

⁴ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๑ ตอนที่ ๘๙ ก เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๘ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองใดไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยระบุข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

๓. พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘⁵
๔. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
๕. พระราชบัญญัติการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖⁶

มาตรา ๒๔ วรรคสองและวรรคสาม บัญญัติไว้ว่า

“ในกรณีที่เรื่องใดมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ และขั้นตอนการปฏิบัตินั้นต้องใช้ระยะเวลาเกินสิบห้าวัน ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจอนุญาต อนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบ ประกาศกำหนดระยะเวลาการพิจารณาไว้ให้ส่วนราชการอื่นทราบ

ส่วนราชการใดที่มีอำนาจอนุญาต อนุมัติ หรือให้ความเห็นชอบ มิได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หากเกิดความเสียหายใดขึ้น ให้ถือว่าข้าราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง และหัวหน้าส่วนราชการนั้น ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ความล่าช้านั้น มิได้เกิดขึ้นจากความรับผิดชอบของตน”

๖. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการโต้แย้งหรือชี้แจงข้อเท็จจริงการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑ .ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑⁷

๗. ประกาศสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑⁸

๘. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ ว ๘๔ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ แจ้งเวียนไปยังนายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งไปยังสำนักทะเบียนทุกแห่งศึกษา ทำความเข้าใจ และถือปฏิบัติตามประกาศสำนักทะเบียนกลางโดยเคร่งครัด

แนวทางในการดำเนินการ

ตามหนังสือที่สำนักทะเบียนกลางดังกล่าวข้างต้น ได้แจ้งเวียนไปยังนายทะเบียนทุกแห่งให้ศึกษา ทำความเข้าใจ และถือปฏิบัติตามประกาศสำนักทะเบียนกลางโดยเคร่งครัด นั้น มีขั้นตอนการรับคำร้องกำหนดไว้ชัดเจนว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง นั้น จะขอเรียบเรียงสรุปให้ทราบถึงกระบวนการที่กำหนดไว้โดยย่อ ดังนี้

๑. เมื่อผู้ประสงค์จะยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ฯ โดยอาศัยแนวทางตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ ว ๘๔ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ นั้น กำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องเตรียมพยานหลักฐานได้แก่ พยานเอกสารและพยานบุคคลที่จะกล่าวอ้างเพื่อนำสืบตามหลักการ “**ใครอ้างพยาน ผู้นั้นเป็นภาระในการนำสืบ**” ให้นายทะเบียนฯ หรือผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน เป็นผู้ทำการสอบสวน

๒. กระบวนการของสำนักทะเบียนจะเริ่มต้นที่ดำเนินการรับคำร้องเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร(ท.ร.๓๑)ตามกระบวนการที่กำหนดในระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แล้วส่งพิมพ์คำร้องให้ผู้ยื่นคำร้องลงนาม จึงจะถือว่า มีผู้ประสงค์จะร้องขอให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ ได้แก่ พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้น

๓. หลังจากนั้น จะเป็นขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยพิเคราะห์จากข้อมูลข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุน ประกอบในการใช้ดุลพินิจที่มีกับหลักกฎหมาย และบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สมบูรณ์ที่สุด โดยเฉพาะการ

⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๔ ก วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖ มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๖

⁷ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๙๖ ก เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑

สอบสวนพยานผู้นำเชื่อถือ ตามที่ปรากฏในประกาศสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑๖ ข้อ ๒.๓ วรรคสอง

๔. หลังจากที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองพิจารณาในลำดับแรกแล้ว มีหน้าที่จะต้องเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาทางปกครองโดยเร็ว เพื่อให้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกอบพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ นั่นคือ ต้องพิจารณาให้เสร็จสิ้นทุกกระบวนการภายใน ๓๐ วันนับจากที่ได้รับพยานหลักฐานครบถ้วนแล้ว

๕. ในการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง ไม่ว่าจะพิจารณาอย่างไร ผู้มีอำนาจจะต้องอาศัยฐานอำนาจที่ได้รับมาจากกฎหมาย เมื่อจะพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง “อนุญาต” หรือ “ไม่อนุญาต” จะต้องต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนอย่างชัดเจน

๖. หากพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง ผู้ที่จะลงนามออกคำสั่งทางปกครองจะต้องทรงอำนาจ ที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย นั่นคือ ถ้าผู้ลงนามเป็นนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุขเอง หรือผู้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ด้วยการมีคำสั่งของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ที่อ้างกฎหมายอย่างถูกต้อง ลงนามแต่งตั้งและมอบหมายโดยนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ที่มีอำนาจตามมาตรา ๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑๖ โดยกำหนดให้ใช้คำว่า “อนุญาต” หรือ “ไม่อนุญาต” ในคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษร ถ้า “ไม่อนุญาต” จะต้องปฏิบัติตามตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ เรื่องคำสั่งทางปกครองที่ต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่ง หรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่ง^๙ แล้วลงนาม พร้อมทั้งระบุชื่อ ชื่อสกุล พร้อมทั้งตำแหน่งที่ทรงอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ถ้าผู้ลงนามเป็นนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุขเอง หรือผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข ก็ต้องระบุตำแหน่งให้ถูกต้อง โดยให้ลงวันที่ออกคำสั่งทางปกครองไว้ให้ชัดเจนด้วย ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔

๗. หากผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครองพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองว่า “อนุญาต” ก็จะมีกระบวนการในการจัดทำหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ตามแบบที่กำหนดและกระบวนการที่กำหนดไว้ในระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยอัตโนมัติ เมื่อกระบวนการครบสมบูรณ์ได้ข้อความตามแบบที่กำหนดแล้ว ผู้ยื่นคำร้องลงนามในช่องว่างที่กำหนด จากนั้น ผู้มีอำนาจที่ลงนามออกคำสั่งทางปกครองในคำร้อง(ท.ร.๓๑)แล้ว ก็จะลงนามในจุดที่กำหนดท้ายแบบ ท.ร.๒๐/๑ พร้อมทั้งระบุชื่อตัว ชื่อสกุล ตำแหน่งและแสดงถึงอำนาจในตำแหน่งที่ลงนาม โดยไม่ต้องมีการประทับตราของหน่วยงาน เนื่องจากในแบบตามที่กำหนดในประกาศสำนักทะเบียนกลาง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑๖ มิได้ระบุไว้ แล้วมอบต้นฉบับให้ผู้ยื่นคำร้องไปลงนามรับเอกสารไปใช้ตามความประสงค์ เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการ

จากการที่ให้คำแนะนำต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและนายทะเบียนของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข มาตามลำดับ ก็เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งของผู้ยื่นคำร้อง เจ้าหน้าที่ผู้จัดทำคำสั่งทางปกครอง และนายทะเบียนของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองแสนสุข

ลงชื่อ ผู้จัดทำคำแนะนำและความเห็นทางกฎหมาย
(นายมานะ จามเณตร์)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ

รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๘

^๙ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๘๔ ง เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๓

น้องอะดาวฯ และเพื่อนอีกหลายคน...ที่รอคอยความหวัง

วันหนึ่ง ระหว่างที่นั่งทำงานแบบมีสมาธิ งานกำลังไหลรื่น พลันเสียงก็มีข้อความเข้ามาทักทายขอเป็นเพื่อนในแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก(Facebook)ที่เปิดให้คำปรึกษาและสื่อสารเรื่องราวของเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติในชื่อ “Stateless Child” บุคคลที่ติดต่อเข้ามาใช้ชื่อที่อ่านได้ว่า “อะดาว...(ขอสงวนชื่อสกุล)” จากนั้น ก็ตอบรับเป็นเพื่อนตามปกติ อีกไม่นานนักก็มีเสียง “ติ๊ง” อันเกิดจากที่มีข้อความทักทายเข้ามาในระบบรับฝากข้อความขอคำปรึกษา โดยบอกว่า เธอเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ได้เลขประจำตัวประชาชนระหว่างที่เรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมที่จังหวัดตราด ตอนนี้อยู่ชั้นปีที่ ๔ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาปัตตานี มีกำหนดการเดินทางไปแข่งขันฝีมือทางวิชาชีพที่ประเทศกัมพูชา และเวียดนามแต่ด้วยเหตุที่มีบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ไม่สามารถไปพร้อมกับเพื่อนๆ ร่วมทีม จึงขอคำอธิบายวิธีการและกระบวนการที่จะเดินทางไปออกนอกประเทศและกลับเข้ามาอาศัยอยู่เหมือนเดิม หลังจากที่เสร็จภารกิจการแข่งขันทักษะแล้ว กระผมไม่เคยรู้จักกับน้องอะดาวฯ มาก่อน ไม่เคยเห็นหน้ากัน ได้แต่สนทนากันผ่านระบบสื่อสารสังคมและคุยทางโทรศัพท์กันบ้างเท่านั้น

กระบวนการช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาให้กับน้องอะดาวฯ ไม่ต่างจากเรื่องของน้อง“หม่อง ทองดี” ในส่วนของการดำเนินงานน้องอะดาวฯ ตามคำแนะนำครบถ้วนทุกกระบวนการ และวันที่รอคอยก็มาถึง คือวันที่น้องอะดาวฯ ไปรับหนังสืออนุญาตจากปลัดกระทรวงมหาดไทยที่ส่งถึงหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่ง ต้องใช้แสดงต่อหน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุญาตให้ออกนอกประเทศ และกลับเข้ามาอยู่ดังเดิม

สำหรับการติดต่อขอทำหนังสือเดินทางที่กรมการกงสุล ถนนแจ้งวัฒนะ ผมได้มีโอกาสพบน้องอะดาวฯ เป็นครั้งแรก และภารกิจก็สำเร็จลงด้วยการได้รับการจัดทำเอกสารเดินทางสำหรับคนต่างด้าว(Travel Document for Aliens:T.D.) หลังจากนั้น น้องอะดาวฯ ก็นำเอกสารการเดินทางไปขออนุญาตเข้าประเทศที่ต้องการไปจนครบทุกประเทศอย่างสมบูรณ์ และได้เดินทางไป - กลับสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผลการเดินทางไปและกลับมาราวประสพผลมากกว่าที่น้องอะดาวฯ จะเก็บเกี่ยวประสบการณ์ไว้ทั้งหมด และเป็นพันธะสัญญาทางใจว่า จะต้องช่วยบันทึกองค์ความรู้ในการทำเรื่องเพื่อเดินทางไป พบเห็นอะไรบ้าง จนกระทั่งเสร็จภารกิจเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้เช่นเดิม เรื่องนี้มีประเด็นที่จะจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับ และมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ยากอยู่เหมือนกัน เพราะเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ไปพบน้องเบล แห่งโรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคมได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันปาฐกถาขององค์กรรัฐวิสาหกิจใหญ่จะได้โอกาสไปชื่องงและสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ นี้ เลยให้น้องอะดาวฯ แนะนำน้องเบล...ตอนนี้อยู่ผลอยู่ คาดว่า จะได้รับอนุญาตไปอย่างสะดวกเช่นกัน

ย้อนกลับมาเรื่องของน้องอะดาวฯ หลังจากที่เดินทางกลับมาศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จากมหาวิทยาลัยบูรพาปัตตานีไปเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ด้วยทุนการศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพาปัตตานี และขณะที่เรียบเรียงเรื่องเล่าอยู่นี้ น้องอะดาวฯ ก็ได้รับทุนของมหาวิทยาลัยบูรพาปัตตานี ศึกษาต่อในชั้นปริญญาโทวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตต่อไปอีก ลองมานึกถึงบุคลากรทางวิศวกรรมที่จะมีในอนาคตนี้ กว่าจะสร้างมาได้แต่ละคนต้องลงทุนไปไม่น้อย

วันหนึ่งน้องอะดาวฯ ได้สอบถามถึงการกำหนดสถานะบุคคล หลังจากที่สนทนากันหลายครั้ง จึงทราบว่า น้องอะดาวฯ เกิดที่โรงพยาบาลบ่อไร่ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในคราวที่มีกำหนดจัดประชุมกับนายอำเภอบ่อไร่ นายทะเบียนบุคลากรทางทะเบียนและกำนัน ผู้ใหญ่บ้านของอำเภอบ่อไร่ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ได้นำเสนอเรื่องของน้องอะดาวฯ โดยมีมารดา น้องชาย พร้อมญาติ และบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยเมื่อครั้งมารดาที่ยังอาศัยอยู่ที่ในเขตตำบลบ่อพลอย มาแสดงให้เห็น เพื่อจะยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) เพราะมีข้อมูลว่า น้องอะดาวฯ เกิดเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๔ ซึ่งจะเข้าเกณฑ์ของการขอลงรายการสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑

เมื่อปลายวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙ หลังการประชุมกับนายอำเภอบ่อไร่บนที่ว่ากล่าวอำเภอบ่อไร่แล้ว กระผม นัดน้องอะดาวและมารดาไปสืบค้นหาข้อมูล ณ ห้องคลอดโรงพยาบาลบ่อไร่ แม้ว่ายังไม่ได้เรื่องอะไรมากมาย แต่ก็มี โอกาสได้ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) ต่อนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ่อพลอยแล้ว ตามคำร้อง ที่ ๙/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙ พร้อมทั้งมีการนัดหมายสอบสวนปากคำพยานบุคคลและสืบค้นพยานหลัก สถานอื่นๆ ที่อยู่ระหว่างการรวบรวม คงจะมีผลการดำเนินการในไม่ช้านี้ เพราะระหว่างที่ติดต่องานอยู่ที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ่อพลอย มีคุณป้าที่รู้จักน้องอะดาวฯ พร้อมมารดาในช่วงชีวิตวัยเด็ก เพราะคุ้นเคยอยู่ในซอยบ้านเดียวกัน มาติดต่อราชการ โดยมีภาพถ่ายในวัยเยาว์ของน้องอะดาวฯ มาหน้า ซึ่งคุณป้าผู้นั้น มีภาพถ่ายแบบสีร่วมอยู่ในแฟ้มปีงานวัน แม่แห่งชาติ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๙ ที่จัดขึ้นเมื่อน้องอะดาวฯ อายุไม่เกิน ๕ ปี โดยมีป้าที่เลี้ยงมาตั้งแต่เป็นทารกนึ่ง บนมกั้อในฐานะแม่ เพราะแม่ของอะดาวฯ ต้องไปรับจ้างทำงานในถิ่นอื่น นอกจากนั้นแล้ว ระหว่างที่สนทนากันอยู่นั้น ก็ ยังมีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ่อพลอย ที่รู้จักและคุ้นเคยกับมารดาของน้องอะดาวฯ มาแวะทักทาย เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ แม้จะไม่บ่งชี้อย่างชัดเจนว่า น้องอะดาวฯ เกิดที่โรงพยาบาลบ่อไร่ จริงหรือไม่ แต่อย่างน้อยก็เป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า มารดาของ น้องอะดาวฯ เคยมีชีวิตอยู่ที่ในเขตตำบลบ่อพลอยในช่วงชีวิตหนึ่ง เพราะแม่เวลาจะผ่านไปถึง ๒๐ ปี เมื่อบุคคลที่คุ้นเคย รู้จักกันแวะเวียนมาพบ ยังคงจำกันได้อยู่ จึงอาจจะเป็นแนวทางให้ปลัดเทศบาลในฐานะนายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาล ตำบลบ่อพลอยได้พิจารณาพยานหลักฐานที่อาจจะนำไปสู่การพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น

บรรยากาศของการสืบค้นหาข้อมูลสถานที่เกิด และพยานบุคคลที่รู้จัก น่าจะเชื่อมโยงวัน เวลา สถานที่ และบุคคลในอดีต เพื่อยืนยันการเกิดในราชอาณาจักรไทย

นอกเหนือจากน้องอะตอมฯ แล้ว ในวันเดียวกันยังมีครอบครัวของลุงวง ผู้มีเชื้อสายไทยจากเกาะกงแห่งบ้านคลอง
สนหรือมลุก ๔ คน น้องสไปแพร คนไร้รัฐ น้องสาวตรี ที่จำต้องไปขึ้นทะเบียนแรงงานและพี่ๆ อีกสามคนที่ไร้รัฐ บุคคล
ที่กล่าวถึงนี้ นั้น อยู่ระหว่างเป็นภาระในการเตรียมข้อมูล เพื่อหาพยานบุคคลที่ยืนยันการเป็นพยาน โดยต้องหาชื่อ ชื่อ
สกุล เลขประจำตัวประชาชนและหมายเลขโทรศัพท์มาให้อีกข้อมูลต่อกระผม เพื่อนำไปสู่การให้คำแนะนำในลำดับต่อไป ได้แก่

1. พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่รู้เห็นตั้งแต่ตอนที่มารดาตั้งครรภ์ อย่างละ ๒ คน
2. พยานที่เป็นผู้ทำคลอดและผู้รู้เห็นการเกิด อย่างน้อย ๒-๓ คน
3. พยานที่เห็นภายหลังการคลอดของมารดา และเห็นว่าเป็นมารดากับบุตรกันมาตั้งแต่วัยเยาว์ ถึงตอนโตจน

ระยะเวลา^๕ อย่างน้อย ๒ คน

บุคคลที่กล่าวมาแล้วไม่ว่าจะเป็นน้องอะดาวฯ หรือใครก็ตาม ล้วนแล้วแต่ มีความสามารถ มีความพร้อมที่จะนำเรื่องของตนเองและครอบครัวมานำเสนอต่อนายทะเบียนฯ เพื่อให้พิสูจนพยานหลักฐานที่จะนำไปสู่กระบวนการออกหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)ได้อย่างเสมอภาค ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมนิดๆ แม้แต่บาทเดียว ส่วนกระบวนการนำสืบ การนำเสนอพยานที่อ้างตกเป็นภาระของผู้ยื่นคำร้องขอพิสูจนอยู่แล้ว กรณีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ จึงเป็นความมั่นใจได้ส่วนหนึ่งว่า จะได้รับความเป็นธรรมภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

ทบทวนองค์ความรู้...เรียนรู้มาแล้ว เข้าใจมากขึ้นเรื่อยๆ

This image shows a full page of a document template designed for handwritten notes or essays. It features approximately 28 evenly spaced, thin horizontal grey lines across the entire width of the page. The margins are consistent on all sides, providing ample space for writing. There are no pre-printed questions, headings, or other markings on the page.

ประโยชน์ของหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)

ในอดีต สิ่งที่เป็นเรื่องที่นับว่า ยุ่งยากของบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เมื่อมีบุตรเกิดในราชอาณาจักรไทย มีทั้งที่สามารถแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนได้ มีเอกสารแสดงการเกิด มีการบันทึกข้อมูลบุคคลไว้อย่างครบถ้วน ส่วนจะได้รับการกำหนดสถานะบุคคลอย่างไร เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับกรมการปกครอง หรือรัฐบาลมีนโยบายอย่างไร นั่นคือ สิ่งที่สามารถแจ้งการเกิดบุตร หรือหลานของตนเองได้ อาจจะเป็นเพราะสื่อสารกันได้ มีความเข้าใจ หรือมีบุคคลสัญชาติไทยให้ความช่วยเหลือ อาจจะเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่กับครอบครัวคนไทย จึงสำเร็จได้ไม่ยาก ส่วนใครที่เป็นบุคคลต่างด้าวเข้ามาอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยแบบไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่สามารถไปแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนได้ หลายรายเป็นไปตามที่นำเสนอไว้ในหัวข้อแรกๆ แล้ว ว่า มีกฎกระทรวงที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศ ยกเว้นไม่ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนราชการของไทย แต่การณดังกล่าวนั้น ไม่ได้หยุดปัญหาไว้แค่นั้น เรื่องราวอาจจะตามติดตัวเด็กจนกระทั่งเติบโต ถ้าอยู่ในครอบครัวที่มีบิดา มารดา หรือญาติพี่น้องที่มีข้อมูลครบถ้วน มีพยานเอกสารที่ยังเก็บรักษาไว้อยู่คอยดูแลกันมาตลอดคงช่วยเหลือกันได้ง่ายพอสมควร แต่ถ้าใครที่ไม่มีข้อมูล ไม่มีครอบครัวช่วยดูแล นี่แหละเรื่องยากล่ะ แต่เรื่องราวก็ไม่ได้สิ้นสุด ไม่ได้หมดความหวังไปเสียทีเดียว

วันนี้ หากมีใครที่ยืนยันด้วยพยานหลักฐานที่ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้เชี่ยวชาญ ระบุได้ว่าเกิดในราชอาณาจักรไทยจริง พร้อมทั้งจะนำสืบ พิสูจน์กัน มาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ มาเป็นตัวอย่างแล้ว ส่วนกระบวนการที่จะทำอะไรให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน และกระบวนการวินิจฉัยดำเนินการต่างๆ ได้นำเสนอให้เรียนรู้มาก่อนหน้านี้แล้ว กระบวนการคงไม่ยาก เมื่อศึกษามาถึงตรงนี้ คงต้องการอยากทราบ ว่า เมื่อได้ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” แล้วจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

เรื่องนี้ ถ้าไม่เล่าคงจะไม่ได้ แม้ว่าหลายคนคงรู้และนำไปใช้ประโยชน์มาแล้ว จากเรื่องเล่า เช่นเรื่องของ “วิชัย ที่ไม่ไกลเกินเอื้อม” เรื่องของ “น้องผู้หญิง...ผู้กล้าหาญ” “น้องมาย” ที่ได้รับหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)แล้ว ส่วน “น้องอะดาว” น้องสาวตรี” และอีกหลายคนที่กำลังดำเนินเรื่อง หรือเตรียมจะยื่นเรื่องในอนาคตอันใกล้ มีอย่างน้อยจากเรื่องที่เล่ามา ๒ คนที่นำ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” ไปใช้ประโยชน์และได้รับการกำหนดสถานะบุคคลให้มีสัญชาติไทยแล้ว ส่วนคนที่เหลือจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรนั้น มาดูประโยชน์ของ “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑)” กันเลยครี

1. นำไปใช้เป็นหลักฐานแสดงว่า “เกิดในราชอาณาจักรไทย” จริงๆ เพราะเอกสารมหาดินดังกล่าวดังออกโดยนายทะเบียนฯ ที่มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร เช่นเดียวกับการออกสูติบัตร เพราะฉะนั้น จึงสามารถตีความได้ว่า “หนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.๒๐/๑) มีศักดิ์เทียบได้เท่ากับสูติบัตร”

2. นำไปใช้เป็นหลักฐานในการประกอบคำร้องขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ สำหรับบุตรบุคคลต่างด้าวทุกคนที่เกิดภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และรุ่นหลานที่เกิดถึงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ อำนาจในการพิจารณาเป็นของนายอำเภอทั่วประเทศ หรือผู้ว่าราชการเขตในกรุงเทพมหานคร

3. นำไปใช้เป็นหลักฐานในการประกอบคำร้องขอสัญชาติไทยตามมาตรา ๗ ทวิวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ ๔) พ.ศ.๒๕๕๑ ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ สำหรับบุตรบุคคลต่างด้าว ๑๘ กลุ่มและบุคคล ๓ กลุ่มที่เกิดภายในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ อำนาจในการพิจารณาเป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด หรืออธิบดีกรมการปกครองในกรุงเทพมหานครไปพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีคุณสมบัติครบตามมติคณะรัฐมนตรีนี้คือ เจตนารมณ์หลักที่สำคัญ อันเป็นหัวใจของการบัญญัติมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ ที่จะแก้ไขปัญหามูลของบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย แต่ยังไม่มียกเอกสารสำคัญที่เรียกว่า “สูติบัตร”

เลขประจำตัวประชาชน ความหมายและความเข้าใจ

เกริ่นนำ

ประชากร(Populations) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของความเป็นรัฐ แต่ละรัฐมีระบบการจัดการประชากร ไม่ว่าจะเพื่อเหตุผลใดก็ตาม แต่ที่เหมือนกัน คือ การนับจำนวนแล้วบันทึกข้อมูลไว้ในรูปแบบต่างๆ ในอดีตมีการบันทึกด้วยมือ แล้วมาเปลี่ยนเป็นใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีบันทึก ปัจจุบันหลายประเทศกำหนดรหัสประจำตัวประชากรด้วยการให้เลขสำหรับแต่ละคน ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับการวางระบบตามจำนวนประชากรของประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน กำหนดเลข 20 หลัก ประเทศไทย กำหนดเลข 13 หลัก เป็นต้น และในอนาคตประเทศที่อยู่ในแถบภูมิภาคเดียวกันอาจจะมีการรวมประชากรของแต่ละภูมิภาคเป็นแนวทางเดียวกัน แถบภูมิภาคอาเซียน 10 ประเทศ อาจกำหนดเลข 18 หลักสำหรับประชากรเมื่อทั้ง 10 ประเทศรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ หรืออาจจะเป็นรูปแบบอื่นก็เป็นไปได้

การที่รัฐบาลในแต่ละประเทศกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้กับประชากรที่อาศัยอยู่ในดินแดนแต่ละรัฐนั้น มีความสำคัญและจำเป็นๆ อย่างมาก เพราะการที่รัฐใดรัฐหนึ่งให้การยอมรับว่า บุคคลที่อาศัย หรือเกิดมาในดินแดนของรัฐนั้น ถือเป็นการปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน((Universal declaration of Human Rights หรือ UDHR) มีประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติเกือบ 200 ประเทศให้การรับรองในการประชุมเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491) ซึ่งผลใช้บังคับมาแล้วกว่า 65 ปี โดยมีข้อบัญญัติในข้อ 6 ว่า **“ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย”** ส่วนการจัดการที่จะมีการยอมรับการเป็นบุคคลนั้น ทั้งรัฐธรรมนูญของหลายๆ รัฐ รวมถึงของประเทศไทย ต่างก็ต้องบัญญัติให้มีการคุ้มครองประชากรในฐานะการเป็น“บุคคล”ด้วย และกฎหมายของประเทศไทยส่วนใหญ่ได้มีการบัญญัติไว้แล้ว โดยได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 15 ว่า **“สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย”** ฉะนั้น รัฐจึงมีหน้าที่เข้ามาดูแลประชากรที่อาศัยอยู่ในรัฐทุกคน ไม่ว่าจะเป็ใคร

กระบวนการที่รัฐจัดการข้อมูลของประชากรของรัฐ ส่วนหนึ่งก็เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาประเทศ นำไปให้บริการสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ถ้าท้องที่ หรือท้องถิ่นไม่มีศักยภาพในการดำรงชีพ มีความเหมาะสมที่จะเป็นที่อยู่อาศัย ประกอบธุรกิจ ย่อมมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือหากจุดใดที่ประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย รัฐก็ไม่อาจจะเลือกปฏิบัติในการพัฒนา หรือให้บริการสาธารณะได้ เพราะรัฐมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะหรือแม้แต่ประชากรของประเทศไปอาศัยในดินแดนต่างประเทศ ไม่อย่างจะเป็นการชั่วคราว หรือถาวร ตราบเท่าที่ยังไม่สูญเสียสัญชาติ หรือเสียสัญชาติไทย ยังถือเป็นประชากรที่รัฐต้องเข้าไปคุ้มครอง ยิ่งประชากรที่ยังอาศัยอยู่ในประเทศยังต้องรับผิดชอบ เพราะบุคคลทุกคนถูกรัฐเก็บภาษีเข้าคลัง ไม่ว่าจะเป็ภาษีทางตรง หรือทางอ้อม จะเสียมากหรือน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับการบริโภคของแต่ละคน ไม่มีใครที่รอดพ้นจากการเสียภาษีให้รัฐ ที่ถือเป็นหน้าที่ของประชากรส่วนหนึ่งตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐจะตอบแทนประชากรที่เสียภาษีให้รัฐอย่างไร เหมาะสมและคุ้มค่ากับภาษีที่จัดเก็บไปหรือไม่ สิ่งหนึ่งที่สัมผัสได้ คือ ประโยชน์จากการจัดเก็บข้อมูลด้วยการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน แล้วนำมาพัฒนา แบ่งปัน เผยแพร่ให้ได้ใช้ร่วมกัน และเลขประจำตัวประชาชน ข้อมูล รายการบุคคล ถือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะต้องปรับปรุงให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเสมอ

ที่มาและอนาคตของเลขประจำตัวประชาชน

เมื่อวิทยาการของเครื่องบันทึกข้อมูลและนำมาประมวลผล ซึ่งต่อมาเรียกว่า เครื่องคอมพิวเตอร์ มีพัฒนาการที่จะจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลต่างๆ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอขอความเห็นชอบและขออนุมัติโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชน โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2525 ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ มีหลักการที่จะจัดตั้งคลังข้อมูลเกี่ยวกับประวัติทางทะเบียนราษฎรของประชาชนทั้งประเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ด้วยการกำหนดเลขประจำตัวให้แก่ประชาชนไว้เลข 13 หลัก ตามรายชื่อของผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทุกแบบที่มีชื่ออยู่ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2527 ด้วยกำหนดเลขประจำตัวฯ ด้วยเครื่องจักรแล้วพิมพ์เลขฯ แจกจ่ายไปจากสำนักงานทะเบียนกลาง แล้วให้แต่ละสำนักงานทะเบียนกรอกรายการแต่ละบุคคลจากทะเบียนบ้าน ฉบับ พ.ศ.2515 ที่ยังไม่มีเลข ใส่ลงในทะเบียนบ้าน ฉบับ พ.ศ.2526 ที่มีช่องรายการเลข 13 หลัก จากนั้น มีการถ่ายเอกสารทะเบียนบ้านที่มีรายชื่อและเลข 13 หลักของทะเบียนบ้านทุกฉบับ นำมาให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานทะเบียนกลางบันทึกข้อมูล และกำหนดเลข 13 หลักในสูติบัตรที่ออกให้ใหม่สำหรับบุคคลที่ได้รับสูติบัตรที่แจ้งการเกิดตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2527 เป็นต้นมารวมเรียกว่าฐานข้อมูลระบบทะเบียนประวัติราษฎร ซึ่งมีพัฒนาการในการจัดพิมพ์ทะเบียนบ้านด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์จากแผ่นใหญ่ใน พ.ศ.2531 และเปลี่ยนมาเป็นแบบสมุดคล้ายสมุดฝาก ถอนเงินของธนาคาร

ในการนำระบบทะเบียนประวัติราษฎรในยุคแรกๆ ที่มีระบบการบันทึกและประมวลผลข้อมูลของส่วนราชการที่ใช้โปรแกรมคำสั่ง หรือการประมวลผลที่ต่างกัน ไม่สามารถเชื่อมโยง ถ่ายทอด หรือประมวลผลได้ เมื่อวันที่ระบบโปรแกรมคำสั่งที่ส่วนราชการและภาคเอกชนมีความใกล้เคียงกัน และเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคการใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology หรือ ICT) ที่มีศักยภาพ มีความสามารถมากขึ้น จึงได้มีการนำฐานข้อมูลระบบทะเบียนประวัติราษฎรไปใช้ประโยชน์นับต่อจากระบบการทะเบียนราษฎร ไปสู่ฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบที่เชื่อมกันได้ทุกสำนักงานทะเบียนอำเภอ และสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เกิดประโยชน์ในการบริการประชาชน โดยมีหน่วยราชการและภาคเอกชนเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย นำไปสู่การพัฒนาประเทศได้สมดังเจตนาที่ตั้งไว้เมื่อ 30 ปีมาแล้ว ตัวอย่างเช่นระบบเลขของผู้เสียภาษีเงินได้ส่วนบุคคล ก็ยกเลิกเลขในระบบเดิมมาใช้เลข 13 หลักแทนแล้ว การตรวจสอบสิทธิในการเข้าถึงการสาธารณสุข ก็ใช้รายการบุคคลจากเลข 13 หลักมาตั้งแต่เริ่มดำเนินการ และกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ก็นำเอาฐานข้อมูลไปพิจารณาออกหนังสือเดินทาง(passport) ให้กับบุคคลทั้งเอกชนและข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อยืนยันบุคคลว่าเป็นประชากรของประเทศไทย

แม้ว่า วันนี้ หรือในอนาคต ระบบทะเบียนประวัติราษฎร และระบบทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน ที่ดำเนินการด้วยเลข 13 หลักอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้ระบบที่สิ้นเปลืองกระดาษ ไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในบางเรื่อง ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดจากกฎหมาย ระเบียน สามารถดำเนินการด้วยตนเองผ่านเครื่องจักร หรือไม่จำเป็นต้องมีเอกสารใดๆ แสดงตน แต่ให้เอกลักษณ์ของบุคคลเป็นเครื่องมือใช้ในการตรวจสอบ ก็เป็นเรื่องที่อาจจะเป็นไปได้

“ความเข้าใจ” ใช้เลขประจำตัวประชาชนให้คุ้มค่า

เมื่อรัฐให้ความสำคัญ จัดระบบการจัดการประชาชนด้วยการกำหนดเลขประจำตัวประชาชน และลงทุนไปในแต่ละปีด้วยงบประมาณมิใช่น้อย เช่นนี้แล้ว บุคลากรของรัฐ หรือองค์กรภาคประชาชน หรือแม้แต่ตัวประชากรของรัฐเอง ที่ต้องใช้อ้างอิงอยู่เสมอ และหรือใช้เลขประจำตัวประชาชนเป็นประจำ มีทั้งผู้ที่สนใจที่จะเรียนรู้ว่า ตัวเลขชุดดังกล่าวที่เป็นของตนเอง หรือของบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้อง นำไปใช้นั้น มีสิ่งใดที่ควรค่าแก่ความเข้าใจบ้าง หรืออาจจะผู้ที่ไม่สนใจ ไม่ต้องการรับรู้ ซึ่งอาจจะเกิดความไม่เข้าใจตามมา ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับโอกาสและความจำเป็น ที่เป็นปัจจัย หรือเป็นแรงจูงใจให้ใฝ่ใถ่อยากจะทราบ โดยทั่วๆ ไป มีผู้ที่เข้าใจน้อยมาก ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน ที่อาจมีความจำเป็นต้องใช้เลขประจำตัวประชาชน เพื่อการเข้าถึงสิทธิในบางประการที่มีการกำหนดให้ระบุเลขประจำตัวประชาชน

ของตนเอง เช่น การลงทะเบียนเข้าใช้ระบบ ICT หลายเรื่อง หากเข้าใจ หรือมีเทคนิคช่วยจำเลขประจำตัวประชาชนที่มีมากถึง 13 หลักของตนเองได้ ก็เกิดความสะดวก ไม่สับสน แม้ว่าจะไม่ต้องหยิบบัตรประจำตัวออกมาดู และถ้าหากบัตรประจำตัวหาย ความจำลึ้มเลื่อน ตัวเลขประจำตัวประชาชนที่ไม่มีบันทึกอยู่ในขณะที่ต้องการใช้ ซึ่งบุคคลอื่นอาจจะไม่ทราบ อาจจะต้องเสียเวลารอคอย หรือเสียโอกาสในบางเรื่อง จึงขอแนะนำ ถ้าหากเป็นไปได้ ขอให้ท่านจดเลขประจำตัวประชาชนเป็นการทดแทนความทรงจำไว้ในแหล่งที่จะสืบค้นได้ง่าย แต่ทั้งนี้ ทั้งนั้น ท่านก็ต้องระมัดระวัง ในการเปิดเผยความลับของเลขประจำตัวประชาชนของท่านด้วย เพราะอาจจะทำให้มีบุคคลอื่นนำไปใช้ในทางมิชอบ เกิดความเสียหายได้

ท่านทราบหรือจำได้ หรือไม่ว่า เลขประจำตัวประชาชน 13 หลักของท่าน มีเลขอะไรบ้าง

แล้วคนใกล้ชิดของท่านล่ะ

ท่านทราบหรือไม่ ถ้าทราบ คือ

เลขประจำตัวประชาชน“ความหมาย”

จากเลขประจำตัวประชาชน หรือเลข 13 หลัก ที่ท่านมีอยู่ดังกล่าวข้างต้นแล้ว คงต้องการทราบความหมายกันแล้วว่า มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง

กำหนดโดยระเบียบ ที่ได้รับอำนาจมาจากกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ 152 วิธีการจัดทำและควบคุมทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ให้เป็นไปตามวิธีการที่สำนักทะเบียนกลางกำหนด

(1) เลขประจำตัวประชาชน มี 13 หลัก แบ่งออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 มี 1 หลัก หมายถึง ประเภทบุคคลซึ่งมี 8 ประเภท

ส่วนที่ 2 มี 4 หลัก หมายถึง สำนักทะเบียนที่ออกเลขประจำตัวให้กับประชาชน

ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 รวมกันมี 7 หลัก หมายถึง ลำดับที่ของบุคคลในแต่ละประเภทของแต่ละสำนักทะเบียน

ส่วนที่ 5 มี 1 หลัก หมายถึงเลขตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวประชาชนทั้งหมด

(2) ประเภทของบุคคลที่อยู่ในระบบทะเบียนราษฎร แบ่งออกเป็น 8 ประเภท

ประเภทที่ 1 ได้แก่ คนที่เกิดและมีสัญชาติไทย ได้แจ้งการเกิดภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

ประเภทที่ 2 ได้แก่ คนที่เกิดและมีสัญชาติไทย ได้แจ้งการเกิดเกินกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

ประเภทที่ 3 ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวซึ่งมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียน

บ้านก่อนวันที่ 31 พฤษภาคม 2527

ประเภทที่ 4 ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและได้มีการย้ายเข้าในทะเบียน

บ้านขณะยังไม่มีเลขประจำตัวประชาชน (ระหว่างวันที่ 1 มกราคม-31 พฤษภาคม 2527)

ประเภทที่ 5 ได้แก่ คนไทยและคนต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวที่ได้รับอนุมัติให้เพิ่มชื่อ-รายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน

ประเภทที่ 6 ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายในลักษณะชั่วคราว และคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเภทที่ 7 ได้แก่ บุตรของบุคคลประเภทที่ ๖ ซึ่งเกิดในประเทศไทย

ประเภทที่ 8 ได้แก่ บุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยหรือบุคคลที่ได้รับสัญชาติไทย

ตามกฎหมาย

ถ้าท่านมีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักตามที่กรอกมาก่อนหน้านี้แล้ว หากจะทำความเข้าใจให้ง่ายขึ้น ขอให้ท่านกรอกเลขประจำตัวประชาชนที่มีอยู่อีกครั้ง หรือเลขชุดใหม่ อาจจะทำให้เห็นภาพและเข้าใจมากขึ้น

เลขเดิม (ถ้ามี)

เลขใหม่ (ถ้ามี)

เพื่อเป็นการย้ำให้เข้าใจ ท่านกรอกได้อีก

ท่านเคยเห็นข้อความตามระเบียบดังกล่าว หรือไม่ และเมื่อเห็นแล้ว ท่านเข้าใจความหมายจากบทบัญญัติดังกล่าวอย่างไร สามารถนำมาเทียบกับเลขที่ท่านมีอยู่ได้เข้าใจ หรือไม่

ข้อความที่กล่าวไว้ในข้อ 152 นับว่าเป็นการทำความเข้าใจ และสื่อความหมายได้ไม่ยาก สำหรับบุคคลที่ใช้งานบ่อยๆ หรือผ่านการเรียนรู้มาระดับหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น เพราะบางคำเป็นภาษากฎหมาย ซึ่งจะขออธิบายตั้งแต่กรอบแรกด้านซ้ายมือที่มีตัวเลขหลักเดียว โดยยกมาจากระเบียบฯ ข้อ 152(2) ที่กล่าวถึงบุคคล 8 ประเภทที่จะนำมาใส่ในช่องแรก แต่ในคำอธิบายครั้งนี้ จะขอใช้คำว่า **“บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 1-8 หรือเลขอื่นๆ”** ที่กำหนดเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนที่ใส่เลขส่วนแรกเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ

ข้อสังเกตที่ 1 เลขในส่วนแรกเป็น **“บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 1-8”** (หรือเลขอื่นๆที่จะอธิบายเพิ่ม)

1

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 1 หมายถึง บุคคลที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2526 ถึงปัจจุบันและในอนาคต (หากยังไม่มีเปลี่ยนแปลง) หากพิจารณาตามคุณสมบัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแล้ว **เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย** ได้แจ้งการเกิดต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด คือ 15 วันนับตั้งแต่เกิด ซึ่งอาจจะแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำตำบลหมู่บ้าน(ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันที่มีอำนาจเฉพาะในเขตหมู่บ้านของกำนัน) ได้รับการออกสูติบัตร(ท.ร.1) จากนายทะเบียน ณ ท้องที่เขตความรับผิดชอบของแต่ละสำนักทะเบียน หรือการแจ้งเกิดต่างท้องที่เกิด ตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการแจ้งเกิดต่างท้องที่พ.ศ. 2551 และกำหนดเลขประจำตัวประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลเข้าในฐานข้อมูลการทะเบียนประวัติราษฎร มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)

2

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 2 หมายถึง บุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ 16 ธันวาคม 2526 ถึงวันที่ปัจจุบัน(และอาจจะหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย) ไม่ว่าจะนานเพียงใด หากพิจารณาตามคุณสมบัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแล้ว **เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย** แต่ไม่ได้แจ้งการเกิดภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด คือ 15 วันนับตั้งแต่เกิด เมื่อประสงค์จะดำเนินการตามกฎหมาย ก็สามารถที่จะแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนทั้งในท้องที่ๆ เกิด และต่างสำนักทะเบียนท้องที่ๆ เกิดได้ ตามที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551 พร้อมทั้งการออกกฎกระทรวงและมีการสั่งการไปยังทุกสำนักทะเบียนแล้ว **โดยไม่มีกีดกันเพดานอายุการรับแจ้งการเกิดเกินกำหนด** ขอเพียงสามารถหาพยานหลักฐานเพื่อนำสืบต่อนายทะเบียนให้ได้ว่า เกิดในประเทศไทย และมีสัญชาติไทยเท่านั้น หากผู้มีอำนาจซึ่งมีการแบ่งไว้แล้วว่า ถ้าผู้ต้องการจะแจ้งการเกิดเกินกำหนดอายุไม่เกิน 7 ปีเป็นอำนาจของนายทะเบียนจะพิจารณาอนุญาต แต่ถ้าเกินกว่า 7 ปีขึ้นไป เป็นอำนาจการอนุมัติของนายอำเภอ เมื่อผู้มีอำนาจอนุญาต/อนุมัติแล้ว จะได้รับการออกการออกสูติบัตร(ท.ร.2)และกำหนดเลขประจำตัวประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลเข้าในฐานข้อมูลการทะเบียนประวัติราษฎร มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ซึ่งอาจจะถูกปรับในข้อหาไม่แจ้งการเกิดภายในกำหนด แต่ถ้าแจ้งการเกิดเกินกว่า 10 ปีหลังจากเกิด อายุความก็จะสิ้นสุดไป

3									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 3 หมายถึง **บุคคลที่มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ก่อนวันที่ 31 พฤษภาคม 2527 มี 2 กลุ่ม คือ**

1. **บุคคลที่มีสัญชาติไทย**
2. **บุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว**

โดยเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลกลุ่มนี้ จะถูกบันทึกไว้จากการคัดลอกรายการจากทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ฉบับ พ.ศ.2515 เข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ฉบับ พ.ศ.2526 ที่มีช่องรายการเลขประจำตัวประชาชนในรายการของแต่ละบุคคล ที่ระดมคัดลอกและกำหนดเลขประจำตัวประชาชนถึงเพียงวันที่ 31 พฤษภาคม 2527 เท่านั้น จะไม่มีการกำหนดให้กับบุคคลที่ยังไม่มีชื่อ-รายการบุคคลในฐานะข้อมูลการทะเบียนฯ อีกแล้ว

แล้วจะทราบได้อย่างไรว่า บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 3 เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือไม่ โดยหลักก็ให้พิจารณาจากการมีบัตรประจำตัวประชาชน เพราะกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน บัญญัติไว้ว่า “บุคคลสัญชาติไทยทุกคนที่อายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ยกเว้นพระบรมวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปจะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนทุกคน” แต่ถ้าเป็นเด็กทารกถึงอายุ 7 ปี ก็พิจารณาจากรายการในสูติบัตร หรือในทะเบียนบ้าน ส่วนจะพิสูจน์ว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันระหว่างบุคคลที่ติดต่อกับบุคคลตามรายการในฐานะข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ขณะนี้ยังไม่มีการจัดเก็บภาพใบหน้าและลายพิมพ์นิ้วมือ จึงต้องอาศัยการพิสูจน์จากแหล่งอื่นๆ

ส่วนบุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว จะไม่สามารถทำบัตรประจำตัวประชาชนได้ แต่มีกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว ที่ออกเอกสารเป็นเล่ม มีข้อมูลที่ตรวจสอบได้ ขณะนี้ มีระเบียบตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรให้บุคคลกลุ่มนี้ไปทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งมีการถ่ายภาพและบันทึกลายพิมพ์นิ้วมือไว้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ แล้ว

4									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 4 หมายถึง **บุคคลที่มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ก่อนวันที่ 31 พฤษภาคม 2527 เช่นเดียวกับบุคคลกลุ่มที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 3 มี 2 กลุ่ม คือ**

1. **บุคคลที่มีสัญชาติไทย**
2. **บุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว**

แต่มีรายละเอียดเพิ่มเติมว่า สำหรับทะเบียนที่จะกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะต้องเป็นบุคคลที่เคยมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน แต่ในระหว่างที่มีการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนของแต่ละสำเนาทะเบียนบุคคลกลุ่มนี้ได้มีการแจ้งย้ายออกมาก่อนหน้า พ.ศ.2526 หรือได้มีการแจ้งการย้ายเข้าในทะเบียนบ้านขณะยังไม่มีเลขประจำตัวประชาชน แล้วนำเอกสารการแจ้งย้ายที่อยู่ ซึ่งออกจากรายการทะเบียนต้นทางมาแจ้งการย้ายเข้า ณ สำเนาทะเบียนที่ต้องการแจ้งการย้ายเข้าในระหว่างวันที่ 1 มกราคม-31 พฤษภาคม 2527 นายทะเบียนก็จะกำหนดเลขประจำตัวประชาชนเป็นบุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 4 ให้กับผู้อยู่แจ้งย้ายเข้าที่ยังไม่มีเลขประจำตัวประชาชน แต่ข้อมูลของผู้แจ้งย้ายเข้านี้ จะถูกบันทึกไว้ในทะเบียนบ้านถึงเพียงวันที่ 31

5							
---	--	--	--	--	--	--	--

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 5 หมายถึง บุคคล 2 กลุ่ม ซึ่งมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.14) เช่นเดียวกับบุคคลกลุ่มที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 3 และ 4 คือ

1. **บุคคลที่มีสัญชาติไทย** ที่ได้รับการพิสูจน์ว่า มีคุณสมบัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแล้วว่า เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่ยังไม่ขึ้นชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ในลักษณะต่างๆ หลังตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2527 ถึงปัจจุบัน และในอนาคตหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย เพราะอาจจะยังมีบุคคลที่มีการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่ออยู่ทุกวัน ในหลายสำนักทะเบียน และได้รับการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองให้เพิ่มชื่อกับผู้อยู่ยื่นคำร้องอยู่ทุกวันนี้ทั้งในวันนี้ และในอนาคตตราบใดที่ยังมีการพิสูจน์ว่า บุคคลที่ยื่นคำร้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่แท้จริง และบางคนเป็นผู้ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นผู้มีสัญชาติไทย เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบาย ได้แก่ ชนกลุ่มชาติพันธุ์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย หรือระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ที่ได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้วนายทะเบียนนำคำอนุมัตินั้น มาเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ก่อนวันที่ 1 มิถุนายน 2543 การกำหนดเลขประจำตัวประชาชนไม่มีรหัสใดๆ ที่เป็นการบอกว่า เป็นชนกลุ่มไหน ใครได้รับการอนุมัติและอนุญาตก่อนก็จะเรียงไปตามลำดับต่อจากเลข 13 หลักชุดเดิม

2. **บุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และได้รับการเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.14) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนก่อนวันที่ 22 มีนาคม 2535** มีรายละเอียดเพิ่มเติมว่า สำนักทะเบียนที่จะกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้กับบุคคลกลุ่มนี้ จะต้องเป็นบุคคลที่เคยมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ข้อมูลของบุคคลกลุ่มนี้ จะถูกบันทึกไว้ในทะเบียนบ้านถึงเพียงวันที่ 31 พฤษภาคม 2527 เท่านั้น หรือ บุคคลที่ได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้วนายทะเบียนนำคำอนุมัตินั้น มาเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ก่อนวันที่ 22 มีนาคม 2535 การกำหนดเลขประจำตัวประชาชนไม่มีรหัสใดๆ ที่เป็นการบอกว่า เป็นชนกลุ่มไหน ใครได้รับการอนุมัติและอนุญาตก่อนก็จะเรียงไปตามลำดับ ต่อจากเลข 13 หลักชุดเดิมจะไม่มีการกำหนดให้กับบุคคลกลุ่มนี้ที่ยังไม่มีชื่อ-รายการบุคคลในฐานะข้อมูลการทะเบียนอีก

การจะแยกประเภทบุคคลกลุ่มนี้ ก็ได้จากเอกสารแสดงตัวบุคคล ถ้าไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน มีแต่ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และหรือบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย ชื่อก็บอกชัดเจนอยู่แล้ว

6							
---	--	--	--	--	--	--	--

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 6 หมายถึง บุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจจะเป็นบุคคลที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ตามกฎหมาย หรือมีความชัดเจนว่า “ไม่มีสัญชาติไทย” หรือรอการพิสูจน์ มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) และหรือในทะเบียนประวัติชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยแยกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. **บุคคลมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) มี 2 ลักษณะได้แก่**

1.1 บุคคลต่างด้าวที่ได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจให้เพิ่มชื่อ-รายการบุคคลแล้ว นายทะเบียนจะบันทึกข้อมูลเข้าฐานข้อมูลระบบการทะเบียนประวัติราษฎร ซึ่งมีการเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลถึงปัจจุบัน และในอนาคตหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย ยังมีบุคคลที่มีการยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่ออยู่ทุกวัน ตราบใดที่ยังมีการพิสูจน์ว่า บุคคลที่ยื่นคำร้องเป็นบุคคลต่างด้าว ทั้งที่เข้ามาอยู่นานแล้ว หรือเข้ามาอยู่ใหม่

1.2 บุตรของบุคคลต่างด้าวที่เกิดทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศ มีการบันทึกชื่อ-รายการบุคคลไว้ระหว่างรอการกำหนดนโยบาย จึงแยกไม่ออกว่า บุคคลใดเข้ามาจากนอกประเทศ บุคคลใดเป็นบุตรเกิดในประเทศไทย หากเกิดในประเทศไทยจริง แต่ไม่ได้แจ้งการเกิด หรือไปแจ้งแล้ว จำหน้าที่ปฏิเสธ กฎหมายบัญญัติให้ขอหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.20/1) เพื่อใช้เป็นหลักฐาน มีศักดิ์เทียบเท่าสูติบัตร(ส่วนบุคคลสัญชาติไทยที่เกิดนอกประเทศ ถ้าเป็นบุคคล กฎหมายของไทยมีอำนาจนอกอาณาเขตด้วยการไปแจ้งต่อนายทะเบียนที่สถานทูต และกงสุล)

กรณีของบุคคลที่มีการมีชื่อ-รายการบุคคลเพิ่มเข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) บางส่วนได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจให้เพิ่มชื่อ-รายการบุคคลแล้ว นายทะเบียนจะบันทึกข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลระบบการทะเบียนประวัติราษฎร หรือสำนักทะเบียนกลางเป็นผู้ขออนุมัติผู้อำนวยการทะเบียนกลางปรับปรุงฐานข้อมูลจากบุคคลที่มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติที่ได้รับมอบตามนโยบายของรัฐบาลให้จัดเก็บแล้วมาพัฒนาข้อมูลเป็นรายกลุ่ม ปัจจุบันการเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) จะดำเนินการให้เฉพาะบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ระหว่างในเวลาที่ได้รับการอนุญาตให้อยู่ชั่วคราว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่กระทรวงการต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองอนุญาต ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้เท่านั้น

2. บุคคลมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติชนกลุ่มชาติพันธุ์ บุคคลกลุ่มนี้ มีทั้งที่เกิดในประเทศไทยและนอกประเทศ ได้รับการบันทึกชื่อ-รายการบุคคลไว้ตามนโยบายของรัฐบาล ในหลายยุคสมัย และรอการกำหนดนโยบายการกำหนดสถานะบุคคล จึงแยกไม่ออกว่า บุคคลใดเข้ามาจากนอกประเทศ บุคคลใดเป็นบุตรเกิดในประเทศไทย เพราะสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติไว้พร้อมกันเป็นรายครอบครัว รายหมู่บ้าน บางพื้นที่มีการยกฐานะ หรือปรับปรุงฐานข้อมูลของบุคคลกลุ่มนี้จากทะเบียนประวัติเข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) ซึ่งไม่ได้ระบุข้อมูล ดังที่บันทึกอยู่ในทะเบียนประวัติ หากจะให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดสถานะบุคคล จะต้องนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาพิจารณาร่วมกัน จึงจะได้ผล

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 6 สำหรับกลุ่มที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ จะมีการกำหนดแยกเป็นรหัสกลุ่ม (ตัวเลขหลักที่ 6 และ 7) ตามแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีช่วงระยะเวลาการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติในเวลาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ซึ่งมีการแบ่งไว้หลายกลุ่ม สามารถศึกษาได้จากช่วงท้ายของบทนี้มีตัวอย่างให้เห็น ดังนี้

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 6-XXxx-50xxx-xx-x หมายถึง บุคคลบนพื้นที่สูงที่รวมทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำรวจฯ เมื่อ พ.ศ.2533-2534 ในท้องที่ 20 จังหวัด และออกบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูงให้ แต่เดิมได้มีการกำหนดรหัสกลุ่ม ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีการกำหนดรหัสกลุ่มใหม่ทำให้ชัดเจนขึ้น

7

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 7 หมายถึง บุตรของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือบุตรบุคคลที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่เกิดในประเทศไทย และได้มีการแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียน มี 2 แบบ คือ แจ้งการเกิดภายใน 15 วันนับตั้งแต่เกิด หรือแจ้งการเกิดเกินกำหนด นายทะเบียนจะออกสูติบัตร(ท.ร.3)ให้ มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) หรือบันทึกในทะเบียนประวัติกลาง หรือทะเบียนบ้านกลางในกรณียังไม่ออกเล่มทะเบียนบ้าน (ท.ร.13)ให้

“ปัจจุบันมีข้อกำหนดใหม่ บุตรบุคคลต่างด้าวที่นายทะเบียนรับแจ้งการเกิดแล้วออกสูติบัตร(ท.ร.3)ให้ จะต้องเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น” ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะได้แบบอื่น

บุคคลที่เคยได้รับสูติบัตร(ท.ร.3)ไว้แล้ว หากมีเจ้าหน้าที่และหรือนายทะเบียนคนใด จะจำหน่ายโดยอ้างว่า แจ้งเกิดและได้สูติบัตรมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าของสูติบัตรจะต้องได้รับการแจ้งตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ก่อน หากจำหน่ายโดยมิได้แจ้งให้ชี้แจง ในทางกฎหมาย จะถือว่า เป็นการปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิฟ้องเป็นคดีเพื่อให้คืนกลับเหมือนเดิมได้

8							
---	--	--	--	--	--	--	--

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 8 หมายถึง **บุคคลที่มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)** เช่นเดียวกับบุคคลกลุ่มที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 3 4 และ 5 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. **บุคคลที่มีสัญชาติไทย** ที่ได้รับการพิสูจน์ว่า มีคุณสมบัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติแล้วว่า เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย มี 3 ลักษณะ โดยพิจารณาจากตัวเลขจากรหัสกลุ่ม(ตัวเลขหลักที่ 6 และ 7) คือ

1.1 **บุคคลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขาดั้งเดิม 9 คนเผ่าที่อาศัยอยู่ในท้องที่ 20 จังหวัดพื้นที่สูง** อำนาจการพิจารณาเป็นของนายอำเภอ หากพิจารณาอนุมัติแล้ว ในทางกฎหมายถือว่า **เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนและหลักสายโลหิต มีสัญชาติไทยนับตั้งแต่เกิด** นายทะเบียนจะยกเลิกเลขประจำตัวประชาชนเดิมแล้วเปลี่ยนแปลงกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่ให้เป็นเลข 8-XXxx-84xxx-xx-x แล้วเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2543 ถึงปัจจุบัน และในอนาคต หลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย เพราะอาจจะมีบุคคลที่ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่ออยู่ทุกวัน ในหลายสำนักทะเบียน และได้รับการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองให้เพิ่มชื่อกับผู้ยื่นคำร้องอยู่ทุกวันทั้งในวันนี้ และในอนาคตตราบใดที่ยังมีการพิสูจน์ว่า บุคคลที่ยื่นคำร้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยที่แท้จริง

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 8-XXxx-73xxx-xx-x มีฐานะเป็นบุคคลสัญชาติไทยตั้งแต่เกิดตามหลักดินแดน นับตั้งแต่ 28 ก.พ.2551 ไม่สามารถถอนสัญชาติได้ มีสิทธิในทางการเมืองเต็มรูปแบบ

1.2 บุตรและหลานบุคคลต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย ที่เกิดมา มีสัญชาติไทยแล้วถูกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 337 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ถอนสัญชาติและกำหนดให้ไม่ได้สัญชาติไทย กลุ่มที่ได้รับกลับคืนสัญชาติไทยโดยอาศัยความในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2551 บุคคลกลุ่มนี้ มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ เป็นบุตรและหลานบุคคลต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย มีหลักฐานการเกิดจากนายทะเบียน เช่น สูติบัตร หรือหนังสือรับรองการเกิด(ท.ร.20/1) อาศัยอยู่ในประเทศต่อเนื่อง และมีความประพฤติดี ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม โดยมีพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือไม่น้อยกว่า 3 คน เป็ผู้รับรองพฤติกรรม ซึ่งกฎหมายมีข้อกำหนดเกี่ยวกับวันที่เกิดของบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้

1) บุตรของบุคคลต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535

2) บุตรของบุคคลตาม 1) ที่เกิดในประเทศไทยถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551

ส่วนบิดา มารดาของบุคคลตาม 1) หรือ 2) จะจดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ เป็นบุคคลที่เข้าเมืองอยู่ในลักษณะใด กฎหมายมิได้เลือกปฏิบัติ อำนาจการพิจารณาเป็นของนายอำเภอในต่างจังหวัดทุกอำเภอและผู้อำนวยความสะดวกในกรุงเทพฯ ทุกเขต หากพิจารณาอนุมัติแล้ว ในทางกฎหมายถือว่า **เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน** โดยจะได้กลับคืนสัญชาติไทยพร้อมกันทุกคนตั้งแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ คือ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 นายทะเบียนจะยกเลิกเลขประจำตัวประชาชนเดิมแล้วเปลี่ยนแปลงกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่ให้ เป็นเลข 8-XXxx-73xxx-xx-x แล้วเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2551 ถึงปัจจุบัน และในอนาคตหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย เพราะอาจจะมีบุคคลที่ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่ออยู่ทุกวัน ในหลายสำนักทะเบียน และได้รับการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองให้เพิ่มชื่อกับผู้ยื่นคำร้องอยู่ทุกวัน ทั้งในวันนี้ และในอนาคตตราบใดที่ยังมีการพิสูจน์ว่า บุคคลที่ยื่นคำร้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 23 ที่แท้จริง

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 8-XXxx-XXxxx-xx-x มีฐานะเป็นบุคคลสัญชาติไทยตั้งแต่เกิดตามหลักดินแดน อาจถอนสัญชาติได้ ถ้าเข้าข่ายเป็นภัยต่อความมั่นคง มีสิทธิเลือกตั้ง

1.3 บุตรบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตตามกระบวนการขอสัญชาติตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 และแก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ.2551 เมื่อได้รับการพิจารณาอนุญาตมาแล้ว ใน

ทางกฎหมายถือว่า เป็นผู้มิใช่สัญชาติไทยนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาต จากนั้นเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนจะยกเลิกเลขประจำตัวประชาชนเดิม(ถ้ามี)แล้วกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่ให้เป็นเลข 8-XXxx-XXxxx-xx-x แล้วเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) ถึงปัจจุบัน และในอนาคตหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย เพราะอาจจะยังมีบุคคลที่ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยตามนโยบายของรัฐบาลอยู่ทุกวัน และได้รับการพิจารณาอนุญาตให้กับผู้ยื่นคำร้องอยู่เรื่อยๆ ทั้งในวันนี้ และในอนาคตตราบใดที่ยังมีการปฏิบัติตามกฎหมายและผ่านการพิสูจน์ว่า บุคคลที่ยื่นคำร้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับสัญชาติไทย ซึ่งปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบอำนาจให้เป็นของผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิบดีกรมการปกครอง เป็นผู้เห็นชอบ หากมีคุณสมบัติครบตามมติคณะรัฐมนตรี

บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 8-XXxx-XXxxx-xx-x มีฐานะเป็นบุคคลต่างด้าว เข้าเมือง โดยชอบด้วยกฎหมาย มีถิ่นที่อยู่ถาวร อาจถูกเพิกถอนการอนุญาตได้ ถ้าเข้าข่ายเป็นภัยต่อความมั่นคง ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่อาจมีคุณสมบัติที่จะขอถือสัญชาติตามสามี หรือขอแปลงสัญชาติเป็นไทยได้

2. บุคคลต่างด้าวที่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว และได้รับการเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) กำหนดเลขประจำตัวประชาชนตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2535 เป็นต้นมา ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้เป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย มีถิ่นที่อยู่ถาวรในลักษณะใด ตามกฎหมายถือว่า เป็นประชากรของประเทศไทยอย่างถูกต้องในลักษณะใด ซึ่งมีกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองกำหนดเป็นโควตาไว้ในแต่ละปีประเทศละ 100 คน หรือกลุ่มนอกกำหนดจำนวนโควตา ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล ที่มีเป็นระยะสำหรับชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่นานมาแล้ว จะได้รับสิทธิบางประการ เช่น การที่ไม่ต้องขออนุญาตออกนอกเขตจังหวัด เพราะรัฐมนตรีฯ ได้อนุญาตให้ทั้งขอบเขตของประเทศแล้ว แต่ถ้าจะออกนอกเขตประเทศไทยต้องขออนุญาตตามกระบวนการ

มีฉะนั้น สิทธิการได้รับอนุญาตจะสิ้นสุด ภารกิจของสำนักทะเบียนจะมีหน้าที่กำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้กับบุคคลกลุ่มนี้เป็นเลข 8-XXxx-XXxxx-xx-x แล้วเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) พร้อมทั้งทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทยให้ด้วย ถึงปัจจุบัน และในอนาคตหลังจากที่เรียบเรียงบทความนี้ด้วย อาจจะยังมีบุคคลที่ยื่นคำร้องขออนุญาตอาศัยมีถิ่นที่อยู่อาศัยแบบถาวร ซึ่งเมื่อได้รับการอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอยู่เป็นระยะๆ

หากได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทย หรือขอถือสัญชาติตามสามีไทยได้แล้ว นายทะเบียนก็ต้องเปลี่ยนเลขประจำตัวประชาชนชุดใหม่ให้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงสถานะ แม้ว่าบุคคลกลุ่มนี้ หลังจากเปลี่ยนเลข 13 หลักจะไม่มีเลขรหัสในหลักที่ 6 และ 7 ก็ตาม

นอกจากข้อมูลที่กำลังกล่าวถึงเลขประจำตัวประชาชนทั้ง 8 ประเภทแล้ว ยังมีเลขอื่นๆ อีกหรือไม่

9

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 9 หมายถึง บุคคลในพระบรมราชวงศ์บรมวงศานุวงศ์(การกำหนดเลข อาจจะเป็นไปตามหนังสือสั่งการของสำนักทะเบียนกลาง ที่สั่งการไปยังสำนักทะเบียน แต่ไม่ปรากฏเป็นข้อมูลต่อสาธารณะ)

0

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 0 หมายถึง บุคคลที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติของกลุ่มบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ.2548 ที่แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่สำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งมีนโยบายตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 ให้สำรวจบุคคลทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานแล้ว แต่ยังไม่มีการแสดงตนและข้อมูลทางทะเบียนราษฎรของรัฐ ตามที่กำหนดโดยใช้แบบสำรวจเพียงกระดาษแผ่นเดียว ชื่อ แบบ 89 เมื่อโรงเรียนหรือชุมชน หรือสถาบันใดๆ ร่วมกันสำรวจตัวบุคคลว่ามีตัวตนอยู่จริง ในตอนแรกนายทะเบียนตรวจสอบแล้วสามารถกำหนด

เลขประจำตัวประชาชน เป็นเลข 0-XXxx-89xxx-xx-x (ตัวเลขหลักที่ 6-7 คือ กลุ่ม 89) เพิ่มชื่อ-รายการบุคคล เข้าในฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร แล้วออกบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนมีอายุ 10 ปีบัตรมีลักษณะ คล้ายบัตรกดเงินสดของธนาคาร ด้านที่มีภาพถ่ายและรายการบุคคล พื้นจะเป็นสีขาว ส่วนอีกด้านจะเป็นสีชมพู ทำให้กับ บุคคลตั้งแต่ 5 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (เป็นไปตามหนังสือสั่งการของสำนักงานทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท 0308.1/ ว 12 ลงวันที่ 5 เมษายน 2550) ต่อมาภายหลังมีการทุจริตเกิดขึ้นหลายท้องที่ จึงได้มีการสั่งการใหม่ ให้มีการทำประชาคม แล้วให้คณะกรรมการระดับอำเภอพิจารณา จึงจะให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อ-รายการบุคคลและทำบัตรแบบเดียวกัน โดยสิ้นสุดการดำเนินการในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2554 แต่ยังมีบุคคลจำนวนมากที่ยื่นแบบ 89 ภายในกำหนดเวลาข้างต้นแล้ว แต่ยังคงค้างการดำเนินการให้เสร็จสิ้นกระบวนการอีกจำนวนมาก อันเป็นเหตุให้ยังมีบุคคลไม่มีเลขประจำตัวประชาชนอีก จำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้มีอำนาจทั้งในระดับปฏิบัติ ระดับบริหารชั้นสูง และระดับนโยบายได้เห็นชอบให้ทบทวนและดำเนินการ ให้ครบกระบวนการ ตามหนังสือสำนักงานทะเบียนกลาง ด่วนที่สุดที่ มท 0309.1/ว48 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2557

นอกจากนี้ ยังพบว่า บุคคลกลุ่มนี้มีข้อขัดข้อง เพราะเคยไปขึ้นทะเบียนแรงงานท3 สัญชาติผ่านการถ่ายรูปใบหน้า และบันทึกลายนิ้วมือในระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรแล้ว เมื่อมีการจัดทำทะเบียนประวัติใหม่ในบุคคลเดียวกัน สำนักงานทะเบียนกลางกำหนดโปรแกรมตรวจสอบข้อมูลบุคคลซ้ำซ้อน หากระบบตรวจสอบ จะทำการจำหน่ายบุคคลรายใหม่ ที่ซ้ำซ้อนออกไป ทำให้ยังมีบุคคลที่มีข้อมูลในระบบการทะเบียนราษฎรที่ไม่เป็นปัจจุบันและไม่ตรงกับข้อมูลจริงของแต่ละ บุคคล ทำให้การมีเอกสารแสดงตัวยังติดขัดอยู่ตลอดเรื่องนี้ยังเป่าปัญหาที่ต้องหาวิธีแก้ไขกันต่อไป

บุคคลที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ตามระเบียบฯ 2548จะมีเลข 0-XXxx-89xxx-xx-x และมีบัตรบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน บัตรมีอายุ 10 ปี

2. กลุ่มบุคคลที่รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนประวัติตามมาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม พ.ศ.2551 โดยพลตำรวจเอกโกวิท วัฒนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกาศเมื่อ วันที่ 23 สิงหาคม 2551 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 96 ก ในวันที่เดียวกัน โดยมีหนังสือแจ้ง ไปยังทุกสำนักงานทะเบียนตามหนังสือสำนักงานทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่มท 0309.1/ ว94 ลงวันที่ 26 กันยายน 2551 นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดทำทะเบียนบ้าน และการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลซึ่งไม่มี สัญชาติไทย ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการ ทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 174 ง ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551 โดยมีหนังสือแจ้งไปยังทุกสำนักงานทะเบียนตามหนังสือสำนักงานทะเบียนกลาง ที่มท 0309.1/ ว8 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552 กำหนดให้บุคคลต่างด้าวทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศจริง ต้องการมีชื่อ-รายการบุคคลในฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ก็สามารถไปติดต่อ ขอขึ้นคำร้องได้ทุกสำนักงานทะเบียน เมื่อนายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติตามกฎหมายและระเบียบสำนัก ทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ.2551 ข้อ 105 ซึ่งอำนาจ การพิจารณาเป็นของนายอำเภอ(ในต่างจังหวัด)และผู้อำนวยการเขตทุกเขตในกรุงเทพฯ โดยหนังสือสั่งการกำหนดให้นาย ทะเบียนกำหนดเลขประจำตัวประชาชนให้กับบุคคลที่ยื่นคำร้องตามกฎหมายและระเบียบฯ ข้อนี้ คือ เลข0-XXxx-00xxx-xx-x (ตัวเลขหลักที่ 6-7 คือ กลุ่ม 00) โดยให้มีการถ่ายภาพใบหน้าและจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือในระบบคอมพิวเตอร์ ตามความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว

บุคคลที่ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ตามมาตรา 38 วรรคสอง จะมีเลข 0-XXxx-00xxx-xx-x มีบัตรประจำตัวเช่นเดียวกับบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ที่สำรวจตามยุทธ ศาสตร์ฯ เลข 0-XXxx-89xxx-xx-x มีระยะเวลาอายุของบัตร 10 ปี เช่นเดียวกัน

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2548 กำหนดไว้ ใกล้เคียงกับไม่ต่างจากระเบียบฯ 2535 คือ

เลขประจำตัวประชาชนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนประกอบด้วยเลข 13 หลัก แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยเลข 1 หลักเป็นเลขศูนย์

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยเลข 4 หลัก หมายถึงเลขรหัสสำนักทะเบียนที่สำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 รวมกันประกอบด้วยเลข 7 หลัก หมายถึงลำดับที่ของบุคคลในแต่ละ สำนักทะเบียน โดยสองหลักแรกของส่วนที่ 3 กำหนดเป็นเลข 89 หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามระเบียบนี้

ส่วนที่ 5 ประกอบด้วยเลข 1 หลัก หมายถึงเลขตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวแต่ละ ชุดตัวเลข นอกจากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 0 การจะแยกประเภท หรือจำแนกบุคคล ได้จากสูติบัตร เพราะกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่แก้ไขใหม่ บัญญัติให้นายทะเบียนต้องรับแจ้งการเกิดให้กับเด็กทุกคนไม่ว่าผู้ให้กำเนิดจะเป็นใคร จะมีสัญชาติไทยหรือไม่ หรือไม่มีข้อมูลว่าเด็กที่ขอแจ้งการเกิด ไม่มีบิดา มารดา นายทะเบียนจะต้องสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานแล้ววิเคราะห์การมีสัญชาติของเด็กให้ได้ จากนั้นจึงมีคำสั่งทางปกครอง ออกสูติบัตรให้ พร้อมทั้งบันทึกชื่อ-รายการบุคคลในฐานะข้อมูลระบบทะเบียนประวัติราษฎร ในทะเบียนประวัติตามแบบที่กฎหมายกำหนด ในการวิเคราะห์ข้อมูลบุคคล หากมีสูติบัตรก็จะแยกประเภทบุคคลได้ง่าย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนออกสูติบัตรแยกลักษณะของบิดา มารดาตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่มท 0309.1/ ว8 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552 คือ สูติบัตร(ท.ร.031) และมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ สำหรับบุตรของบุคคล 4 กลุ่ม คือ

1. บัตรรุ่นที่ออกตั้งแต่ พ.ศ. 2547, 2549 และ 2551 จะเป็นสีชมพู ทั้ง 2 คน
2. บัตรที่ออกตั้งแต่ พ.ศ. 2552 ด้านที่มีแถบแม่เหล็ก จะเป็นสีต่างๆ ตามประเภทของกิจการได้แก่
 - 2.1 ลายพื้นสีฟ้า เป็นกิจการประมง
 - 2.2 ลายพื้นสีส้ม เป็นกิจการต่อเนื่องประมงทะเล
 - 2.3 ลายพื้นสีเขียว เป็นกิจการเกษตรและปศุสัตว์
 - 2.4 ลายพื้นสีเหลืองเป็นกิจการก่อสร้าง
 - 2.5 ลายพื้นสีเทาเป็นกิจการผู้รับใช้ในบ้าน
 - 2.6 ลายพื้นสีน้ำตาลเป็นกิจการอื่นๆ

ระหว่างที่บุคคลกลุ่มนี้ขอรับการอนุญาต จะต้องมีนายจ้างเป็นผู้รับรอง เพราะจะต้องเกี่ยวข้องกับใบอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงาน(Work Permit)พร้อมทั้งระบุชื่อและที่อยู่ของนายจ้างไว้ในบัตรฯด้วย ในการขออนุญาตจะต้องผ่านการตรวจร่างกาย เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ว่าไม่เป็นบุคคลที่ต้องห้ามอาศัยอยู่ในประเทศ 5 โรคร้ายแรง พร้อมทั้งชำระค่าอนุญาตและสมทบเงินกองทุนต่างๆ ตามที่กำหนด

บุคคลที่เป็นแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติเลขประจำตัวประชาชน 00 XXXX XXXXXX X ที่ยังขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงาน และผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ได้รับหนังสือเดินทางชั่วคราว(Temporary Passport) ของแต่ละประเทศ ทั้ง 3 ประเทศแล้ว จะมีสิทธิได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในประเทศชั่วคราวตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสามารถนำหนังสือเดินทางและใบอนุญาตทำงาน(work permit)ไปยื่นคำขอปรับสถานะทางทะเบียนราษฎรยกเลิกเลข 00 จำหน่ายรายการออกจากทะเบียนประวัติ(ท.ร.38/1) เปลี่ยนไปเป็นเลขประจำตัวประชาชน ขึ้นต้นด้วยเลข 6 ไม่มีกลุ่ม โดยเลขที่จะได้รับใหม่ คือ 6-XXXX-XXXX-XX-X มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) ตามหนังสือของสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว 8 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2553 เรื่อง การจัดทำทะเบียนราษฎรสำหรับแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ และจะได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทยฉบับใหม่ และเมื่อหมดอายุของหนังสือเดินทางชั่วคราว มีข้อตกลงระหว่าง

ประเทศให้กลับไปประเทศต้นทาง เพื่อเปลี่ยนเป็นหนังสือเดินทางปกติ และยื่นคำร้องขออนุญาตเข้าเมือง(ขอวีซ่า)ประเภท
ขออนุญาตทำงาน ก็จะมีสิทธิกลับเข้ามาอยู่โดยชอบด้วยกฎหมายแบบชั่วคราวตามระยะเวลาที่รัฐบาลกำหนด แล้วให้ข้อมูล
เดิมในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) ส่วนบัตรประจำตัวก็ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและเงื่อนไขที่มีการกำหนดไว้ แต่ถ้าไม่ประสงค์จะกลับ
เข้ามาอยู่ในประเทศไทยอีก นายทะเบียนก็จะติดต่อเจ้าบ้าน หรือนายจ้าง เพื่อแจ้งให้ทราบก่อนที่จะจำหน่ายชื่อ-รายการ
บุคคลออกจากทะเบียนบ้าน(ท.ร.13)และฐานข้อมูลระบบทะเบียนประวัติราษฎร

ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๘

สำนักทะเบียนกลาง

ถนนลาลูกกา ปท ๑๒๑๕๐

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง การจัดทำทะเบียนราษฎรสำหรับแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ผ่านการพิสูจน์
สัญชาติตามกฎหมายศสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

เรียน นายทะเบียนจังหวัด ทุกจังหวัด และนายทะเบียนกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. กฎกระทรวงกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรและกำหนดอัตรา

ค่าธรรมเนียม พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

ตามที่สำนักทะเบียนกลางได้แจ้งแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับแจ้งการเกิด การออกสูติบัตร
และการจัดทำทะเบียนราษฎรสำหรับคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เพื่อให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น
ทุกแห่งถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ปรากฏตามเอกสารที่อ้างถึง นั้น

สำนักทะเบียนกลางได้รับการหารือจากหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านสถานะบุคคล เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการทะเบียนราษฎรกรณีของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า
ลาว และกัมพูชาที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทางแล้ว โดยมีประเด็นหารือได้แก่ (๑) แรงงานต่างด้าว
ดังกล่าวจะสามารถขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ได้หรือไม่ มีวิธีดำเนินการอย่างไร และ (๒) การแจ้งการเกิด
บุตรของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวจะได้รับสูติบัตรประเภทใดและได้เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักเป็นบุคคล
ประเภทใด ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้สำนักทะเบียนกลางพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของสำนัก
ทะเบียนทุกแห่งที่มีแรงงานต่างด้าวอยู่ในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรเป็นไปโดยถูกต้องตาม
กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงขอให้สำนักทะเบียนจังหวัดและสำนักทะเบียนกรุงเทพมหานครแจ้งสำนัก
ทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งดำเนินการ ดังนี้

ก. การจัดทำทะเบียนบ้าน

แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางและ
ได้รับหนังสือเดินทาง (passport) เข้ามาในประเทศไทย มีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย
โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองตราบเท่าที่ระยะเวลาการอนุญาตยังไม่สิ้นสุด ซึ่งตามข้อ ๖ แห่ง
กฎกระทรวงกำหนดให้คนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรและกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้คนต่างด้าวที่มีสถานะดังกล่าวซึ่งมีความประสงค์จะปฏิบัติเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรให้

ร้องขอต่อนายทะเบียนเพื่อดำเนินการให้ แรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางและได้รับหนังสือเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจึงสามารถขอเพิ่มชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ได้ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐๖ โดยเมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องตามแบบ ท.ร.๓๑ แล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบรายการบุคคลตามที่ปรากฏในหนังสือเดินทางและทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ หรือ ท.ร.๓๘/๑ เมื่อปรากฏว่าเป็นรายการของบุคคลเดียวกัน เช่น รูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักในหนังสือเดินทางและ ท.ร.๓๘/๑ ตรงกัน ให้ดำเนินการจำหน่ายรายการบุคคลและเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก (บุคคลประเภท ๐๐) ในทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘

(๒) เพิ่มชื่อบุคคลในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ โดยให้ใช้รายการตามที่ปรากฏในหนังสือเดินทาง และกำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๖ เช่นเดียวกับคนต่างด้าวทั่วไปที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยใช้หนังสือเดินทาง ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อแรงงานต่างด้าวเข้าในทะเบียนบ้านของนายจ้างหรือทะเบียนบ้านที่เป็นสถานที่ทำงานของแรงงานนั้น พร้อมทั้งบันทึกเลขประจำตัวประชาชนเดิมตาม ท.ร.๓๘ หรือ ท.ร.๓๘/๑ ไว้ในฐานข้อมูลฯ ด้วย

(๓) การลงรายการสัญชาติของบุคคลในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ให้ระบุสัญชาติของแรงงานตามหนังสือเดินทางแล้วตามด้วยคำว่า “แรงงาน” ในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น พม่า (แรงงาน) ลาว (แรงงาน) หรือ กัมพูชา (แรงงาน) ทั้งนี้ สำนักทะเบียนกลางได้เพิ่มข้อความเกี่ยวกับสัญชาติของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวไว้ในระบบปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรด้วยคอมพิวเตอร์แล้ว จึงขอให้นายทะเบียนตรวจสอบและปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย

ข. การรับแจ้งการเกิดและการออกสูติบัตร

ในการรับแจ้งการเกิดบุตรของแรงงานต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด นายทะเบียนจะต้องตรวจพิจารณาสถานบุคคลของแรงงานที่เป็นบิดาหรือมารดาว่าในขณะที่บุตรเกิดนั้น ผู้ที่เป็นบิดาหรือมารดาเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางและได้รับหนังสือเดินทาง (passport) เข้ามาในประเทศไทยแล้วหรือไม่ เพราะถ้าในขณะที่บุตรเกิดบิดาและมารดาเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทาง หรือบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติและฝ่ายที่เหลือเป็นคนต่างด้าวประเภทใดก็ตาม นายทะเบียนจะต้องรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตร ท.ร.๓ กำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๗ แต่ถ้าในขณะที่บุตรเกิดบิดาหรือมารดาที่เป็นแรงงานต่างด้าวยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทาง นายทะเบียนจะต้องรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตร ท.ร.๐๓ กำหนดเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักเป็นบุคคลประเภท ๐๐ ตัวอย่างเช่น เด็กหญิงพิชญินจ่อ เกิดที่โรงพยาบาลจังหวัดระนอง โดยขณะเกิดมารดาเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ถือหนังสือเดินทางของประเทศพม่า ส่วนบิดาเป็นแรงงานต่างด้าวที่มี ท.ร.๓๘/๑ แต่หมดอายุแล้ว กรณีนี้นายทะเบียนจะต้อง

/รับแจ้งการ...

รับแจ้งการเกิดเด็กหญิงพิวชินจ่อและออกสูติบัตร ท.ร.๓ เป็นบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข ๗ หรือกรณีเด็กชายชอวิน เกิดที่สถานีนามัยตำบลสังขละบุรี โดยขณะเกิดบิดาและมารดาเป็นแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่าที่มี ท.ร.๓๘/๑ แต่ยังไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ต่อมามารดาของเด็กชายชอวินได้ผ่านการพิสูจน์สัญชาติและได้รับหนังสือเดินทางของประเทศพม่าจึงได้ขอแจ้งการเกิดเพื่อกำหนดให้กับเด็กชายชอวิน กรณีนี้ นายทะเบียนจะต้องรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตร ท.ร.๐๓ เป็นบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข ๐๐ เนื่องจากผลของการพิสูจน์สัญชาติของมารดาเกิดขึ้นภายหลังเด็กชายชอวินเกิด หรือกรณีเด็กหญิงจันดี เกิดที่โรงพยาบาลบางปะกง โดยขณะเกิดมารดาเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ถือหนังสือเดินทางของประเทศกัมพูชาและมีหลักฐาน ท.ร.๓๘/๑ (ไม่ได้ขอเพิ่มชื่อใน ท.ร.๑๓) ส่วนบิดาเป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร กรณีนี้นายทะเบียนจะต้องรับแจ้งการเกิดเด็กหญิงจันดีและออกสูติบัตร ท.ร.๓ เป็นต้น

สำหรับการรับแจ้งการเกิดและการออกสูติบัตรให้กับบุตรของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางแล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีบุตรของคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) การลงรายการสัญชาติของเด็กที่เกิดในสูติบัตร ท.ร.๓ และทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ให้ระบุ ว่า “ไม่ได้สัญชาติไทย” ส่วนรายการชื่อตัว ชื่อสกุล และสัญชาติของบิดามารดาที่เป็นแรงงานต่างด้าวผ่านการพิสูจน์สัญชาติ ให้ระบุรายการตามหนังสือเดินทาง โดยรายการสัญชาติให้เพิ่มคำว่า “แรงงาน” ในเครื่องหมายวงเล็บ ต่อท้ายชื่อสัญชาติ เช่น พม่า (แรงงาน) ลาว (แรงงาน) หรือกัมพูชา (แรงงาน)

(๒) กรณีบิดาหรือมารดาที่เป็นแรงงานต่างด้าวผ่านการพิสูจน์สัญชาติ เป็นบุคคลที่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ แล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกเลขประจำตัวประชาชนของบิดาหรือมารดาตามทะเบียนบ้านในช่องรายการบิดาหรือมารดาในสูติบัตร ท.ร.๓ และทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ของบุตรด้วย ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อเด็กที่เกิดในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ หลังเดียวกับบิดาหรือมารดา แต่ถ้าเป็นกรณีแจ้งการเกิดของคนต่างด้าวที่ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อเด็กในทะเบียนบ้านกลาง ท.ร.๑๓ ของสำนักทะเบียนที่รับแจ้งการเกิดแล้ว แนะนำผู้แจ้งการเกิดให้แจ้งย้ายชื่อเด็กไปเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ หลังเดียวกับบิดาหรือมารดา

(๓) กรณีบิดาหรือมารดาที่เป็นแรงงานต่างด้าวผ่านการพิสูจน์สัญชาติ เป็นบุคคลที่ยังไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ให้ยกเว้นการบันทึกเลขประจำตัวประชาชนของบิดาหรือมารดานั้นในช่องรายการบิดาหรือมารดาในสูติบัตร ท.ร.๓ และทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ของบุตร แต่ให้บันทึกเลขที่ของหนังสือเดินทางและวันเดือนปีที่ออกเอกสารดังกล่าวรวมทั้งเลขประจำตัวประชาชนเดิมตาม ท.ร.๓๘ หรือ ท.ร.๓๘/๑ ของบิดาหรือมารดาไว้ในบันทึกเพิ่มเติมของสูติบัตรแทน ทั้งนี้ ให้นายทะเบียนเพิ่มชื่อเด็กที่เกิดในทะเบียนบ้านกลาง ท.ร.๑๓ ของสำนักทะเบียนที่รับแจ้งการเกิดของเด็กนั้น

/ค. การรับแจ้ง...

ค. การรับแจ้งการตายและการออกมรณบัตร

ในการรับแจ้งการตายของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ให้นายทะเบียนตรวจสอบสถานะบุคคลของผู้ตาย ถ้าพบว่าเป็นแรงงานต่างด้าวที่รอการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทาง (อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิสูจน์สัญชาติแต่ยังไม่ได้รับทราบผลและยังไม่ได้รับหนังสือเดินทาง) ให้นายทะเบียนรับแจ้งการตายและออกมรณบัตร ท.ร.๐๕ แต่ถ้าผู้ตายเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทางแล้ว ให้นายทะเบียนรับแจ้งการตายและออกมรณบัตรเช่นเดียวกับการกรณีของคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) กรณีผู้ตายเป็นแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทาง แต่ยังไม่ได้เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ท.ร.๑๓ ให้นายทะเบียนออกมรณบัตร ท.ร.๕ โดยยกเว้นการบันทึกเลขประจำตัวประชาชนของผู้ตาย แต่ให้บันทึกเลขที่ของหนังสือเดินทางและวันเดือนปีที่ออกเอกสารดังกล่าว (ถ้ามี) รวมทั้งเลขประจำตัวประชาชนเดิมตาม ท.ร.๓๘ หรือ ท.ร.๓๘/๑ ของผู้ตายไว้ในบันทึกเพิ่มเติมของมรณบัตรแทน

(๒) กรณีตาม (๑) ถ้าผู้ตายเป็นแรงงานต่างด้าวที่จัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ไว้กับสำนักทะเบียนแห่งเดียวกับที่แจ้งการตาย เมื่อนายทะเบียนรับแจ้งการตายแล้วให้จำหน่ายทะเบียนประวัติของบุคคลดังกล่าวด้วย แต่ถ้าผู้ตายเป็นแรงงานต่างด้าวที่จัดทำทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ไว้กับสำนักทะเบียนแห่งอื่น เมื่อนายทะเบียนรับแจ้งการตายของคนต่างด้าวที่แจ้งสำนักทะเบียนที่ผู้ตายได้จัดทำทะเบียนประวัติไว้เพื่อจำหน่ายทะเบียนประวัติของผู้ตายให้เป็นปัจจุบันด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมงคล สุระสัจจะ)
ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนราษฎร

โทร ๐-๒๗๔๑-๗๓๑๓-๖

เมื่ออยู่อาศัยไประยะหนึ่ง หากมีบุตร ไม่ว่าจะกับบุคคลที่เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือบุคคลที่ยังไม่มีสัญชาติไทย หรือไม่มีเอกสารแสดงตัว ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรที่แก้ไขเมื่อพ.ศ.2551 จะต้องแจ้งการเกิดบุตรต่อนายทะเบียน สื่อบัตรที่ได้รับก็จะแยกประเภทบุคคล ซึ่งกฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนออกสื่อบัตรแยกลักษณะของบิดา มารดาตามหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่มท 0309.1/ ว8 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552 คือ สื่อบัตร (ท.ร.03) สำหรับบุตรของบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 00 และมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ สำหรับบุตรของบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1. บุตรของบิดาและมารดา

ที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (พม่า กัมพูชาและ ลาว) ที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 00 ที่ยังต่ออายุการอยู่ในประเทศด้วยการขออนุญาตทำงาน เมื่อแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนแล้ว บุตรจะได้สื่อบัตร(ท.ร.03)มีเลขประจำตัวประชาชน 00-XXXX-XXXXX-X และจะมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ(ท.ร.38)ของบิดา หรือมารดา

2. บุตรของบิดาและมารดาที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติฯ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้ต่ออายุการอนุญาต ขึ้นอยู่กับว่า บิดา หรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ยังต่ออายุการทำงานกับกรมการจัดหางาน เมื่อแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนแล้ว บุตรจะได้สื่อบัตร(ท.ร.03)มีเลขประจำตัวประชาชน 00-XXXX-XXXXXX-X และจะมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ(ท.ร.38)ของบิดา หรือมารดา ขึ้นอยู่กับว่า เป็นบิดาหรือมารดาที่ไม่ขาดต่ออายุบุตรจะมีชื่อในทะเบียนประวัติของบุคคลนั้น

3. สำหรับบุตรของบิดาและมารดาที่ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติฯ แต่ทั้ง 2 ฝ่ายไม่ได้ต่ออายุการอนุญาต เมื่อแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียนแล้ว บุตรจะได้สื่อบัตร(ท.ร.03)มีเลขประจำตัวประชาชน 0-XXXX-XXXXX-X และจะมีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติกลาง(ท.ร.38 ก)ของสำนักทะเบียน มีลักษณะเหมือนทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน ดังได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว

การออกสื่อบัตรให้กับผู้เกิดในดินแดนไทยทุกคน เป็นการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ที่มีผลผูกพันกับกฎหมาย ระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี และประเทศไทยมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแล้ว

บุคคลที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 000 หมายถึง ผู้หลบภัยการสู้รบจากพม่า เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่พิกังษ์ชั่วคราว มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยร่วมกับองค์การระหว่างประเทศจัดทำร่วมกัน ไม่มีข้อมูลที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลเชื่อมโยงระบบเครือข่าย(ไม่ออนไลน์) และได้ออกบัตรประจำตัว มีลักษณะและรูปแบบ เป็นเลข 13 หลัก แต่จะมีการเว้นไม่เหมือนกับบุคคลอื่นๆ ที่กำหนดมาก่อนหน้านี้ คือ 000-XXXX-XXXXX-X การกำหนดเลข อาจจะเข้าไปตามหนังสือสั่งการของสำนักทะเบียนกลาง ที่สั่งการไปยังสำนักทะเบียน แต่ไม่ปรากฏเป็นข้อมูลต่อสาธารณะ สำหรับบัตรแบบอื่นๆ คงได้เคยเห็นกันมาแล้ว แต่สำหรับบัตรประจำตัวแบบนี้ อาจจะไม่เคยพบ จึงขอนำมาให้ได้ชมกัน

ส่วนที่ 2 รูปแบบของเลข 13 หลัก คือ

ส่วนที่ 1 ที่มีตัวเลขชุดแรก เป็นตัวเลขขั้นต้น มีจำนวน 1 หลัก 2 หลัก และ 3 หลัก ซึ่งมีความหมายต่าง ๆ กันตามประเภท/กลุ่มที่จำแนกได้ ซึ่งอธิบายมาพอสมควรแล้ว ต่อจากนี้เป็นเรื่องของส่วนที่ 2 มี 4 หลัก โดยสองหลักแรกหมายถึงรหัสจังหวัด ส่วนใหญ่จะคล้ายกับรหัสสองตัวแรกตามลำดับจังหวัดของ

รหัสไปรษณีย์ และสองหลักต่อมาหมายถึงรหัสอำเภอ เขตหรือเทศบาล ซึ่งรวมกันเรียกว่าสำนักงานทะเบียน หากจะดูตามรูปแบบที่กล่าวมาแล้ว ก็จะเห็น

ในต่างจังหวัด รหัสไปรษณีย์มีแตกต่างกันไปตามกลุ่มภูมิภาค 9 ภูมิภาค (รายละเอียดแต่ละภูมิภาค และจังหวัด อำเภอ ดูได้จากท้ายบทนี้) รหัสไปรษณีย์จะขึ้นต้นด้วย XXXXX ใช้ตัวเลขขั้นต้น 2 ตัวแล้วตามด้วยรหัสสำนักงานทะเบียน เริ่มที่รหัสสำนักงานทะเบียนอำเภอเมือง เป็น XX01ไล่เรียงตามลำดับจนครบทุกอำเภอในจังหวัดนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนอำเภอมีมากน้อยต่างกัน ตัวอย่างเช่น จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์จะขึ้นต้นด้วย 50XXX ไล่เรียงตามลำดับอำเภอ เริ่มที่รหัสสำนักงานทะเบียนอำเภอเมืองเชียงใหม่ คือ 5001 ไปจนครบทั้ง 24 อำเภอ รหัสสำนักงานทะเบียนอำเภอดอยหล่อ คือ 5024 แต่มีการกำหนดรหัสสำนักงานทะเบียนที่ยกเว้น ไม่ตรงกับรหัสไปรษณีย์บ้าง เช่น จังหวัดโนนสะอาดปริมณฑลและภาคกลางบางจังหวัด

ในกรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์จะขึ้นต้นด้วย 10XXX ไล่เรียงตามลำดับที่จะกำหนดไว้ ในกรุงเทพฯ มีทั้งหมด 50 เขต รหัสสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเขต ก็จะเป็น 10XX โดยเริ่มจากรหัสสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเขตพระนคร เป็นเขตแรก คือ 1001 จนกระทั่งครบเขตสุดท้ายเขตที่ 50รหัสสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเขตบางบอนคือ 1050 (รายละเอียดแต่ละเขต ดูได้จากท้ายบทนี้)

สำหรับสำนักงานทะเบียนที่อยู่ในเขตอำเภอต่างๆ ที่เป็นสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลในแต่ละจังหวัด ถ้าเป็นเทศบาลนครในอำเภอเมือง หรือเทศบาลเมืองในอำเภอเมือง จะเริ่มที่เลข 99 แล้วเรียงลำดับตามการจัดตั้งสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น โดยให้เลขย้อนหลังต่อจาก 99 เป็น 98 เรื่อยไปจนครบทุกสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เช่น สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่ มีรหัสสำนักงานทะเบียน คือ 5099 หรือสำนักงานสาขา ที่ตั้งแบ่งพื้นที่ เพื่อให้ให้บริการประชาชน ของสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่ ออกเป็น 5051 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่ สาขาแขวงกาลวิละ 5052 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่ สาขาแขวงศรีวิชัย และ 5053 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่ สาขาเม้งราย หรือสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองพะเยา มีรหัสสำนักงานทะเบียน คือ 5699 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเชียงคำ ในเขตอำเภอเชียงคำ มีรหัสสำนักงานทะเบียน คือ 5697 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลสบง ในเขตอำเภอภูซาง มีรหัสสำนักงานทะเบียน คือ 5689 เป็นต้น

เมื่อพบเลขประจำตัวประชาชนเลขชุดใดชุดหนึ่ง เทคนิคในการพิจารณา คือ ดูจากเลขตัวแรก เป็นบุคคลสัญชาติไทย หรือไม่ ลำดับต่อไป คือ บุคคลนั้นมีชื่อในวงการกำหนดเลข เคยมีทะเบียนบ้านอยู่ที่ใด หรือได้รับการเพิ่มชื่อ หรือเป็นผู้ที่เกิดในท้องที่ใด ดูได้จากรหัสสำนักงานทะเบียนส่วนที่ 2 ที่มีตัวเลขรหัสสำนักงานทะเบียน 4 ตัวดังที่กล่าวมาแล้ว เลข 4 ตัวนี้ จะไม่เกี่ยวข้องกับการมีสัญชาติไทย หรือไม่

ส่วนที่ 3 รูปแบบของเลข 13 หลัก คือ

ที่กล่าวมาแล้วไม่ว่าจะเป็นส่วนที่ 1 ที่มีตัวเลขชุดแรก ตั้งแต่เลข 1-9 เลข 0 เลข 00 และ 000 เป็นประเภทหรือกลุ่มของบุคคล ส่วนที่ 2 มีจำนวน 4 หลัก เป็นรหัสสำนักงานทะเบียน **ส่วนที่ 3** ที่จะกล่าวต่อไปมีจำนวน 5 หลัก หมายถึงกลุ่มของบุคคลที่ถูกแจกจ่ายเลขประจำตัวประชาชนให้ตามระบบทะเบียนบ้านและสถิติบัตรในแต่ละสำนักงาน ซึ่งมีได้ตั้งแต่กลุ่มที่ 00001 - 99999 ในบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 1 เลข 2 เลข 3 เลข 4 เลข 5 เลข 6 กลุ่มทั่วไป เลข 7 เลข 8 กลุ่มบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มิถินที่อยู่ถาวร กลุ่มผู้มีสัญชาติไทยจากการถือสัญชาติไทยตามสามีและกลุ่มผู้ได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทย เลข 9

เลข 0 และ เลข 000 สำหรับตัวเลขในหลักที่ 6 และ 7 ของส่วนนี้ บางกลุ่มจะเป็นการกำหนดตัวเลขเพื่อใช้แยกประเภทในการกำหนดสถานะบุคคล ดังที่จะกล่าวต่อไป ส่วนตัวเลขในหลักที่ 8 9 และ 10 เป็นตัวเลขตามลำดับที่จะเริ่มที่หลักที่ 10 ในเลข 1 ก่อน โดยเป็นตัวเลขที่มาจากผลของการนับจำนวนจากตัวเลขในส่วนที่ 4 ซึ่งมี 2 หลัก (เลขหลักที่ 11 และ 12) ที่ครบจำนวนที่ตั้งโปรแกรมไว้ คือ 00-99 จำนวน 100 รายการ ก็จะทำให้ตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นครั้งละ 1 เท่ากับนับได้ 100 ราย หากตัวเลขในส่วนที่ 4 ครบจำนวนที่ตั้งโปรแกรมไว้ คือ 00-99 จำนวนอีก 100 รายการ ตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่ากับนับได้อีก 100 ราย หากมีจำนวนมากขึ้น เพิ่มขึ้นครั้งละ 100 ราย เมื่อครบ 900 รายตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นเป็น 9 หากมีจำนวนมากขึ้น เพิ่มขึ้นครั้งละ 100 ราย เมื่อครบ 1,000 รายตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นเป็น 10 เมื่อมีจำนวนมากขึ้นเป็น 99,000 รายตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นเป็น 99 หากมีจำนวนมากขึ้น เมื่อครบ 100,000 รายตัวเลขในส่วนที่ 3 ในหลักสุดท้ายเพิ่มขึ้นเป็น 100 ซึ่งจะนับประชากรที่ให้เลขแต่ละประเภทของชนกลุ่มต่างๆ ได้จากตัวเลขที่พบ ตัวอย่างเช่น พบเลขประจำตัวประชาชน 8-5715-76099-99-X จะอ่านแล้วได้ความหมายว่า **“บุคคลนี้เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ได้รับการเห็นชอบว่ามีคุณสมบัติครบตามที่คณะกรรมการมหาดไทย โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ (76 เป็นรหัสกลุ่มที่กำหนดให้สำหรับบุคคลที่ได้รับอนุมัติการขอสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 และแก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ.2551) ที่นายทะเบียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง (57 เป็นเลขรหัสจังหวัดเชียงราย 15 เป็นเลขรหัสสำนักทะเบียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง) ได้เพิ่มชื่อ-รายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)เป็นบุคคลลำดับที่ 9,999 ของกลุ่มนี้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอแม่ฟ้าหลวง”** ส่วนจะมีชื่อ-รายการบุคคลอย่างไร กรณีเลขนี้ ยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษาเท่านั้น

จากหลักการข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 6 และเลข 8 สำนักทะเบียนกลางจะกำหนดรหัสกลุ่มเฉพาะที่ให้อำเภอแยกประเภทของแต่ละกลุ่มได้ เช่น

- บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 6 ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในเรื่องเลขขึ้นต้นของแต่ละกลุ่ม แต่ในหัวข้อนี้ จะยกตัวอย่าง กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดที่ไม่ได้รับการสำรวจ จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูงใน พ.ศ.2533-2534 แล้วออกบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า)ให้ภายหลังกำหนดรหัสกลุ่มนี้ คือ 6-XXXX-50XXX-XX-X ต่อมารัฐบาลมีสำรวจ จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลในชุมชนบนพื้นที่สูงจากแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงใน พ.ศ.2542 พร้อมทั้งกำหนดเลขประจำตัวประชาชนและรหัสกลุ่มนี้ คือ 6-XXXX-71XXX-XX-X สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ 9 เผ่า ส่วนชนกลุ่มอื่นๆ คือ 6-XXXX-72XXX-XX-X แล้วออกบัตรประจำตัวชุมชนบนพื้นที่สูง(บัตรสีเขียวขอบแดง)ให้ สำหรับรายการกลุ่มชาติพันธุ์ และรหัสประจำกลุ่ม รวมถึงเลขประจำตัวประชาชนใหม่ที่ได้รับ หลังจากการพัฒนาสถานะบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล (ศึกษาได้จากรายการกลุ่มชาติพันธุ์ และรหัสประจำกลุ่มในท้ายบทนี้)

- บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 8 ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในเรื่องเลขขึ้นต้นของแต่ละกลุ่ม แต่ในหัวข้อนี้ จะยกตัวอย่าง บุคคลที่ได้รับการพัฒนาสถานะบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล เช่น บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดที่ไม่ได้รับการสำรวจ จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูงใน พ.ศ.2533-2534 แล้วออกบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า)ให้ภายหลังกำหนดรหัสกลุ่มนี้ คือ 6-XXXX-50XXX-XX-X ต่อมา มีระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาผลการสัญชาติไทยให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543 ที่เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2543 ในเขต 20 จังหวัดชุมชนบนพื้นที่สูง โดยปรับเปลี่ยนมาเป็นอำนาจของนายอำเภอ เพื่อพิสูจน์ตามคุณสมบัติแต่ละบุคคลว่า มีสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ให้ยื่นคำร้องและพยานหลักฐาน หากนายอำเภอพิจารณาแล้วเห็นว่า มีคุณสมบัติครบ ก็ออกคำสั่งอนุมัติให้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียน บ้าน(ท.ร.14)

พร้อมทั้งกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่ รหัสกลุ่มนี้ คือ 8-XXXX-84XXX-XX-X หรือ บุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ให้ยื่นคำร้องและพยานหลักฐาน หากนายอำเภอพิจารณาแล้วเห็นว่า มีคุณสมบัติครบ ก็ออกคำสั่งอนุมัติให้ลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14)พร้อมทั้งกำหนดเลขประจำตัวประชาชนใหม่ รหัสกลุ่มนี้ คือ 8-XXXX-73XXX-XX-X ส่วนกรณีชนกลุ่มอื่นๆ ศึกษาได้จากท้ายบทนี้

ส่วนที่ 4 รูปแบบของเลข 13 หลัก คือ

ส่วนนี้ มีจำนวน 2 หลัก หมายถึง ลำดับที่ของบุคคลในแต่ละกลุ่มของบุคคลที่ถูกแจกจ่ายเลขประจำตัวประชาชนให้ตามระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ซึ่งในแต่ละกลุ่มมีได้ตั้งแต่ 00 - 99 และหมายถึงใบที่ของสูติบัตรใน แต่ละเล่มตามระบบสูติบัตรในแบบเดิม ซึ่งมีได้ตั้งแต่ใบที่ 00 - 99 แต่ในยุคปัจจุบันสูติบัตรจะเป็นแผ่น มีแต่แบบว่างๆ ให้จัดพิมพ์ข้อมูล ไม่มีการพิมพ์ตัวเลขประจำตัวประชาชน หรือลำดับของสูติบัตรไว้ดังเช่นในอดีต สำหรับหลักการของตัวเลขในชุดนี้ คือการเรียงลำดับผู้ที่ได้รับการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนกลุ่มละ 100 รายดังที่ได้กล่าวมาในส่วนที่ 3 ถือเป็นการนับจำนวนประชากรจากการกำหนดเลขแต่ละกลุ่มได้เช่นเดียวกัน

ส่วนที่ 5 รูปแบบของเลข 13 หลัก คือ

ส่วนนี้ มีจำนวน 1 หลัก หมายถึง **เลขตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวประชาชนทั้งหมดว่ามีความถูกต้องหรือไม่ โดยตรวจสอบและคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์** ไม่มีผลใดๆ ในการอ่านค่า หรือนับจำนวน

มีเลขประจำตัวประชาชนแล้ว จะมีบัตรฯ ทุกคนและมีชื่อในทะเบียนแบบใดหรือไม่

ดังที่ได้ทราบเป็นการทั่วไปแล้วว่า ระบบการจัดการประชากรของประเทศไทยใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลักเป็นเครื่องมือในการให้บริการสาธารณะในรูปแบบต่างๆ โดยแยกกันระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับผู้อยู่ไม่มีสัญชาติไทย คำถามที่พบบ่อยๆ ในการให้คำปรึกษากับหน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการประชากรมากนัก คำถามนั้นคือ “จะรู้ได้อย่างไรว่า บุคคลที่พบ นั้น ใครเป็นคนไทย ใครไม่ใช่คนไทย” คำตอบที่ตอบแบบสั้นๆ และเข้าใจได้ง่าย ก็คือ **“บุคคลสัญชาติไทยทุกคนที่อายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนทุกคน ยกเว้นพระบรมวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป ส่วนบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยจะมีเอกสารแสดงตัวที่เป็นบัตรประจำตัว ได้แก่ บัตรประจำตัวผู้อยู่ไม่มีสัญชาติไทย บัตรบุคคลผู้อยู่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร”** มีเลขประจำตัวประชาชนแล้ว มีบัตรประจำตัวและชื่ออยู่ในทะเบียนแบบใดบ้าง

ถ้าจะสรุปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะขอแยกสรุปให้เข้าใจได้ง่ายๆ โดยแบ่งเป็น

1. **กลุ่มบุคคลสัญชาติไทยที่อายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) จะต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนทุกคน ยกเว้นพระบรมวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป ได้แก่**

1.1 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 1 และ 2 ทุกคน

1.2 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 3 4 5 และ 8 ยกเว้นบุคคลที่ยังไม่มีสัญชาติไทย โดยดูได้จากรายการสัญชาติในรายการจากทะเบียนและฐานข้อมูล อาจระบุสัญชาติเดิม หรือระบุว่า ไร้สัญชาติ

2. **กลุ่มบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย** จะมีเอกสารแสดงตัวที่เป็น**บัตรประจำตัว** ได้แก่ บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย บัตรบุคคลผู้อยู่ไม่มีสถานะทางทะเบียน **ที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร** โดยจะทำบัตรประจำตัวให้ตามประเภทสำหรับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป บุคคลกลุ่มนี้จะแยกประเภทได้จากระบบการจัดเก็บตามกลุ่มบุคคลประเภทของเลข ประเภทของบัตรฯ และประเภทของทะเบียนดังนี้

2.1 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 3 4 5 และ 8 บางคนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเล่มสีน้ำเงิน(ท.ร.14) ตามข้อ 1.2 ที่กล่าวมาแล้ว หรือ บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 6 และ 7 มีชื่อ

2.2 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 00 จะได้รับบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ(ท.ร.38/1)

2.3 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 0 รหัสกลุ่ม 89 จะได้รับบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติ(ท.ร.38 ก และ ท.ร.38 ข)

2.4 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 000 จะได้รับการบันทึกข้อมูล ภาพถ่ายและมีบัตรประจำตัวผู้พลบภัยการสู้รบจากพม่าให้กับผู้ที่อยู่ในพื้นที่พิกังษ์ชั่วคราว มีชื่อ-รายการบุคคลในทะเบียนประวัติที่ส่งกระทรวงมหาดไทยร่วมกับองค์การระหว่างประเทศจัดทำร่วมกัน ไม่มีข้อมูลที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลเชื่อมโยงระบบเครือข่าย(ไม่ออนไลน์)

2.5 บุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 0 รหัสกลุ่ม 00 จะยังไม่ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวใดๆ ให้ทั้งสิ้น เพราะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยังไม่มีประกาศเรื่องนี้ แต่ได้มีการผ่อนผันให้ใช้ทะเบียนประวัติรายการบุคคล(ท.ร.38 ข) ที่สำนักทะเบียนจะใช้กระดาษตามแบบในระเบียบฯ แล้วผลิตเอกสารแสดงตัวด้วยระบบการพิมพ์ทั่วไป ที่ไม่ได้สิ่งพิมพ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ปิดแปะภาพถ่าย ลายนิ้วมือให้ไปใช้ชั่วคราว โดยยังไม่ได้ภาพถ่ายและจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ กรณีนี้ ต้องรอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศให้มีการจัดทำบัตรประจำตัวให้เสียก่อน จึงจะดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวให้

3. กลุ่มบุคคลที่ไม่มีเอกสารแสดงตนใดๆ เลย บุคคลกลุ่มนี้ จะไม่มีเอกสารแสดงตัวที่เป็นบัตรประจำตัวที่ออกโดยกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในขณะนี้ บางคนอาจจะเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือไม่มีสัญชาติไทย แต่ด้วยข้อจำกัดบางประการที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตามกฎหมาย ไม่สามารถออกบัตรประจำตัวให้ได้ ก็ต้องไปเตรียมรวบรวมพยานหลักฐาน ยื่นต่อผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป ซึ่งมีหลายวิธี เพราะมีกฎหมาย นโยบาย ที่มีคุณลักษณะเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่มบุคคลอยู่แล้ว โดยอาจจะขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีประสบการณ์ มีศักยภาพในการรวบรวมข้อมูล ยื่นคำร้องและให้ความช่วยเหลือ ติดตามผลการพิจารณาไปจนถึงการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง และการฟ้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีต่างๆ ซึ่งถือเป็นสิทธิของบุคคลทุกคน แม้ว่า จะไม่มีสัญชาติไทยไม่มีเอกสารแสดงตัวใดๆ แต่ถ้าหากกระบวนการพิจารณาที่ออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิที่จะเรียกร้องในหลายเรื่อง เพื่อความเป็นธรรมอันเกิดจากการใช้อำนาจของรัฐ ที่เป็นหลักการของกฎหมายมหาชน ที่ทำความเข้าใจได้ไม่ยาก เพื่อการคุ้มครองสิทธิในการกำหนดสถานะบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยให้การรับรองและเข้าเป็นภาคีหลายฉบับ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บ้านหนึ่งหลังจะมีทะเบียนได้กี่ประเภท

โดยหลักการของกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ.2452 เฉพาะในบางท้องที่ๆ มีประชากรอาศัยอยู่ เช่น ในเขตเทศบาล หรือหัวเมือง ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2499 ให้มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนบ้านให้กับทุกบ้านทั่วประเทศ ให้จัด บันทึกข้อมูลบุคคลในบ้านทุกคนด้วยการออกพระราชกฤษฎีกา ให้สำรวจในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ.2499 ก็ได้ข้อมูลประชากรมาจำนวนหนึ่ง และใน พ.ศ.2515 มีประกาศคณะปฏิวัติให้มีการจัดทำทะเบียนราษฎร และมีกฎหมายยกเลิกตราเป็นพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 ถึงขณะนี้ ก็ยังมีบุคคลตกหล่น และนับจำนวนบ้านไม่ครบถ้วน ทางราชการหลายหน่วยงาน มีสถิติจำนวนบ้าน และจำนวนประชากรที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ส่วนหนึ่ง อาจจะเป็นเพราะการกำหนดเลขประจำบ้าน หรือบ้านเลขที่ หรือกำหนดรหัสประจำบ้าน รวมถึงการที่มีบ้านตามนิยามของกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แล้ว แต่ไม่ทราบว่าเป็นจากความบกพร่องของนายทะเบียนแห่งท้องที่ นายทะเบียนท้องถิ่น หรือนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง ที่เข้าใจไม่ถ่องแท้ว่า บ้านหนึ่งหลัง ควรจะมีทะเบียนตามกฎหมาย ระเบียบ และการสั่งการได้กี่แบบ

“บ้าน” นิยามของกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หมายความว่า “โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครองและให้หมายความรวมถึงแพ หรือเรือซึ่งจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำ หรือสถานที่ หรือยานพาหนะอื่นซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยประจำได้ด้วย” และการจัดทำทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนแห่งท้องที่ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น โดยมีระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนบ้าน พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไข ถึง พ.ศ.2551 กำหนดให้บ้านหลังหนึ่งต้องมีทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติ เพราะฉะนั้นเมื่อประมวลข้อกฎหมายและ จะตีความได้ว่า เพื่อมิให้มีการนับจำนวนบ้านที่ถูกต้อง ตรงกับความจริง จึงควรจัดทำทะเบียนบ้าน และหรือทะเบียนประวัติ กำหนดเพียงบ้านเลขที่เดียว มีรหัสประจำบ้าน(เลข 11 หลัก)ชุดเดียว สำหรับบันทึกชื่อ-รายการบุคคลของสมาชิกทุกคนในบ้านหลังนั้น ซึ่งแยกออกได้ ดังนี้

1. ทะเบียนบ้าน(ท.ร.14) จากในอดีตมีลักษณะแผ่นกระดาษ พัฒนามาเป็นเล่มคล้ายสมุดฝากเงินธนาคาร ใช้สำหรับบันทึกข้อมูล ชื่อ-รายการบุคคลที่มีสัญชาติไทย และบุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย มีถิ่นที่อยู่ถาวร แต่ละคนจะมีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข 1 เลข 2 เลข 3 เลข 4 เลข 5 และเลข 8 ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับผู้มีสัญชาติไทย และบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย สำหรับบุคคลต่างด้าวที่ยังไม่มีสัญชาติไทย

2. ทะเบียนบ้าน(ท.ร.13) จากในอดีตมีลักษณะแผ่นกระดาษ พัฒนามาเป็นเล่มคล้ายสมุดฝากเงินธนาคาร ใช้สำหรับบันทึกข้อมูล ชื่อ-รายการบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย และบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ละคนจะมีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข 6 และเลข 7 ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

3. ทะเบียนประวัติของชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีลักษณะแผ่นกระดาษที่มีข้อมูลชื่อ-รายการบุคคล มีการปิดแปะภาพถ่ายรายบุคคล ถ่ายพิมพ์นิ้วมือ และภาพถ่ายครอบครัว ระบุปีที่เข้ามา ระบุสถานที่เกิดของบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ละคนจะมีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข 6 และเลข 7 ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยซึ่งบางราย หรือบางท้องที่ที่มีการพัฒนาสถานะ หรือปรับเปลี่ยนไปมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน(ท.ร.13)

4. ทะเบียนประวัติ(ท.ร.38/1)ของแรงงาน 3 สัญชาติ(พม่า กัมพูชาและลาว)ที่ขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำงาน บันทึกอยู่ในระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร เมื่อต้องการใช้กับบุคคลรายใด จะจัดพิมพ์ออกมามีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษ ขนาด A4 มีข้อมูลชื่อ-รายการบุคคล มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข 00 ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

5. ทะเบียนประวัติ(ท.ร.38 ก)ของบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน บันทึกอยู่ในระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร เมื่อต้องการใช้กับบุคคลรายใด จะจัดพิมพ์ออกมามีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษ ขนาด A4 มีข้อมูลชื่อ-รายการบุคคล มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วย เลข 0 เฉพาะบุคคลเรียกว่า ทะเบียนประวัติ(ท.ร.38 ข)ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

จะเห็นได้ว่า ในทางกฎหมายแล้วกำหนดให้บุคคลแต่ละประเภท ที่มีเลขประจำตัวประชาชนแล้ว อยู่ในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติแบบใดตามที่กฎหมายและนโยบายกำหนดไว้ ขอเพียงใช้บ้านเลขที่ 1 เลข รหัสประจำบ้าน เพียง 1 ชุด แต่ขอให้ออกสำหรับบ้านตามนิยามของกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ทุกหลัง และนายทะเบียนทุกแห่งต้องเคร่งครัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีความรับผิดชอบที่แท้จริง ซึ่งพบว่า แต่ละท้องที่ย่อยหย่อนกันมาก ไม่ว่าจะอ้างเหตุแห่งความบกพร่องด้วยคำอธิบายใดๆ ขึ้นอยู่กับเจตนาและความตั้งใจเป็นที่สุด

สรุป

เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก มีความเป็นมา มีรายละเอียดดังที่ยกมามากมาย แต่ยังไม่หมด ข้อมูลที่เรียบเรียงมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจ จากความหมายและผลทางกฎหมายของแต่ละบุคคล แต่ละเลข ซึ่งมีเวลาเรียบเรียงจำกัด หลังจากการเรียนรู้ของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขแล้ว อาจจะมีการเรียบเรียงเพิ่มขึ้นและขยายให้ครอบคลุมในทุกประเด็น หากผู้ศึกษาเรียนรู้ มีข้อสงสัย หรือจะเสนอแนะเพิ่มเติม สามารถส่งข้อมูล คำแนะนำไปได้ทางอีเมล : humanstatus@gmail.com ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้นต่อไป ขอขอบคุณทุกท่านล่วงหน้า มา ณ ที่นี้.

กลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 6 ที่สำนักทะเบียนกลางกำหนดรหัส “เลขกลุ่ม” มี ดังนี้

เลขกลุ่ม	หมายถึง (ก่อนที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาสถานะบุคคล)	เมื่อพัฒนาสถานะแล้ว จะเปลี่ยนเป็นเลข
00	คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว (บุคคลที่มีหนังสือเดินทางหรือวีซ่า) หรือได้รับการเพิ่มชื่อในกรณีบุคคลทั่วไป	อาจจะไม่มีรหัสกลุ่ม ก็ได้ ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ตามที่กฎหมายและนโยบายของแต่ละเรื่อง แต่ละกรณี
50	กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูง ที่ได้รับการสำรวจ จัดทำทะเบียนประวัติ และออกบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) ในการสำรวจระหว่าง พ.ศ.2533-2534 ปัจจุบันเปลี่ยนรูปแบบบัตรใหม่ แต่เลขเดิม	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่มมีทั้ง 84, 73, 76 หรือ 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ตามที่กฎหมายและนโยบายของแต่ละเรื่อง แต่ละกรณี
51	กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ(อดีต ทช.)เข้ามาอาศัยอยู่ในไทย เมื่อ พ.ศ.2493-2497) จากกรณีสงคราม	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 87 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
52	กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน เป็นคนจีนและครอบครัวของทหารจีนคณะชาติ เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยเมื่อ พ.ศ.2493-2504 จากกรณีสืบเนื่องจากสงครามในจีน	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 86 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
53	กลุ่มจีนฮ่ออิสระ อ้างว่า เป็นญาติของชาวจีนฮ่อที่เป็นจีนฮ่ออพยพพลเรือนเข้ามาอาศัยอยู่ในไทยเมื่อ พ.ศ.2505-2521	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 77 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
54	กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า กลุ่มต่างๆ เช่น มอญ กะเหรี่ยง พม่า และไทใหญ่ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 ก่อนมีการรับในพม่า	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 78 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
55	กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าที่มีถิ่นที่อยู่อาศัย เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2519	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 ยังไม่กำหนดรหัสกลุ่ม เพราะเพิ่งได้รับโอกาสตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2553 และวันที่ 24 เมษายน 2555 ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือรหัสกลุ่มใหม่ ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
56	กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าที่อาศัยอยู่กับนายจ้างเข้ามาอาศัยอยู่ในไทยตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2519	
57	กลุ่มญวนอพยพ เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยระหว่าง พ.ศ.2488-2489 รวมถึงบุตรที่เกิดในประเทศไทยและไม่ได้สัญชาติไทย	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 88 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
58	กลุ่มลาวอพยพ เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาวเมื่อ พ.ศ.2547	สถานะคล้ายกับกลุ่ม 55 และ 56 กลุ่ม 81 ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ
59	กลุ่มเขมรอพยพ เข้ามาอาศัยอยู่ในไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 (เดิมอยู่ในกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เมื่อ พ.ศ.2530 สำนักทะเบียนกลางจัดกลุ่มใหม่)	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 79 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
60	กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย(อดีตจีนมลายา) เข้ามาขอตัวเมื่อ พ.ศ.2530	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 82 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
61	กลุ่มไทยลื้อ (เข้ามาในไทยนานแล้ว เดิมได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติในกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูง และผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า สำนักทะเบียนกลางจัดทำทะเบียนเปลี่ยนเป็นกลุ่มไทยลื้อเมื่อ พ.ศ.2537)	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือ 85 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
62	กลุ่มมลาปรีหรือตองเหลือง	มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 84
63	กลุ่มผู้อพยพเรือสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา เข้ามาในไทยก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 90 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล
64	กลุ่มผู้หลบหนีจากกัมพูชาเรือสายไทย เข้ามาในไทยหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 90 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล
65	กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากกัมพูชา	อาจจะไม่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ส่วนฐานบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมีรหัส 73 หรือรหัสกลุ่มใหม่ ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด

เรื่องเล่าเคล้าสิทธิมนุษยชน...ว่าด้วย "หนังสือรับรองการเกิด" และองค์ความรู้เกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร

เลขกลุ่ม	หมายถึง (ก่อนที่จะยังไม่ได้รับการพัฒนาสถานะบุคคล)	เมื่อพัฒนาสถานะแล้ว จะเปลี่ยนเป็นเลข
66	กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาในไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519	อาจจะมียุทธศาสตร์ตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 90 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล
67	กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาในไทยหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519	อาจจะมียุทธศาสตร์ตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 90 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคล
68	กลุ่มม้งดำกระบอง	อยู่ระหว่างยื่นคำร้องและพิจารณา เพราะบางรายมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสัญชาติไทย
71	ชุมชนบนพื้นที่สูงที่เป็นชาวเขา 9 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เมี่ยน (เย้า) อาข่า (อิก้อ) ลาหู่ (มูเซอ) ลีซู (ลีซอ) ลัวะ (ถิ่น) ขมุ และมลาบรี (ตองเหลือง)	อาจจะมียุทธศาสตร์ตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 84 หรือ 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคลส่วนระบุบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมียุทธศาสตร์ 73 หรือ 76 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
72	ชุมชนบนพื้นที่สูงที่ไม่ใช่ชาวเขา 9 เผ่า	อาจจะมียุทธศาสตร์ตัวขึ้นต้นด้วย 8 รหัสกลุ่ม 00 ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะบุคคลส่วนระบุบุตรที่เกิดในไทยอาจจะมียุทธศาสตร์ 73 หรือ 76 ขึ้นอยู่กับว่า เกิดเมื่อใด
73	กลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย (จัดทำเฉพาะปี พ.ศ.๒๕๔๑ เท่านั้น)	ยังไม่มีนโยบายการพัฒนาสถานะบุคคล

กลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 8 ที่สำนักทะเบียนกลางกำหนดรหัส “เลขกลุ่ม” ยกมาเฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยมีรายละเอียด ดังนี้

เลขกลุ่ม	หมายถึง
73	กลุ่มบุตรบุคคลต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทยเคยมีสัญชาติไทย แต่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 วันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้รับกลับคืนสัญชาติไทยถอนสัญชาติและไม่ให้สัญชาติไทย แต่มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ(ฉบับที่ 4)พ.ศ.2551 คืนสัญชาติไทยให้แก่บุคคลที่เกิดถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 พร้อมระบุบุตรที่เกิดในไทยถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551 ในทางกฎหมายถือว่า “ได้คืนสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 พร้อมกันทุกคน” ไม่ว่าจะยื่นคำร้องแล้ว หรือยัง หรือยื่นคำร้องแล้ว แต่ยังไม่อนุมัติ ตามหนังสือสั่งการที่ให้นัดหมายให้เสร็จภายใน 105 วันนับจากวันรับคำร้อง
76 77 78 79 80 81 82 83 85 86 87 88	กลุ่มบุตรบุคคลต่างด้าวหลายกลุ่มที่เกิดในประเทศไทยซึ่งรัฐบาลมีนโยบายกำหนดคุณสมบัติและให้ขอสัญชาติไทยได้ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2535 และ(ฉบับที่ 4)พ.ศ.2551 ผู้ที่ได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะราย หรือกรณีเป็นการทั่วไป นับตั้งแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกประกาศ จะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน นับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาตเป็นการเฉพาะราย หรือกรณีเป็นการทั่วไป นับตั้งแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกประกาศฯ
84	กลุ่มบุคคลที่เป็นชาวเขา 9 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เมี่ยน (เย้า) อาข่า (อิก้อ) ลาหู่ (มูเซอ) ลีซู (ลีซอ) ลัวะ (ถิ่น) ขมุ และมลาบรี (ตองเหลือง) เมื่อพิสูจน์ตามกระบวนการที่อาศัยอยู่ในท้องที่ 20 จังหวัดพื้นที่สูง ที่อาศัยกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาลงรายการสัญชาติไทยให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543 ที่ใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2543 อำนาจการพิจารณาเป็นของนายอำเภอ หากพิจารณาอนุมัติแล้ว ในทางกฎหมายถือว่า เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนและหลักสายโลหิตมีสัญชาติไทยนับตั้งแต่เกิด
90	บุคคลกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น ที่ได้กลับคืนสัญชาติไทย โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 เพราะเหตุแห่งการที่บรรพชนของบุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในเขตแดนที่เคยเป็นดินแดนของประเทศไทย ต่อมาต้องเสียดินแดนให้กับประเทศเจ้าอาณานิคม ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ทำให้คนไทยกลุ่มนี้ต้องตกเป็นประชากรของประเทศในอาณานิคม และภายหลังบางส่วนได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และเรียกชื่อความเป็นไทย ซึ่งได้มีการตรากฎหมายฉบับดังกล่าว และให้มีคณะกรรมการพิสูจน์คุณสมบัติ เมื่อบุคคลใดมีคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายกำหนดให้มีหนังสือการรับรองความเป็นไทยพลัดถิ่น แล้วนำหนังสือรับรองไปขอลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้าน ซึ่งหน้าที่และอำนาจเป็นของนายอำเภอ/นายทะเบียนแห่งท้องที่ที่อาศัยอยู่ ในทางกฎหมาย ถือว่า “บุคคลที่ได้รับการรับรองแล้ว เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยสายโลหิตนับตั้งแต่เกิด”

เลขกลุ่ม	หมายเหตุ
00	กลุ่มบุคคลต่างด้าวที่เกิดจากนอกประเทศ ที่ประสงค์จะมีสัญชาติไทย พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 และแก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551 บัญญัติให้ผู้มีคุณสมบัติครบตามกฎหมาย สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตได้ ตามกฎหมายในแต่ละเรื่อง ดังนี้ 1. มาตรา 9 สำหรับหญิงต่างด้าวที่สมรสกับสามีสัญชาติไทย เรียกว่า “ขอถือสัญชาติไทยตามสามี” ซึ่งมีทั้งหญิงที่เป็นบุคคลต่างด้าวทั่วไป ยื่นต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนหญิงต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มชาติพันธุ์ ยื่นคำร้องที่นายอำเภอ โดยอำนาจการอนุญาตเป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะประกาศในราชกิจจานุเบกษาถือว่า “เป็นผู้มีสัญชาติไทยนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาต” 2. มาตรา 10 และ 11 สำหรับบุคคลต่างด้าวทุกคน มีคุณสมบัติ 5 ประการที่สามารถยื่นคำร้อง “ขอแปลงสัญชาติเป็นไทย” ซึ่งบุคคลต่างด้าวทั่วไป ยื่นต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนบุคคลต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มชาติพันธุ์ ยื่นคำร้องที่นายอำเภอ สำหรับมาตรา 11(4) บัญญัติใหม่ให้สิทธิของสามีที่เป็นบุคคลต่างด้าวที่สมรสกับหญิงสัญชาติไทย ซึ่งจะได้รับกรยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 10(4 และ 5) ด้วย โดยอำนาจการพิจารณาคุณสมบัติเป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อเห็นว่ามีความสมมติครบให้เสนอเรื่องเพื่อขอพระราชทานต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้มีพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาต แล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะประกาศในราชกิจจานุเบกษาถือว่า “เป็นผู้มีสัญชาติไทยนับตั้งแต่วันที่ได้รับการประกาศ”
89	กลุ่มบุคคลที่ได้รับการสำรวจ จัดทำทะเบียนประวัติ ตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญา การกำหนดสถานะ และสิทธิของบุคคล ตามนโยบายรัฐบาล โดยมีมติคณะรัฐมนตรี หลายครั้ง โดยผ่านการพิจารณาของนายทะเบียน/นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต มีระยะเวลาการสำรวจถึงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2554 รวมถึงการกำหนดให้ผู้จัดทำทะเบียนประวัติให้ครบถ้วนตามกระบวนการเมื่อพิสูจน์แล้วว่าดำเนินการไม่เสร็จสิ้น หลังวันที่กำหนด
00	กลุ่มบุคคลที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ประกอบกฎกระทรวง ประกาศกฎกระทรวงมหาดไทยและหนังสือสั่งการ พร้อมด้วยกลุ่มที่เป็นบุตรของบุคคลที่ยังไม่มีสัญชาติไทย กลุ่มต่างๆ รวมทั้งบุคคลที่ไม่มีเลขประจำตัว
74	กลุ่มที่เป็นผู้เสียหาย จากคดีความการค้ำประกันที่ยังมีความจำเป็นจะต้องอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยด้วยเหตุผลทางด้านคดีและมนุษยธรรม

สำหรับชุดตัวเลข 4 หลักที่แสดงถึงสำนักทะเบียนซึ่งเป็นหน่วยที่ให้เลขประจำตัวประชาชนนั้น สองหลักแรกหมายถึงจังหวัดจึงหัดได้กำหนดแยกตามภาคที่กรมการปกครองจัดตั้งขึ้นจำนวน 9 ภาค ประกอบด้วย

ภาค 1 (ภาคกลาง) จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่

10 กรุงเทพมหานคร 11 สมุทรปราการ 12 นนทบุรี 13 ปทุมธานี 14 พระนครศรีอยุธยา
15 อ่างทอง 16 ลพบุรี 17 สิงห์บุรี 18 ชัยนาท 19 สระบุรี

ภาค 2 (ภาคตะวันออก) จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่

20 ชลบุรี 21 ระยอง 22 จันทบุรี 23 ตราด
24 ฉะเชิงเทรา 25 ปราจีนบุรี 26 นครนายก 27 สระแก้ว

ภาค 3 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง) จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่

30 นครราชสีมา 31 บุรีรัมย์ 32 สุรินทร์ 33 ศรีสะเกษ 34 อุบลราชธานี
35 ยโสธร 36 ชัยภูมิ 37 อำนาจเจริญ 39 หนองบัวลำภู

ภาค 4 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน) จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่

40 ขอนแก่น 41 อุดรธานี 42 เลย 43 หนองคาย 44 มหาสารคาม
45 ร้อยเอ็ด 46 กาฬสินธุ์ 47 สกลนคร 48 นครพนม 49 มุกดาหาร
38 บึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ แม้ว่าจะเป็นจังหวัดในภาคอีสานตอนเหนือ เมื่อได้รับการตั้งจังหวัดใหม่

แยกออกมาจากจังหวัดหนองคาย แต่ด้วยตัวเลขกลุ่มที่ขึ้นต้นด้วย 4 ถูกจัดไปหมดแล้ว จึงได้ใช้เลขที่ว่างของภาคอีสาน

ภาค 5 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน) จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่

50	เชียงใหม่	51	ลำพูน	52	ลำปาง	53	อุดรดิตถ์	54	แพร่
55	น่าน	56	พะเยา	57	เชียงราย	58	แม่ฮ่องสอน		

ภาค 6 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง) จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่

60	นครสวรรค์	61	อุทัยธานี	62	กำแพงเพชร	63	ตาก
64	สุโขทัย	65	พิษณุโลก	66	พิจิตร	67	เพชรบูรณ์

ภาค 7 (ภาคตะวันตก) จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่

70	ราชบุรี	71	กาญจนบุรี	72	สุพรรณบุรี	73	นครปฐม
74	สมุทรสาคร	75	สมุทรสงคราม	76	เพชรบุรี	77	ประจวบคีรีขันธ์

ภาค 8 (ภาคใต้ตอนบน) จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่

80	นครศรีธรรมราช	81	กระบี่	82	พังงา	83	ภูเก็ต
84	สุราษฎร์ธานี	85	ระนอง	86	ชุมพร		

ภาค 9 (ภาคใต้ตอนล่าง) จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่

90	สงขลา	91	สตูล	92	ตรัง	93	พัทลุง
94	ปัตตานี	95	ยะลา	96	นราธิวาส		

กรุงเทพฯ จำนวน 50 เขต มีการกำหนดรหัสของสำนักทะเบียนท้องถิ่น ต่อจากเลข 10xx ดังนี้

01	พระนคร	02	ดุสิต	03	หนองจอก	04	บางรัก	05	บางเขน
06	บางกะปิ	07	ปทุมวัน	08	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	09	พระโขนง	10	มีนบุรี
11	ลาดกระบัง	12	ยานนาวา	13	สัมพันธวงศ์	14	พญาไท	15	ธนบุรี
16	บางกอกใหญ่	17	ห้วยขวาง	18	คลองสาน	19	ตลิ่งชัน	20	บางกอกน้อย
21	บางขุนเทียน	22	ภาษีเจริญ	23	หนองแขม	24	ราษฎร์บูรณะ	25	บางพลัด
26	ดินแดง	27	ปทุมวัน	28	สาทร	29	บางซื่อ	30	จตุจักร
31	บางคอแหลม	32	ประเวศ	33	คลองเตย	34	สวนหลวง	35	จอมทอง
36	ดอนเมือง	37	ราชเทวี	38	ลาดพร้าว	39	วัฒนา	40	บางแค
41	หลักสี่	42	สายไหม	43	คันนายาว	44	สะพานสูง	45	วังทองหลาง
46	คลองสามวา	47	บางนา	48	ทวีวัฒนา	49	ทุ่งครุ	50	บางบอน

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 แก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ.2551 และแก้ไขฉบับที่ 5 พ.ศ.2555 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ประกาศและระเบียบการต่างๆ
- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 และแก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ.2551 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และหนังสือสั่งการของสำนักงานทะเบียนกลาง จำนวนมากที่ไม่สามารถยกมาเสนอให้ทราบในที่นี้ได้
- ระเบียบสำนักงานทะเบียนกลาง ที่สำคัญๆ ได้แก่
 - 3.1 ระเบียบสำนักงานทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขถึง พ.ศ.2551
 - 3.2 ระเบียบสำนักงานทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาเลขรายการสัญชาติไทยให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.2543
 - 3.3 ระเบียบสำนักงานทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ.2548

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

This image shows a full page of a document template. It consists of approximately 30 evenly spaced horizontal dotted lines across the entire width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings present.

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

[illegible]

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

This image shows a full page of a document template. It consists of approximately 30 evenly spaced horizontal dotted lines across the entire width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings present.

ชื่อหนังสือ : **หนังสือรับรองการเกิด**

พิมพ์ครั้งที่ 1 ปีที่พิมพ์ กุมภาพันธ์ 2560

ISBN : 978 - 616 - 7213 - 71 - 2

ผู้เรียบเรียง : มานะ งามเนตร์

ผู้จัดพิมพ์ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จำนวนหน้า : 95 หน้า

พิมพ์ที่บริษัท อินลิมิทพรินต์ จำกัด เลขที่ 7 ซอยลาดพร้าว 65/1 (ศรีสุข) ถนนลาดพร้าว
แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

นายมานะ งามเนตร์

การศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง - นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การรับราชการ :

- พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๕ : ปลัดอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กรมการปกครอง
- พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๔๒ : หัวหน้างานกิจการพิเศษ ส่วนประสานราชการ สำนักงานนางมวลชน กรมการปกครอง
- พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๕ : หัวหน้างานพิธีการหลักฐาน ส่วนบัตรประจำตัวประชาชน(สปป.)
- : หัวหน้างานกฎหมายและระเบียบของกลุ่มน้อย และหัวหน้างานจัดทำทะเบียนของกลุ่มน้อย ส่วนการทะเบียนราษฎร (สทร.) สำนักงานบริหารการทะเบียน
- พ.ศ. ๒๕๔๕-๑๖ พ.ค. ๒๕๕๕ : ให้นิเทศการสิทธิมนุษยชนเข้ามายุติการณ์ สำนักรับรองสิทธิมนุษยชน สำนักรับรองสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือ สำนักงาน กลสม.
- ข้าราชการรัฐสภาสามัญ สำนักระงับการฟ้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือ กลสม. (องค์การตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)
- ๑ ส.ค. ๒๕๕๕-๔ ต.ค.๒๕๕๕ : ผู้อำนวยการกลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๕ และ ๗ (๑๗ พ.ค. ถึง ๓๑ ก.ค.๒๕๕๕) สำนักรับรองสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กลสม.
- ๕ ต.ค. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน : ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน(ผอ.กปส.) สำนักรับรองสิทธิมนุษยชน สำนักรับรองสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ(กลสม.)

เกียรติประวัติ ประสพการณ์ และความรู้ที่มี :

- **อนุกรรมการ** ในคณะกรรมการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิชีวิตไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ในคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ลงนามแต่งตั้งโดย รมว.พม.
- **อนุกรรมการ** ในคณะกรรมการประเมินและติดตามผลการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติลงนามแต่งตั้งโดย รมว.พม.
- **อนุกรรมการและเลขานุการ** ในคณะกรรมการด้านสิทธิต่างๆ หลายคณะ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ(กลสม.)
- **ผู้แทนการร้องเรียนการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ** ในคณะกรรมการกลั่นกรองการขอแปลงสัญชาติ ของนิติสัญชาติตามสามี และขอคืนสัญชาติ
- รางวัล **"คนจิตอาสาตามรอยพ่อของแผ่นดิน"** ๑ใน ๙ คนชุดแรกจากประชาชนอาสาสมัครจิตอาสาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ เงินรางวัล ๙,๙๙๙ บาท พร้อมโล่เกียรติยศ ในฐานะจิตอาสาสมัครเพื่อคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และไร้รากเหง้า ที่ต้องปฏิบัติงานด้านจิตอาสาสมัครเป็นปีที่ประจักษ์ต่อเรื่องกักตุนคน ๙ ปีขึ้นไป
- รางวัล**ปลัดอำเภอประจำตำบลที่มีผลงานดีเด่นเป็นพิเศษ** ประจำปี ๒๕๓๓ ของเขตตรวจราชการกรมการปกครองเขต ๗ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๗ จังหวัด) จากนายฉลอง กัลยาณมิตร อธิบดีกรมการปกครอง
- โล่เกียรติคุณ **บุคคลที่ให้การสนับสนุนงานด้านผู้ด้อยโอกาส "ดีเด่น"** จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) เมื่อ ๒๕๕๒
- **บริหารโครงการก่อสร้างงานในชนบท(กสน.) ได้รับรางวัลที่ ๑ โครงการดีเด่น ประเภทสิ่งสาธารณประโยชน์(โครงการสร้างประปาหมู่บ้าน หรือประปาภูเขา)**
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี ๒๕๓๓ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณและเงินรางวัลจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท จากนายกรัฐมนตรี(พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ)** โดยมอบเงินไว้ประชาชนบ้านน้ำคาว หมู่ที่ ๕ ตำบลเลี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ไปก่อสร้างฝายน้ำล้น เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- **นักกีฬาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเอกสารเสนอขอวีซ่าเพื่อให้นักมวยต่ออาชญา(๙ แห่ง)ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย** จนกระทั่งเป็นเมตดะวีซ่าเมื่อวันเสาร์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๘ อันเป็นผลให้เขา ๙ แห่งที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยก่อนวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๘ ได้รับการพิจารณาอนุญาตให้เป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย(มิใช่สำคัญถิ่นที่อยู่)ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองออกให้โดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมและลดหย่อนค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญประจำตัว คนต่างด้าวที่สถานนี้ตรวจครั้งที่ครั้งแรกเหลือเพียง ๑๐๐ บาท)
- อดีตกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ในคณะกรรมการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๘๓/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๒
- **อดีตเลขานุการและอนุกรรมการ** ในคณะกรรมการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาให้สถานภาพบุคคลบนพื้นที่สูง
- **ผู้ร่วมร่างระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการพิจารณาการสถานบุคคลในทะเบียนราษฎรให้แก่บุคคลบนพื้นที่สูง พ.ศ.๒๕๔๓** และจัดทำคำอธิบายเพื่อให้ดำเนินการตามระเบียบฯ จำนวน ๕๗ ข้อ พร้อมด้วยเอกสารเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกรณีมีสถานบุคคลที่ถูกต้อง
- **อดีตอนุกรรมการการศึกษาปัญหาเด็กไร้รัฐ** ในคณะกรรมการกิจการสตรีเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ อุทมิสภา
- **อดีตอนุกรรมการพิจารณาข้อมูลข้อเท็จจริงในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะทางกฎหมายและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย** สถานะนิติบัญญัติแห่งชาติ(สชช.)
- **อดีตอนุกรรมการ** ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติผู้ไร้สัญชาติแรงงานข้ามชาติและ ผู้พลัดถิ่น ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ
- **อดีตที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและอนุกรรมการ** ในคณะกรรมการติดตามการบังคับใช้กฎหมายและยุทธศาสตร์เพื่อการแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและยุทธศาสตร์เพื่อการแก้ไขการไร้สถานะและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย อุทมิสภา
- **อดีตอนุกรรมการ** ในคณะกรรมการติดตามการกำหนดสถานะบุคคลให้แก่เด็ก ในคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติลงนามแต่งตั้งโดย รมว.พม.
- **อดีตอนุกรรมการ** ในคณะกรรมการศึกษาและแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิของบุคคล ในคณะกรรมการแก้ไขปัญหามาตราการพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเพื่อสังคมที่เป็นธรรม หรือ ฟีมูฟ (F'Move) ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ ลงนามแต่งตั้งโดย นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ์ รองนายกรัฐมนตรี ถึงวันสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งของรัฐบาลยุคนี้

เรื่องเล่า...เคล็ดพิทักษ์ชุมชน

ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง (อธิบดีกรมการปกครอง) สั่งการ “ด่วนที่สุด” ที่ มท 0309.1/จ 84 ลอ. 23 ส.ค. 2551¹

หน้าสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่: (เลขที่) / 01 ส.ค.

ด้วย นาย/นาง/นางสาว รหัสประจำตัวประชาชน

มีบัตรประชาชนเลขที่ ในเขตอำเภอ/เขต/จังหวัด

ตามที่ : ผู้ทะเบียนกลาง

ฟรี

น.ร.20/1

อนุญาต

พยานบุคคลที่นำเสนอชื่อ

นายทะเบียนฯ มีเวลาพิจารณาให้แล้วเสร็จใน **15 วัน**

ถ้ามี **คำสั่งไม่อนุญาต** ให้แจ้งผู้ยื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมด้วยเหตุผล ขอกฎหมาย และสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

- ✓ บรรลุนิติภาวะ, มีชื่อ/รายการบุคคลในทะเบียนบ้าน
- ✓ มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง, มีฐานะมั่นคง, เป็นที่เคารพนับถือของผู้คน
- ✓ รู้จักคุ้นเคยกับผู้ยื่นคำร้อง, สามารถให้ข้อมูล/รู้เหตุการณ์เกิด
- ✓ เป็นข้าราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ / ชรก.บำนาญ >3
- ✓ พระภิกษุ, เกษตรกร, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน
- ตามจำนวนที่กำหนดไว้ ในแต่ละประเภททะเบียนอื่น

✓ ตรวจสอบคุณสมบัติและหลักฐาน

✓ สอบสวนพยานบุคคล

30 วัน

นายทะเบียนท้องถิ่น

(อำเภอ/เทศบาล/ทาม./เมืองพัทยา)

* ประกาศของสำนักงานทะเบียนกลาง/จ 84 ลอ.23 ส.ค.2551 และ จ 5 ลอ. 23 มี.ค.2553 ลงรับ ระบุมัน/ผล ในคำสั่ง

ผู้ลงนามในหนังสือรับรองการเกิด(พ.ร.20/1) จะต้องได้รับมอบอำนาจให้ลงนามรับรองการเกิดตามกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ